

RAPPORT 259

Archeologische bureaustudie en prospectie met ingreep in de bodem aan de Hendrik Speecqvest te Mechelen

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Sociaal Huis Mechelen

Celis Daan, Driesen Petra en Van de Staey Inge
December 2015

ARON-RAPPORT 259

ARCHEOLOGISCHE BUREAUSTUDIE EN PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM AAN DE HENDRIK SPEECQVEST TE MECHELEN

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN SOCIAAL HUIS MECHELEN

Celis Daan, Driesen Petra en Van de Staey Inge

Tongeren
2015

Opgraving ☐	Prospectie ☒
Vergunningsnummer:	2015/509 en 2015/509(2)
Naam aanvrager:	Inge Van de Staey
Naam site:	Mechelen, Hendrik Speecqvest - Hanswijkstraat

Colofon

ARON rapport nr 259 – Archeologische bureaustudie en prospectie met ingreep in de bodem aan de Hendrik Speecqvest te Mechelen. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Sociaal Huis Mechelen

Opdrachtgever: Sociaal Huis Mechelen

Projectleiding: Petra Driesen

Uitvoering veldwerk: Daan Celis, Inge Van de Staey en Joris Steegmans

Auteurs: Daan Celis, Petra Driesen en Inge Van de Staey

Bijdragen: /

Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Wettelijk depot: D/2015/12.651/423

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

Inhoudstafel

Inleiding	1
1. Doelstelling	1
2. Bureaustudie	2
2.1 Methodiek.....	2
2.2 Onderzoeksresultaten.....	3
2.2.1 Algemene situering van het onderzoeksgebied.....	3
2.2.2 Historische achtergrond.....	5
2.2.2.1 <i>Beknopte geschiedenis van Mechelen</i>	5
2.2.2.2 <i>Historische situering van het onderzoeksterrein</i>	7
2.2.3 Eerder archeologisch onderzoek	16
2.2.4 Aard van de toekomstige verstoring.....	17
3. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem	19
3.1 Verloop.....	19
3.2 Methodiek.....	19
3.3 Onderzoeksresultaten.....	20
3.3.1 Bodemopbouw en gaafheid va het onderzoeksgebied.....	20
3.3.2 De archeologische sporen en vondsten.....	21
3.3.2.1 <i>Proefput 1 (PP1)</i>	21
3.3.2.2 <i>Proefput 2 (PP2)</i>	25
3.3.2.3 <i>Proefput 3 (PP3)</i>	28
3.3.2.4 <i>Conclusie</i>	29
Conclusie en aanbevelingen	32
Zone A	36
Zone B	37
Zone C	37
Zone D	37

Bibliografie

Bijlagen

- Bijlage 1: Administratieve gegevens
- Bijlage 2: Lijst met afkortingen
- Bijlage 3: Tijdstabel
- Bijlage 4: Sporenlijst
- Bijlage 5: Vondstenlijst
- Bijlage 6: Fotolijst
- Bijlage 7: Overlap huidige toestand en de Popkaart
- Bijlage 8: Inplanting proefputten op de bestaande toestand
- Bijlage 9: Plannen nieuwe toestand (gelijkvloers, kelder, gevels)
- Bijlage 10: Vlakplannen proefputten
- Bijlage 11: Profieltekeningen
- Bijlage 12: Zone aanbevelingen
- Bijlage 13: Vergunningen

Met dank aan:

De Grootte Koen (Agentschap Onroerend Erfgoed), Dreesen Roland, Else Hartoch (Gallo-Romeins Museum te Tongeren), Dana Piessens (Car vzw), Bart Robberechts (Dienst Archeologie, Stad Mechelen), Liesbeth Troubleyn (Dienst Archeologie, Stad Mechelen), Frank Kinaaer (Stad Mechelen).

Inleiding

Naar aanleiding van de geplande realisatie van een nieuw woonzorgcentrum op een terrein aan de Hendrik Speecqvest te Mechelen, achtte *Onroerend Erfgoed* en de *stedelijke dienst Archeologie van de stad Mechelen* een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek werd ingegeven door de ligging van het bouwterrein binnen het historische stadscentrum van Mechelen.

Het huidige onderzoek, waarvan het voorliggend rapport de resultaten behandelt en dat uitgevoerd werd in opdracht van het *Sociaal Huis Mechelen*, bestond uit een bureaustudie en een prospectie met ingreep in de bodem, met als doel het archeologisch potentieel van het nieuw te ontwikkelen terrein te kunnen inschatten.

Zowel tijdens de bureaustudie als tijdens de prospectie met ingreep in de bodem werd duidelijk dat het terrein gedurende eeuwen door tuinzone werd ingenomen. Enkel langs de Hanswijkstraat was het projectgebied bebouwd.

Pas in 1861 werd ter hoogte van het onderzoeksterrein een bejaardentehuis opgericht. Het rusthuis werd in het voorjaar van 1974 afgebroken en vervangen door een nieuw rustoord, het huidige woonzorgcentrum Hof van Egmont.

Afb. 1: Kaart van België met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: NGI 2002)

1. Doelstelling¹

Doel van dit vooronderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein op te maken. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de mogelijke impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ*-behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor het vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken en een voorstel tot verdere onderzoeksvragen).

Dit archeologisch vooronderzoek is opgedeeld in twee delen: een bureaustudie en een prospectie met ingreep in de bodem (proefputten).

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
- Hoe was de oude perceelsindeling?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Welke impact hebben eerdere ingrepen gehad op de bewaringstoestand van het archeologisch relevante niveau?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

¹ Conform de Bijzonder Voorwaarden bij de vergunning voor het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem: Mechelen, Hendrik Speecqvest - Hanswijkstraat.

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties die kunnen wijzen op een inrichting van een erf?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2. Bureaustudie

2.1. Methodiek

Om inzicht te bekomen op de reeds gekende archeologische waarnemingen binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd in eerste instantie de *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* geraadpleegd. Interessant is ook het archeologisch bureauonderzoek uit 2011 van het terrein aan de Schuttersvest, dat zich net ten westen van de Hendrik Speecqvest situeert.²

De landschappelijke en historische context van het plangebied werd eveneens onderzocht. Dit om de archeologische waarnemingen beter te kunnen kaderen. Hiervoor werden de topografische kaart, het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen, orthofoto's, historische kaarten en de bodemkaart geraadpleegd. Voor het onderzoeksgebied zijn heel wat iconografische bronnen voorhanden. Het merendeel hiervan wordt bewaard in het stadsarchief en werd ontsloten in de beeldbank van de Mechelse erfgoedcel. Meer foto's werden op 12 november 2015 geraadpleegd in het stadsarchief van Mechelen. Hierbij werd ook gebruik gemaakt van de aquarellen van *J.B. De Noter*, getekend tijdens de eerste helft van de 19de eeuw. Bij het gebruik van deze werken als historische bron is het belangrijk om het romantiserend karakter ervan in acht te nemen. Mits enige voorzichtigheid geven de beelden evenwel een goed beeld van de toen waar te nemen situatie.³ In de erfgoedbibliotheek van de stad werden meerdere boeken over de geschiedenis en toponymie van Mechelen geconsulteerd. Interessant hierbij zijn de nota's die door Frans Berlemont gemaakt werden over de belangrijkste Mechelse toponiemen.⁴

² Heyvaert B. en Acke B. (2011).

³ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 10.

⁴ Bij deze nota's dient de opmerking te worden gemaakt dat ze niet altijd op origineel bronnenmateriaal gebaseerd zijn. Dikwijls betreft het informatie die zonder bronnenvermelding van andere auteurs en onderzoekers werd overgenomen.

De ligging van eventuele ondergrondse kabels en leidingen werd opgevraagd via KLIP. Op deze wijze kon een beeld bekomen worden van de gaafheid van het onderzoeksgebied. Dhr. Dieter Wuyts (ir. Architect Loxx Architecten) bezorgde de benodigde informatie over het geplande nieuwbouwproject. Het woonzorgcentrum Hof van Egmont werd gevraagd om mogelijke andere leidingen te situeren.

2. 2. Onderzoeksresultaten

2.2.1. Algemene situering van het onderzoeksgebied

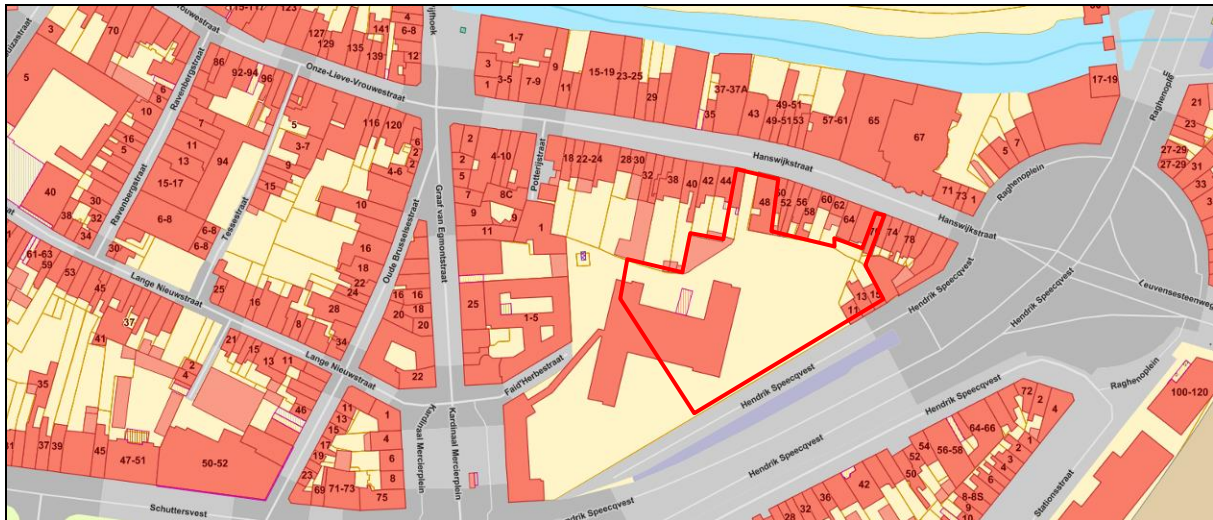
Mechelen is een stad in de Belgische provincie Antwerpen. Het grondgebied van de stad omvat 2706 ha, waarvan 281 ha *intra muros*. Samen met de in 1976 gefusioneerde randgemeenten Walem, Heffen, Leest, Hombeek, Muizen en een klein deel van Sint-Katelijne-Waver, bedraagt de totale oppervlakte van Mechelen 6518 ha.⁵

Het onderzoeksgebied situeert zich in het zuiden van de historische stadskern van Mechelen langsheen de Hendrik Speecqvest. Deze vest maakt deel uit van de ringweg rond de stad (R12) en kan vereenzelvigd worden met de oude stadswalling (zie *infra*). Verder wordt het onderzoeksterrein begrensd door huizen langsheen de Hanswijkstraat in het noordoosten en het oosten. Het Potterijstraatje, een doodlopende straat vertrekkende vanuit de Hanswijkstraat, loopt ten noorden van het onderzoeksterrein. De Faid 'Herbestraat, een doodlopende straat vertrekkende van de Graaf van Egmontstraat, situeert zich ten westen. Verder in oostelijke richting loopt de Oude Brusselsestraat. Deze vormde voor de aanleg van de Graaf Van Egmontstraat en de Ring rond Mechelen een belangrijke verkeersweg naar Mechelen (zie *infra*) (Afb. 2). Het onderzoeksgebied is kadastraal gekend als Mechelen: Afd. 1, sectie A, nrs. 697C2, 697L, 697N, 704W, 704X, 705D (partim), 705L (partim), 712C, 715B en heeft een oppervlakte van ca. 13301 m². Hiervan is 3910 m² bebouwd: naast het woonzorgcentrum Hof van Egmont gaat het om enkele woningen langsheen de Hanswijkstraat (nrs. 66/68, 48, 46) en de Hendrik Speecqvest (nrs. 11, 13 en 15). De rest van het terrein is ingenomen door graszone, een tent, een pergola en een parking van het woonzorgcentrum.

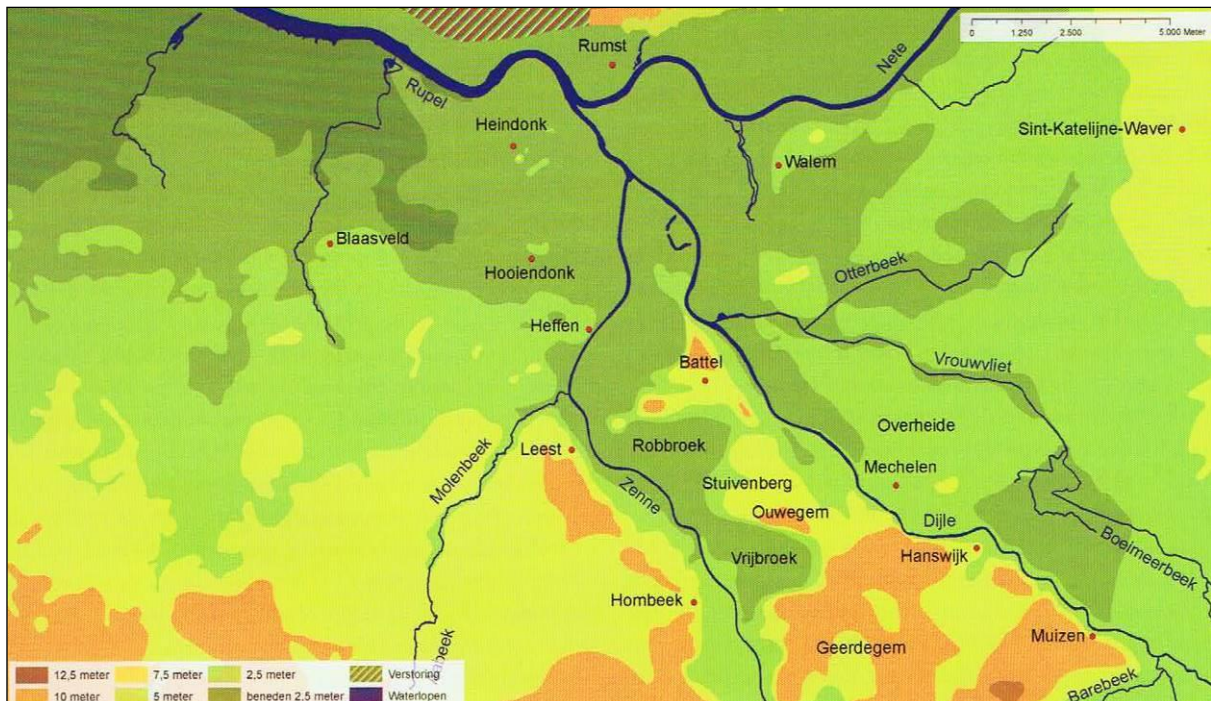

Afb. 2: Kleurenorthofoto met situering van het onderzoeksgebied (rood). Schaal 1:2500 (Bron: Geopunt).

⁵ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 6.

Afb. 3: Stratenplan met situering van het onderzoeksgebied (rood). (Bron: Geopunt).

Afb. 4: Het landschap rond Mechelen (Bron: Troubleyn L., Kinnaer F. en Eryvnc A. (2007): 10)

De ontwikkeling en het historisch belang van de stad Mechelen hangen nauw samen met de gunstige ligging aan de goed bevaarbare Dijle. Deze rivier doorkruist Mechelen van oost naar west en splitst de historische binnenstad in twee delen. Op de rechteroever, in het noorden, bevindt zich de benedenstad, gegroeid op de aanslibbingen van de rivier en bijgevolg doorsneden door talrijke vlieten, die van dit deel een moerassig, moeilijk bewoonbaar gebied maakten. Op de linkeroever van de Dijle, in het zuiden, ligt de bovenstad, waar de oudste stadskern te situeren valt. Gezien de hogere ligging was dit gedeelte immers gemakkelijker te verdedigen en was er minder gevaar voor overstromingen.⁶ Het hoogteverschil tegenover de zeespiegel schommelt in en rondom de stad van 2 m bij de samenvloeiing van Dijle en Zenne (Zennegat) tot ca. 14 m op Hanswijk.⁷ Het onderzoeksgebied ligt op de hoge linkeroever van de Dijle, op een hoogte van ca. 11 m TAW.

⁶ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/126655>.

⁷ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 6.

Afb. 5: Topografische kaart met overlap van de bodemkaart en situering van het onderzoeksgebied (rood). Schaal 1:10.000 (Bron: Bodemverkenner).

Het onderzoeksterrein situeert zich in het zandige interfluvium tussen de Zenne en de Dijle en is een hoger gelegen gebied tussen beide rivieren (Afb. 4).⁸ Buiten de recente alluviale vlaktes en valleien bestaat de grond hier doorgaans uit pleistocene eolische afzettingen, evenwel verschillend in samenstelling naargelang de locatie in het karteringsgebied. Het noordelijk deel van het kaartblad Mechelen behoort tot het zogenaamde dekzandgebied dat gekarakteriseerd wordt door homogene zandige afzettingen aan het oppervlak met daaronder fijne zanden waarin leemlagen aan de basis voorkomen. Dit gebied wordt op de bodemkaart van België geassocieerd met zand-, lemige zand- en lichte zandleemgronden (Z, S en P-bodems). Ten zuiden van dit dekzandgebied ligt een overgangsgebied, ook de zandleemstreek genoemd (L-bodems).⁹ Op de bodemkaart staat de volledige stadskern van Mechelen evenwel aangeduid als bebouwde zone (OB) (Afb. 5). Meer in zuidelijke en zuidwestelijke richting komen volgens de bodemkaart droge tot matig natte, licht zandleem- en lemige zandgronden voor met een dikke antropogene humus A-horizont (Sdm-, Scm-, Sdm- en Pdm-bodems). Deze bodems karakteriseren het zandige interfluvium tussen de Zenne en de Dijle.

2.2.2. Historische achtergrond

2.2.2.1 Beknopte geschiedenis van Mechelen

Volgens de meeste literatuurbronnen is Mechelen gegroeid uit twee bevolkingskernen, één op de hoger gelegen linker Dijleoevers en één op de lager gelegen rechteroever. Sommige historici situeren een eerste kern al tijdens de Romeinse periode op de huidige Korenmarkt, op de kruising van twee wegen, met name de baan Bavay-Breda en de verbinding van Tongeren met de Schelde. Er werd tot nu toe evenwel geen enkel archeologisch bewijs gevonden dat aan deze Romeinse nederzetting kan gekoppeld worden.¹⁰

⁸ Troubleyn L., Kinnaer F. en Eryvnc A. (2007): 11.

⁹ Bogemans F. (1996) Toelichting bij de Quartair Geologische Kaart. Kaartblad Mechelen 23, p 5

¹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/126655>

Afb. 6: Hoogtekaart van Mechelen met aanduiding van de eerste stadsomwalling (paars) en de tweede omwalling met bijhorende poorten. Het onderzoeksterrein wordt in het rood aangeduid (Bron: Troubleyn L., Kinnaer F. en Ervynck A. (2007): 24).

Met de Dijle als natuurlijke en belangrijke waterweg groeide in de 7de-8ste eeuw een *portus*¹¹ van 12 à 15 hectare, met vrije bevolkingskern en een eigen bedehuis toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw. Het ontstaan van een tweede stadskern wordt gekoppeld aan een legende die wil dat een zekere Rombout omstreeks 750 naar Mechelen kwam om de bevolking te bekeren. Hij stichtte een abdij op de 'Holm', het huidige gehucht Galgenberg buiten de voormalige Sint-Katelijnepoort.¹²

In de 10de eeuw kreeg de prins-bisschop van Luik het domein Mechelen in leen. Vervolgens verwierf het adellijke geslacht van de Berthouts in het begin van de 13de eeuw de voogdij over de Mechelse bezittingen van de Luikse grondheer. De stad Mechelen, met haar omringende gehuchten en dorpen, vormde binnen het

hertogdom Brabant een afzonderlijke heerlijkheid en hield als dusdanig stand tot het einde van het *ancien régime*.¹³

Ondanks de machtsconflicten tussen de Berthouts en de prins-bisschoppen van Luik kende de stad in de 13de eeuw een grote bloei. In 1259 verwierf Mechelen de stapelrechten voor vis, zout en haver. De belangrijkste bron van inkomsten was evenwel de draperij of lakennijverheid. De stadswallen, die volledig samenvielen met de huidige ringlaan, werden opgetrokken op het einde van de 13de-begin 14de eeuw.¹⁴ In 1264 kon gestart worden met de bouw van de omwalling, de bijhorende vest werd door een ingenieus systeem van water voorzien. Zo werd een watermolen gebouwd op de Dijle, ter hoogte van de huidige Zandpoortvest. Van daaruit werd het water meer dan 4 meter omhoog gepompt in de vest die de hoge oever omgaf. Daarnaast bestond de omwalling uit een muur met poorten en torens, uitgebreid met bastions in de 17de eeuw. Twaalf poorten bevonden zich op de invalswegen: zeven grote namelijk de Oude Brusselpoort en de Nieuwe Brusselpoort, de Adegempoot voor de richting Dendermonde en Gent, de Katelijnepoort voor de richting Antwerpen, de Koepoort voor de richting Lier, de Hanswijkpoort op de weg naar Leuven en Luik en de Nekkerspoelpoort op de weg naar Heist-op-den-Berg; vijf kleine poorten: de Waterpoort nabij de huidige Winketbrug, de Nonnenpoort in de gelijknamige straat, de Kerkhofpoort in de Goswin de Stassartstraat; de Blokpoort ter hoogte van de Blokstraat en de Zandpoort op de gelijknamige vest ter hoogte van de Bleekstraat. Het stratennet was op dat moment zo goed als voltooid.¹⁵ De bouw van de omwalling had ook veel veranderingen in de binnenstad tot gevolg. Eén van de effecten was de verdichting van de bebouwing. Iedereen wilde uiteraard binnen de wallen komen wonen. Om één van de hierbij horende risico's te vermijden werd in de periode 1268-1278 een reglement uitgevaardigd om het nakend brandgevaar te bestrijden. Haarden, daken en schoorstenen dienden vanaf dan gebouwd te worden in onbrandbaar materiaal. De grote brand van 1342 illustreert evenwel dat deze maatregel niet toereikend was. Na de brand werd er dan ook opnieuw een brandreglement uitgevaardigd, een eerste keer in 1344 en in 1348 opnieuw. Gezien het feit dat er nadien nooit meer een grote brand geweest is, mogen we besluiten dat de verordeningen van 1344 en 1348 strikt werden nageleefd.¹⁶

De intense economische bedrijvigheid, die ook op de periferie een gunstige weerslag had, werd eind 16de eeuw door de vijandelijkheden tussen Spaansgezinden en Staatsen grotendeels teniet gedaan. De gebieden buiten de stadsomwalling kregen het tijdens de aanhoudende onlusten bijzonder hard te verduren. Pas in het begin van

¹¹ Portus of versterkte plats met havencapaciteiten langs de kust of een binnenwater.

¹² <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/126655>

¹³ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 8.

¹⁴ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/126655>

¹⁵ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/126655>

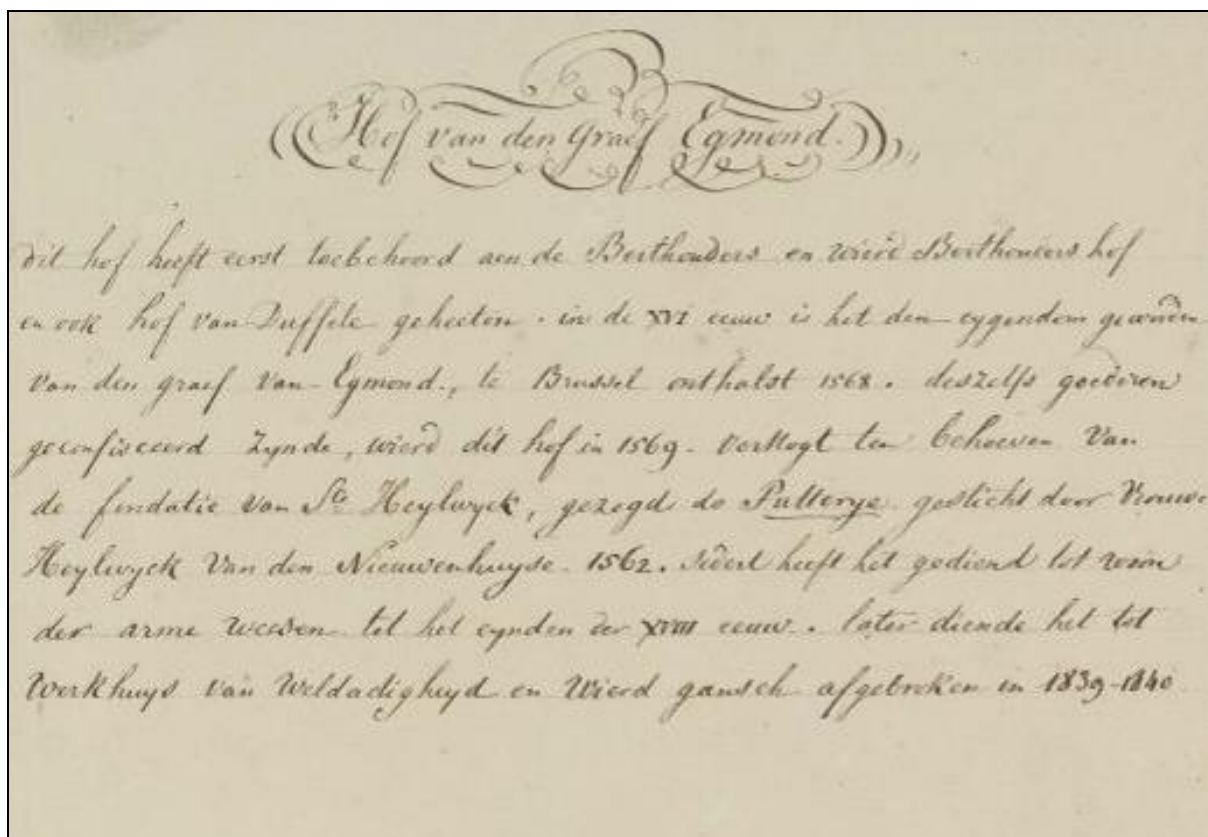
¹⁶ Troubleyn L., Kinnaer F. en Ervynck A. (2007): 31.

de 18de eeuw kwam er terug deining rond de stad. De afbraak van stadspoorten en vestingen, begonnen onder Napoleon, zette het licht op groen voor de verstedelijking van de periferie vanaf ca. 1850.¹⁷

Het terrein situeert zich langs het oude gehucht Hanswijk, dat ten zuidoosten van de stad tussen de Dijle en de Oude Brusselsesteenweg gelegen was. Een legende zegt dat een schip met koopwaren en een houten beeld van Maria vast kwam te liggen aan de Dijle. Men deed er alles aan om het schip los te krijgen maar niets hielp. Na een tijdje brachten de kooplui het houten beeld van Maria aan land en het schip kwam los. Dit werd gezien als een teken dat Maria in Mechelen haar verblijfplaats koos. In de tweede helft van de 13de eeuw werd de streek rond Mechelen geplaagd door de pest en andere kwalen. De bewoners van de wijk Hanswijk waren ten einde raad en droegen het beeld naar de stad. Toen de poorters van de toenmalige Brusselse Poort hen door lieten stopten de kwalen. Uit dankbaarheid wordt het Mariabeeld sindsdien elk jaar door de stad gedragen.

De dalscholieren uit Zoutleeuw werden aangezocht om de Hanswijk te besturen. Bij hun aankomst in 1288 vernamen ze dat het beeldje er 'al 300 jaar' eerder was aangeland, ongetwijfeld een ruwe schatting maar bij ontstentenis van exacte gegevens wordt sindsdien 988 als beginjaar van de verering aangenomen. De oude kapel buiten de wallen was spoedig te klein. Er werd een eerste kerk gebouwd, die in 1578 door de Geuzen werd vernield. Ditmaal werd binnen de wallen een kapel opgericht, die weldra te klein bleek. Van 1663 tot 1678 werd de huidige Hanswijkkerk gebouwd volgens de plannen van de Mechelse architect Lucas Fayd'herbe.¹⁸

2.2.2.2 Historische situering van het onderzoeksterrein

Afb. 7: Historische aantekeningen bij het Hof van Egmond, Albums de Noter (Regionale Beeldbank Mechelen SME001005450)

Een historische aantekening bij het Hof van Egmont (Afb. 7), geschreven door Jan Baptist De Noter in de 19de eeuw, geeft een korte en samenvattende geschiedenis van het onderzoeksterrein en zijn omgeving. Jan Baptist

¹⁷ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 9.

¹⁸ <http://mechelen.mapt.be/wiki/Hanswijkprocessie>

De Noter was begeistert door de studie van oude gebouwen en wordt geroemd als redder van het historische stadsuitzicht te Mechelen dankzij 340 schetsen en tekeningen die hij tussen 1830 en 1850 maakte.¹⁹ Over het Hof van Egmond schrijft hij: *'Dit hof heeft eerst toebehoord aen de Berthouders en wierd Berthouders hof en ook hof van Duffele geheeten. in de XVI eeuw is het den eygendom geworden van den graef van Egmond te Brussel onthalt 1568. deszelfs goederen geconfisceerd zynde, wierd dit hof in 1569 verkogt ten behoeven van de fondatie van St Heylwyck, gezegd de Putterye. gesticht door Vrouwe Heylwich Van den Nieuwenhuysse 1562. sedert heeft het gediend tot woon der arme weesen tot het eynden der XVIII eeuw. later diende het tot werkhuis van Weldadigheyd en wierd gansch afgebroken in 1839-1840.'*²⁰

Op basis hiervan en op basis van oude archiefteksten kan voor het onderzoeksterrein en zijn directe omgeving een korte geschiedenis geschetst worden:

In een eerste akte kan op of rondom het onderzoeksterrein het **Hof van Lier** gesitueerd worden: *"rasso filius quondam rassonis walchelmi de consensu domini johannis de hofstade militis dedit arnoldo de assche mansionem suam dictam thof van liere in de hanswycstrate inter dicti rassonis et katherine van den rode sicut limitata est a de bautersheem dependentem"*.²¹ In een akte uit 1345 betreffende dit Hof is er sprake van een tuin (hortum) in de Potterstraat en een andere tuin in de Hanswijkstraat.²² In archiefteksten wordt het terrein vanaf de 14de eeuw het **Hof van Berthout of het Hof van Duffel** genoemd. Ook dit Hof beschikte over een grote tuin. Zo is er in een document uit 1450 sprake van een boomgaard (*pomerium*), in eigendom van Wouter van Duffel: *"hereditatem cum orto sitam in de hanswycstrate inter Jacobi gruyter et [lis] van den Wouwere tendentem retrorsum usque ad pomerium Walteri de Duffle alias berthout"*.²³ Het Hof van Duffel werd in 1506 aangekocht door Jan Sucquet, rekwestmeester in de Grote Raad van Mechelen. Deze bezat op dat ogenblik reeds enkele eigendommen tussen het Potterijstraatje en de Oude Brusselsestraat en liet daar een groot huis met een toren bouwen. In 1519 liet hij zijn woning over aan zijn broer Antoon: *'De partiën van huysingen ende erven hiernaer bescreven, te wetene: een huys met eenen vierkanten torre, plaetsen, hove, gronde, etc. gelegen in de Hanswyc strate, tusschen Willem Wouters erve aen d' eenzyde ende Willems van de Vekene erve aen d'ander zyde, streckende achterwaerts metten hove tot aen de vestberghen van deze stad ende tot aen de hovinghe ofte boomgaerden van de hove van Beerthout, dat tegenwoordiclic den zelve heere Janne oic toebehoirt ...'*. Op basis hiervan wordt duidelijk dat Jan Sucquet ook het Hof van Berthout bezat, dat er deels aan grensde maar er geen deel van uitmaakte. In een tweede akte uit 1519 werd deze eigendom immers afzonderlijk overgedragen aan zijn broer Antoon: *'Heer Jan Suquet voernoemd heeft opgedragen ende overgegeven ut supra aen voornoemden heer Anthonis zynen broeder, partiën von huysingen ende erve naer bescreven, te wetene: een hoff ofte woeninghe dat Berthouts Hoff oft 'T Hoff van Duffele t' heeten plach, metten huysingen, plaetsen, hoven, boomgaerden, wyngaerden ende oick metten grooten nieuwen torre gronde etc. in aldervoege alzo dat gelegen es tusschen d'Hanswycckporte ende de Brusselporte, uytcomende met eenem lange ganghe, oft dat een straetken planck te zyne, tot in de Hanswycckstate*²⁴ De overdracht van Jan Sucquet aan Antoon Sucquet in 1519 in twee delen heeft te maken met het juridisch statuut. Uit de akten blijkt immers dat beide delen leengoederen waren. Het eigenlijke Hof van Duffel, met zijn uitgang en in de Potterijstraat en de Oude Brusselsestraat, was een leen van de heer van Mechelen (*'a Domino Mechliniensi Warandam'*). Het tweede deel, meer naar de Hanswijkpoort toe (cfr. thv het onderzoeksterrein), was een leen van de heer van Boutersem²⁵. De precieze link tussen het Hof van Lier en het Hof van Duffel blijft duister. Blijkens de akten van 1519 stonden er twee gebouwen, elk met een eigen toren, waarbij de toren van het Hof van Duffel de grootste en nieuwste toren was. Twee van dergelijke sites zo dicht bij mekaar lijken eerder

¹⁹ http://www.cultuurraadmechelen.be/assets/files/orde/855/e-melaan_2010_04.pdf

²⁰ Regionale Beeldbank Mechelen: SME001005450.

²¹ Steurs . ea. (1942) p. 92.

²² *"...super unum hortum situm in de potterstraete, et super alium situm in de Hanswijk straete."* (Stadsarchief Mechelen, Inventaris documenten gedeponereerd door het Rijksarchief Antwerpen pp. 90-91, Inventaris van de archieven van de priorij van Hanswijk te Mechelen, nr. 3, Charterboek van 1380. Met kopieën van de documenten uit de 13de, 14de en 15de eeuw). Met dank aan Frank Kinnaer.

²³ Stadsarchief Mechelen, Fonds Varia, nr. 286, R 455 f° 41v.

²⁴ Van Calster W. (1975) p.221-225.

²⁵ In de Hanswijkstraat bevonden zich zeer veel leengoederen van de heer van Boutersem. Boutersem was een kasteel gelegen buiten de Mechelse stadsmuren, centraal ingeplant in de parochie Hanswijk, dat rond het midden van de 13de eeuw in handen was gekomen van de familie van Boutersem (afkomstig uit het gelijknamige dorp in Vlaams-Brabant). Later kwam het kasteel en de bijhorende leengoederen in bezit van de familie de Merode (Bron: Frank Kinnaer)

onwaarschijnlijk in Mechelen. Vermoedelijk moeten ze eerder geïnterpreteerd worden als twee bouwfases van één complex.²⁶

Deze goederen kwamen in 1539 in het bezit van Francisca van Luxemburg en kwamen vervolgens toe aan haar zoon, graaf van Egmont (cfr. **Hof van Egmont**). Na diens doodsvonnissen en onthoofding op 5 juni 1568 werden zijn goederen aangeslagen en verkocht. Op 5 augustus 1569 kochten Remy Hallut en zijn echtgenote Heilwich van de Nieuwenhuysen het Hof van Egmont voor 3600 ponden, dat nog datzelfde jaar werd ingericht als godshuis voor arme kinderen, het zogenaamde "**Sint-Heilwichgodshuis**" of "**Putterij**". De inhuldiging had plaats op 4 juni 1570 en gaf plaats aan 72 kinderen, 52 jongens en 20 meisjes. Dit godshuis werd tijdens het Frans bewind afgeschaft en in 1803 ingericht als werkhuis van weldadigheid (weverij), maar werd in 1839 na de aanleg van de Graaf van Egmontstraat²⁷ volledig afgebroken.²⁸

Het *stadsplan van Jacob Van Deventer* (1550-1565, *Afb. 8 en Afb. 9*), gemaakt in opdracht van keizer Karel V en koning Filips II, is de oudst bekende plattegrond van de stad Mechelen en vormde wellicht het model voor tal van daarna gedrukte stadsplannen. De hier afgebeelde kaart is een facsimile-uitgave²⁹ uit 1888.³⁰ Op het plan is het onderzoeksterrein goed te lokaliseren tussen de Oude Brusselsepoort en de Hanswijkpoort, ter hoogte van de huidige Hendrik Speecqvest.³¹

Afb.8: Plattegrond van de stad Mechelen en de onmiddellijke omgeving, door Jacob Van Deventer, 1550-1565 (facsimile, 1888) en situering van de projectzone (Bron: Koninklijke Bibliotheek te Brussel, <http://lucia.kbr.be/mapview/index.php?image=/deventer/> en Beeldbank SME001002172)

Op de kaart (*Afb. 9*) is net te westen van het onderzoeksterrein een huis met een toren aangeduid (cfr. *Het Hof van Graaf Egmont?*) dat via het huidige Potterijstraatje met de Hanswijkstraat wordt verbonden. Het onderzoeksterrein zelf is enkel langsheen de Hanswijkstraat reeds in de 16de eeuw bebouwd. Het overige deel wordt ingenomen door tuinzones langsheen de stadswallen. De vesten van deze stadsomwalling kunnen ter hoogte van de huidige ring rond de stad gesitueerd worden. De eigenlijke stadsmuur en een weg aan de binnenzijde flankeren het terrein in het zuiden, ter hoogte van de huidige parking. De Oude Brusselstraat ligt ten westen van het onderzoeksterrein en vormde voor de aanleg van de Graaf Van Egmontstraat en de Ring rond Mechelen een belangrijke verkeersweg.

²⁶ Bron: Frank Kinnaer.

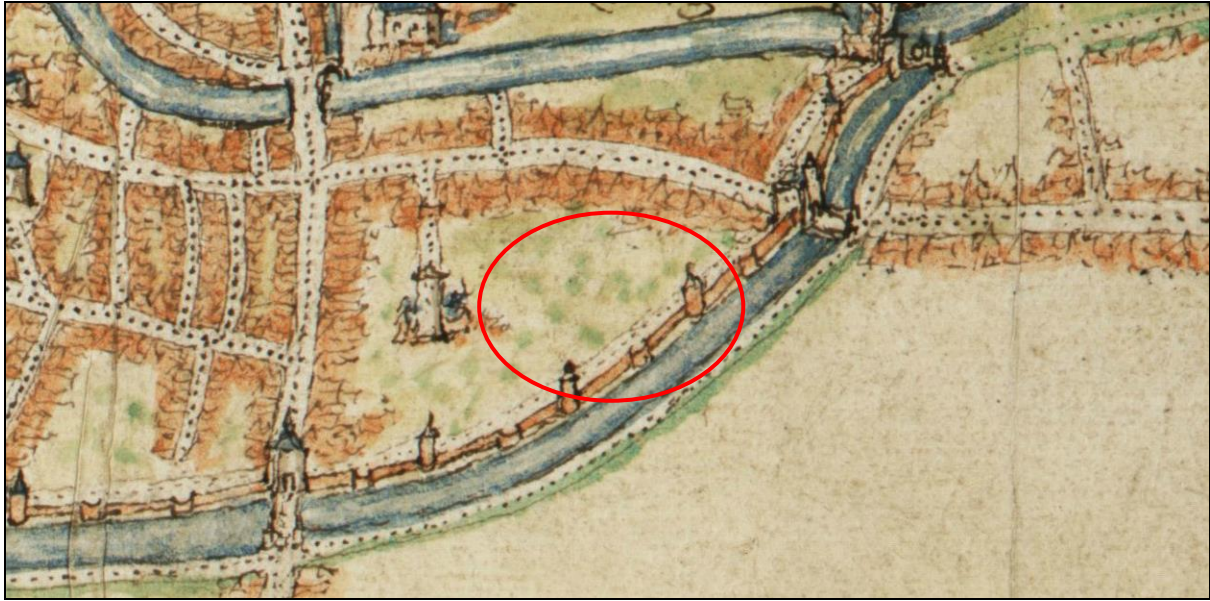
²⁷ De Graaf van Egmontstraat werd in 1837 getrokken en verbond het stadscentrum met het station na de aanleg van de spoorweg Brussel-Mechelen (1835).

²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2015: Graaf van Egmontstraat. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/113717>; Van Calster W. (1975) p.166-167.

²⁹ Nagenoeg exacte kopie.

³⁰ Regionale Beeldbank Mechelen: SME001002172

³¹ De Hendrik Speecqvest droeg in de 14de eeuw de naam van Schuttersvest. Sedert 1851 werd deze naam verkeerdelijk verschoven naar de vest gelegen tussen de Oude Brusselpoort en de Overstepoort. Andere benamingen in het verleden waren ook wel Hanswijkvest, Potterijvest en Van Beneden's Lei. (Verzameling Berlemont, Kaft 6).

Afb.9: Detail uit de plattegrond door Jacob Van Deventer, 1550-1565 (facsimile, 1888) en aanduiding van het onderzoeksterrein (BronKoninklijke Bibliotheek te Brussel, <http://lucia.kbr.be/mapview/index.php?image=/deventer/> en Beeldbank SME001002172)

Afb.10: Plattegrond van de stad Mechelen naar het originele plan van Jan van Hanswijck (laatste kwart 16de eeuw), kopie door Jan-Baptist De Noter, 1812 en aanduiding van het onderzoeksterrein (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001001846).

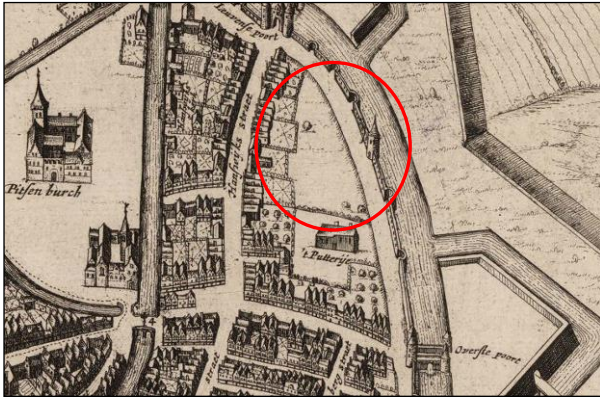

Afb.11: Plattegrond van de stad Mechelen, van Braun en Hogenberg, 1574 en aanduiding van het onderzoeksterrein (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001002155).

De plattegrond van Jan van Hanswijck (Afb. 10) geeft een beeld van de stad rond het laatste kwart van de 16de eeuw. Deze kaart was 200 jaar na opmaak in een zo slechte toestand dat de graaf van Coloma, baron van Sint-Pieters-Leeuw, opdracht gaf aan de bekwame aquarellist Jan-Baptist De Noter om een kopie te maken. Het plan geeft een vergelijkbare toestand weer met de kaart van Deventer. Het onderzoeksgebied wordt door tuinzone langsheen het hof van Graaf van Egmont ingenomen, dat op dat moment als Sint-Heilwichgodshuis of Putterij in gebruik was. Enkel langsheen de Hanswijkstraat is het terrein bebouwd. Ook op deze kaart wordt een weg langsheen de stadswallen aangeduid. Een vergelijkbare toestand is ook waarneembaar op de plattegrond van de stad Mechelen van Braun en Hogenberg uit 1574 (Afb. 11).

Het godshuis voor arme kinderen, het zogenaamde "Sint-Heilwichgodshuis" of de "Putterij", wordt ook op de kaart van Blaeu uit 1649 weergegeven (cfr. 't Putterije) (Afb. 12). De stadomwalling is op deze kaart door bastions versterkt. Hetzelfde is waarneembaar op de plattegrond van de stad Mechelen van Basire uit 1745

(Afb. 13). Het onderzoeksterrein wordt op beide kaarten ingenomen door tuinzone en is onbebouwd. Enkel op de plattegrond van *Basire* wordt een klein gebouw langsheen de weg die de stadswallen flankeert, aangeduid. De "Putterij" is op dit laatste plan niet weergegeven of meer naar de straat afgebeeld.

Afb.12: Plattegrond van de stad Mechelen, van Blaeu, 1649, en aanduiding van het onderzoeksterrein (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001002157).

Afb.13: Plattegrond van de stad Mechelen, van Basire, 1745, en aanduiding van het onderzoeksterrein (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001002170).

Op de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778, Afb. 14), wordt het onderzoeksgebied ingenomen door tuinzone langsheen de stadswallen. Het terrein wordt door twee paden in N-Z en O-W oriëntering in vier verdeeld. Bebouwing situeert zich langsheen de Hanswijkstraat die ter hoogte van het onderzoeksterrein bovendien door een kerkhof wordt ingenomen. Dit kerkhof hoorde bij de kloosterkerk van de dalscholieren of Hanswijkheren en was tussen 1682 en 1785 schuin tegenover de kerk van de dalscholieren of Hanswijkheren gelegen. Het kerkhof wordt ook op een aquarel van Jan-Baptist De Noter weergegeven (Afb. 15). De dalscholieren of Hanswijkheren vormden een orde van reguliere kanunniken te Mechelen en bestuurden de Hanswijkparochie. Het oorspronkelijke bedehuis van Hanswijk was buiten de stadsvesten gelegen. Tijdens de godsdienstroeibelen werd dit kloostercomplex verwoest en volledig afgebroken (1578). Op het einde van de 16de eeuw kopen ze daarom een eigendom binnen de vesten, op het einde van de Hanswijkstraat. Hun kloostergemeenschap werd in 1784 opgeheven ingevolge een edict van Jozef II.³² Ten oosten situeren zich de gebouwen van de Putterij.

Afb. 14: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld door Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het onderzoeksgebied (rood) (Bron: Geopunt).

³² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/3382> en Regionale beeldbank Mechelen, SME001001342.

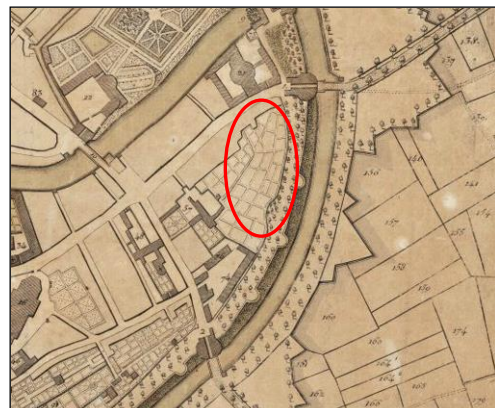

Afb.15: Aquarel van Jan Baptist De Noter met titel 'zicht op het kerkhof van Hanswijk'. (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001001342).

Ook de stadsplannen van *Berlin* (1777, Afb. 16) en *Hunin* (ca. 1800, Afb. 17) tonen het onderzoeksterrein ten oosten van de Putterij. Ten zuiden hiervan situeren zich op beide kaarten, evenals op de Ferrariskaart, enkele gebouwen die op de kaart van Berlin als kanongietery en krijgsschool staan aangeduid. De kanongietery werd in 1503 gesticht door Hans Poppenruiter en werd in 1631 eigendom van de koning van Spanje. Rond 1760 geraakte de gietery in onbruik en richtten de Oostenrijkers in de gebouwen een militaire academie in. In de tuin van de kanongietery werden nog enkele gebouwen opgericht met dezelfde functie. Het ging om de krijgsschool van het 'Kaiserliches und Königliches Niederländisches National Feld Artillerie Corps', onder leiding van Graaf de Ferraris. Deze gebouwen vormden het zenuwcentrum voor de centralisatie en de verwerking van de bekende kabinetskaart. Toen in 1837 de Egmondplaats werd aangelegd, werden de gebouwen afgebroken.³³

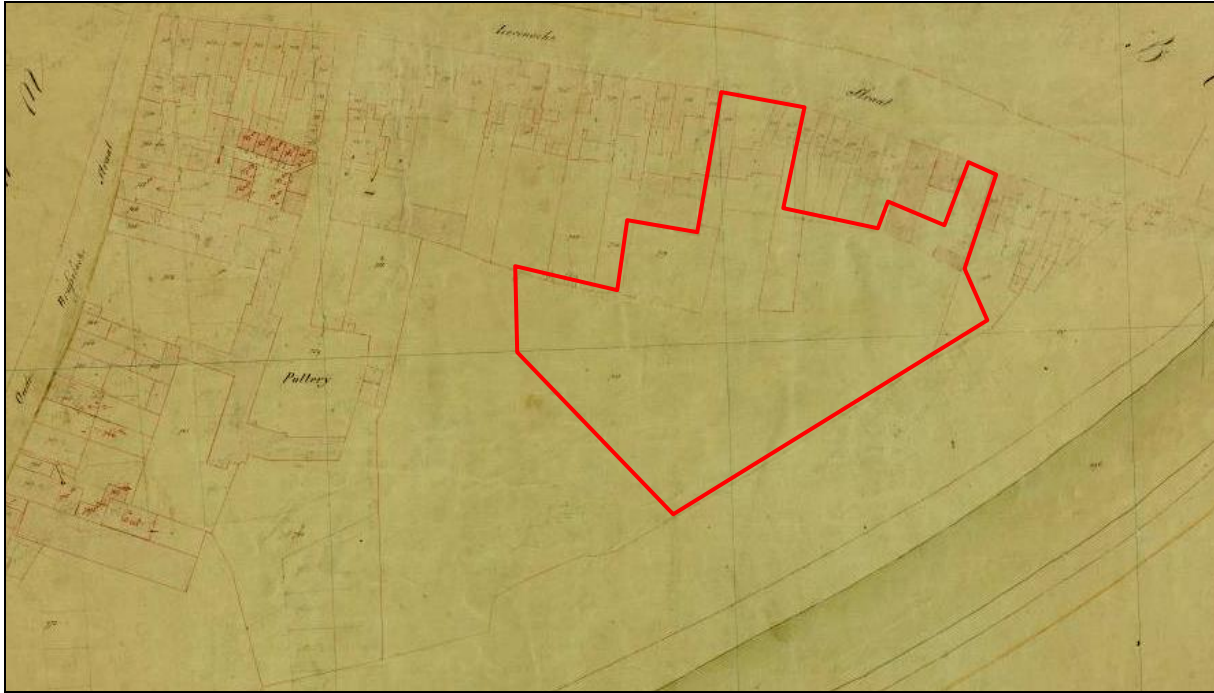
Afb.16: Plattegrond van de stad Mechelen; intra muros (gravure), circa 1777, door Berlin met aanduiding van het onderzoeksterrein langsheen nr. 66 Gods-Huys van de putterye (putterij), 82 Canon-Gieterye (kanongietery) en 84 Kryghs-Academie (militaire academie – artillerie) (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001002152).

Afb.17: Plattegrond van de stad Mechelen, 'Plan topographique de Malines', door Joseph Hunin, circa 1800, met aanduiding van het onderzoeksterrein (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001002160).

Ook de *Primitieve kadasterkaart* (1824, Afb. 18) geeft de putterij weer ten westen van het onderzoeksterrein. Het terrein zelf is enkel langsheen de Hanswijkstraat bebouwd. Het betreft woningen ter hoogte van de huidige huizen 46 en 48. De doorgang naar het woonzorgcentrum is in het midden van deze weg bebouwd. Ter hoogte van de Hanswijkstraat 66-68 staat, met uitzondering van een gebouwtje in de tuin, geen woning aangeduid.

³³ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 28.

Afb. 18: Detail uit het Primitief Kadasterplan (1824) met situering van het onderzoeksterrein (rood). De stad intra muros, wijk C, 7de blad. Wijk tussen de Hanswijkstraat via de putterij tot aan de Oude Brusselsestraat (de Graaf Van Egmontstraat was nog niet aangelegd). (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME004001205).

Na de afschaffing van het godshuis tijdens het Frans bewind, werd het in 1803 ingericht als werkhuis van weldadigheid (weverij), en in 1839 na de aanleg van de Graaf van Egmontstraat volledig afgebroken.³⁴ Op basis van enkele tekeningen van Jan-Baptist De Noter kan de toestand op het einde van de 18de eeuw evenwel achterhaald worden. Mits enige voorzichtigheid, geven de beelden een goed beeld van de toen waar te nemen situatie (Afb. 19 en Afb. 20).

Afb.19: Pentekening van Jan Baptist De Noter met titel het hof van Egmond 't jaer voor dat den toren werd afgebroken 1840 (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001005451).

Afb.20: Aquarel van Jan Baptist De Noter met titel binnengezigt van het hof van egmond, ofte der putterye 1790. Godshuis der weezejongens tot 1803 (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001001607).

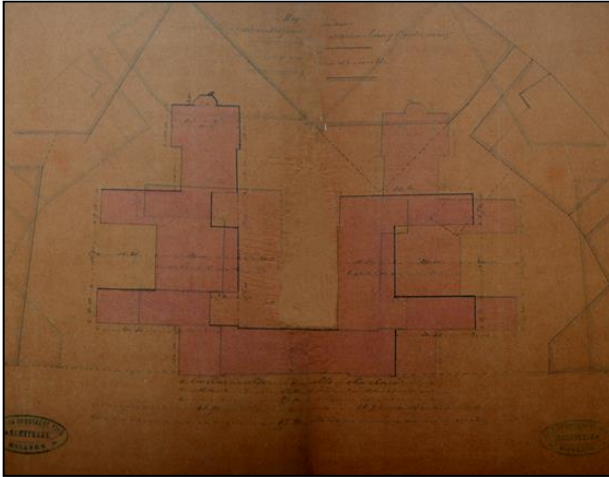
Met de middelen die *Hendrik Speecq* (1781-1852) aan de Burgelijke Godshuizen naliet, werd in 1861 aan de vest, ter hoogte van het onderzoeksterrein, een bejaardentehuis opgericht.³⁵ Een plan uit het Stadsarchief

³⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2015: Graaf van Egmontstraat. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/113717>

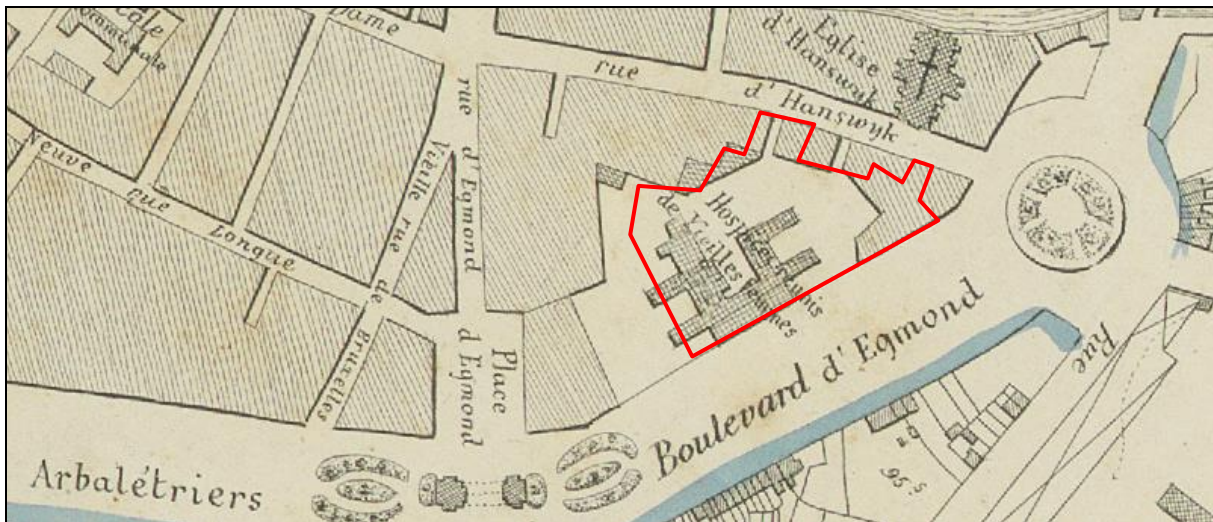
³⁵ Regionale beeldbank Mechelen, SME001001136.

geeft de oprichting van deze gebouwen weer (Afb. 21). Dezelfde situatie is ook op de Popkaart (Afb. 22 en bijlage 7, tussen 1860-1879) en op verschillende foto's (Afb. 23, Afb. 24, Afb. 25) waarneembaar.

Het rusthuis werd in het voorjaar van 1974 afgebroken en vervangen door een nieuw rustoord, het huidige woonzorgcentrum Hof van Egmont (Afb. 26-Afb. 31).³⁶

Afb. 21: Plan, naar aanleiding van de oprichting van het bejaardenhuis, datering? (Bron: Stadsarchief Mechelen, Inventaris van het Archief van de Commissie van Openbare Onderstand van Mechelen. Deel 2 Het Begijnhof te Mechelen. De armenzorg in de 19de eeuw, nr. 191: Nieuwe constructies: bouwen van de gestichten Speecq en Oude Vrouwen).

Afb. 22: Detail uit de Popkaart (1860-1879) met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Geopunt).

Afb.23: Prentbriefkaart van het bejaardenhuis ter hoogte van het onderzoeksterrein, datering voor 1960 (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001000741).

Afb.24: Foto met zicht op de binnenkoer en de gevel van het bejaardenhuis ter hoogte van het onderzoeksterrein, datering voor 1950-1958 (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001006311).

³⁶ Regionale beeldbank Mechelen, SME001000741.

Afb.25: Foto met zicht op de achtergevel van het bejaardenhuis, 1958 (Bron: Stadsarchief Mechelen SME001008433).

Afb.26: Foto met zicht op de gevel van het bejaardenhuis bij de afbraak, 1974 (Bron: Stadsarchief Mechelen SME001011300).

Afb.27: Foto met zicht op de gevel van het bejaardenhuis, 1974 (Bron: Stadsarchief Mechelen SME001011305).

Afb.28: Foto met zicht op de nieuwbouw van het woonzorgcentrum. Ten oosten is het oude bejaardenhuis nog merkbaar, 1972 (Bron: Stadsarchief Mechelen SME001011292).

Afb.29: De laatste resten van het oud bejaardenhuis worden afgebroken. Hierbij komt het nieuwe tehuis vrij, 1974 (Bron: Stadsarchief Mechelen SME001011308).

Afb.30: Zicht op de nieuwbouw, 1974 (Bron: Stadsarchief Mechelen SME001011314).

Afb.31: Foto uit een tijdschrift, na voltooiing van het huidige woonzorgcentrum, 1976 (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001011319)

2.2.3. Eerder archeologisch onderzoek

Afb. 32: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van omliggende vindplaatsen en het projectgebied (rood). Schaal 1:2500 (Bron: Geo.onroerendergoed.be).

Het ontstaan en de vroegste ontwikkeling van de stad Mechelen blijven nog steeds onduidelijk. Archeologische vondsten in de onmiddellijke omgeving onder meer te Nekkerspoel (1904), een gehucht ten noordoosten van de stadskern, getuigen van een nederzetting uit de late ijzertijd (CAI 102298). Ook aan de Steenweg (CAI 152580), de Bruul (CAI 152578), de IJzerenleen (CAI 152579) en de Geitstraat (CAI 102272) werden nederzettingssporen uit de metaaltijden gevonden. Hierover ontbreken echter nauwkeurige gegevens. Voorts vormen talrijke verspreide vondsten waaronder vele toevalsvondsten rondom Mechelen een bewijs voor de bewoning in de Romeinse en Frankische periode, van de vroege middeleeuwen is niets met zekerheid bekend.³⁷

³⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/126655>

Rondom het onderzoeksterrein staan in de CAI (Afb. 32) meerdere vindplaatsen aangeduid. Het zou ons te ver leiden deze in het kader van dit vooronderzoek allemaal te bespreken. Interessant voor dit onderzoek zijn met name de gekende archeologische gegevens die betrekking hebben op locaties op de hoger gelegen linkeroever van de Dijle. Hier werden enkele interessante vondsten in de omgeving gedaan. Ter hoogte van de Graaf van Egmontstraat, in het verlengde van het Potterijstraatje, werd een afvalput met grote hoeveelheden pottenbakkersafval aangetroffen (CAI 102297) (Afb. 33). Ovens werden niet gevonden maar toch kunnen op basis van deze archeologische gegevens, in samenhang met de toponymische verwijzing, meerdere pottenbakkersateliers op deze locatie verwacht worden.

Afb.33: Gedeelte van aardewerk ontgraven in de "potterij" in den hof van Notaris Van Roey (Graaf van Egmontstraat nr. 11), in (Bron: Regionale beeldbank Mechelen, SME001001898).

Bouwmateriaal en aardewerk uit de Romeinse tijd werden aangetroffen aan de Oude Brusselsestraat, ter hoogte van CAI 102265 en de Hoogstraat, CAI 102264.

De overige CAI-nummers verwijzen voor het merendeel naar vondsten en sporen uit de late middeleeuwen.

De dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief zijn op basis van deze eerder summiere gegevens moeilijk te bepalen. De enige gegevens over de diepte van het aanwezige bodemarchief komen van twee sites in de omgeving. Het betreft enerzijds de site aan de Ganzedries, zo'n 720 m ten noordwesten van het onderzoeksterrein (CAI 160636). Op basis van boringen stelden de onderzoekers de moederbodem hier vast op -2,40 m met lokaal uitschieters tot -3,20 m. De grondwatertafel werd op het moment van deze boringen (februari 2009) vastgesteld op een diepte van -2,35 m.³⁸ Anderzijds werd in 2014, ter hoogte van het de Korenmarkt (Hof van Cortenbach), ca. 580 m ten noordwesten van het onderzoekerrein, ook een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. De stratigrafie in de twee aangelegde werkputten was op deze locatie vrij beperkt en bereikte een maximale diepte van ca. 1 à 1,20 m onder het maaiveld.³⁹

2.2.4. Aard van de toekomstige versterking⁴⁰

Het huidige woonzorgcentrum (perceeloppervlakte van 13301.4m², waarvan 3910 m² bebouwd) wordt volledig afgebroken. In het oosten komt een nieuw zorgcentrum, in het westen zal een deel van het terrein overgedragen worden aan de stad en als podiumzaal en openbaar domein worden ingericht. Het onderzoeksterrein omvat het oostelijke gedeelte van het projectgebied en beslaat een oppervlakte van 7500.2m². Hiervan zal ca. 3910m² bebouwd worden waarvan 3082m² onderkelderd wordt.

Op het onderzoeksterrein zal het *Sociaal Huis Mechelen* een nieuw woonzorgcentrum inplanten (Afb. 34 en Afb. 35 en bijlage 9.1 tot 9.3). De bouw van dit woonzorgcentrum is gefaseerd gepland tussen 2017-2020, waarbij in eerste instantie het huidige woonzorgcentrum blijft staan. Pas in een tweede fase zal dit deel afgebroken worden en wordt het meest westelijke deel gerealiseerd.

Een deel van deze nieuwbouw zal onderkelderd worden. De meest ingrijpende versterking zal ter hoogte van deze kelders plaatsvinden plus een zone rondom deze kelders tbv uitgraving in talud. De bodem wordt hier

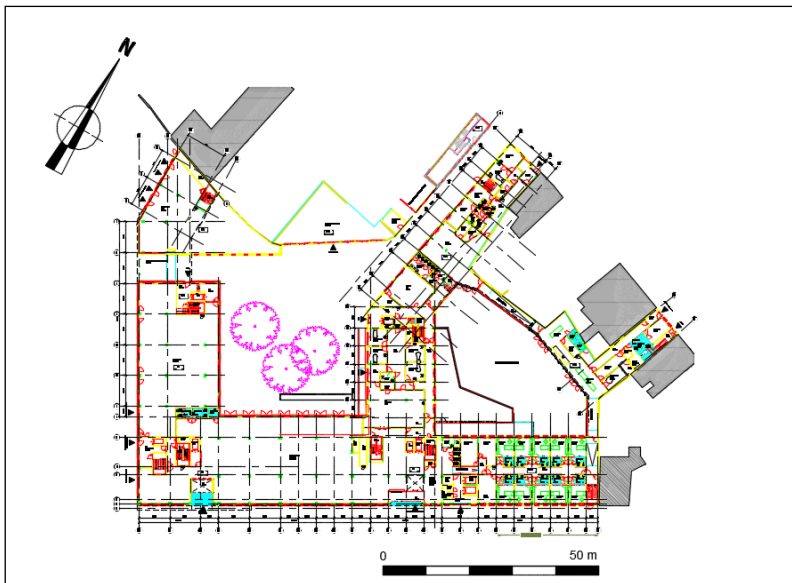
³⁸ Heyvaert B. en Acke B. (2011): 7.

³⁹ Devroe A., Vangenechten B. en Claesen J. (2014): 26.

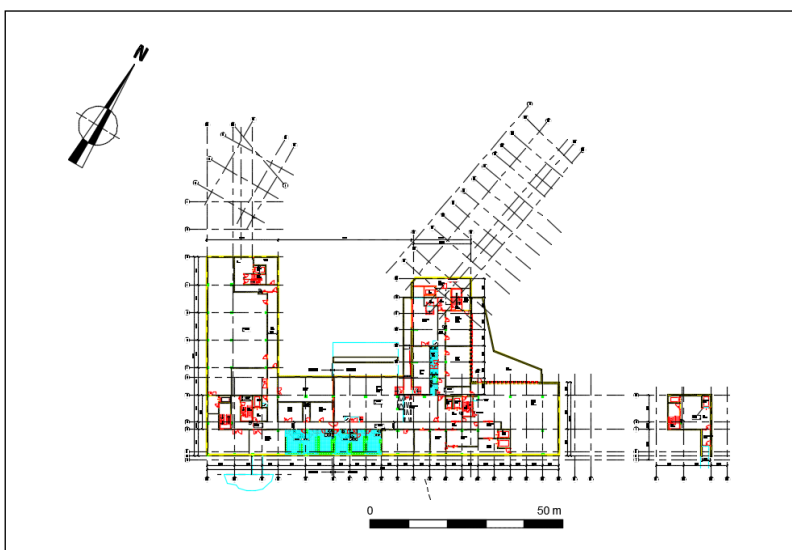
⁴⁰ Op basis van gegevens van Dhr. Dieter Wuyts en de aangeleverde ontwerpplannen

verwijderd tot op een diepte van ca. -4,65m ter plaatse van de technische zone en tot op een diepte van ca. -3,6m in de andere kelderzones. De juiste fundering van het gebouw is nog niet bekend maar zal waarschijnlijk gebeuren met palen en een plaat. De palen worden hierbij op een diepte van maximaal 10m geboord. Het betreft palen met een diameter van 40 à 50cm waarbij tot 7 stuks per kolom, op ca. 1,30m van mekaar voorzien zijn. In de praktijk komen er dus rond de centrale kolommen in een cirkel met straal van 1,3m telkens 7 kolommen. Waar geen kelder is voorzien, wordt enkel een oppervlaktelaag van ca. 40cm verwijderd. Ter plaatse van de funderingspalen wordt ca. 50cm dieper uitgegraven.

Op het binnenplein zal een systeem met grondbuizen komen om lucht te koelen. Hoe deze installatie er precies zal uitzien, is momenteel nog niet geweten. Op basis van gegevens van deze systemen kan voor de aanleg van deze buizen evenwel een verstoringsdiepte tussen 1,5 tot 3,0m vermoed worden. De juiste uitvoering van een rioleringsstelsel ligt nog niet vast. Er wordt geen grondverbetering in de strikte zin (vermenging van grond in situ met toeslagstoffen) toegepast. Gelet op de vermoedelijke grondwaterstand en de diepte van de kelders zal er grondwaterbemaling worden toegepast in de zone aan de Hendrik Speecqvest (daar waar zich de toekomstige kelders bevinden). De exacte uitvoering is keuze van de aannemer, maar vermoedelijk zal hier worden gekozen voor gebruik van vacuümfilters rondom de bouwput, indien nodig met retourbemaling.

Afb. 34. Ontwerpplan gelijkvloers (Bron: LOXX architecten)

Afb. 35. Ontwerpplan kelderverdieping (Bron: LOXX architecten)

3. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem

3.1 Verloop

Een vergunning voor een prospectie met ingreep in de bodem en het gebruik van een metaaldetector werd aangevraagd op naam van *Inge Van de Staey (Aron bvba)* en afgeleverd op 17 november 2015. Dezelfde dag vond een startvergadering plaats waarop *Bart Robberechts (archeoloog-diensthoofd, Stad Mechelen)*, *Vincent Van Gorp (Sociaal Huis Mechelen)*, *Dieter Wuyts (IR-architect, LOXX Architecten)*, *Ria Martens (directeur Woonzorgcentrum Hof Van Egmont)*, *Annelies Vandevijver (Facilitair Manager, Woonzorgcentrum Hof Van Egmont)* en *Inge van de Staey (archeoloog, Aron bvba)* aanwezig waren. Op deze vergadering werden enkele praktische afspraken gemaakt en werd de ligging van de proefputten besproken. De spreiding van deze proefputten, waarbij rekening werd gehouden met de toegankelijkheid van het woonzorgcentrum, is zo gekozen om zoveel mogelijk de archeologische situatie van de ondergrond te kunnen inschatten. Er werd hierbij vooral gefocust op de mogelijkheid tot het bepalen van de verstoringsgraad door de bouw van het bejaardentehuis uit 1861, de diepte van de moederbodem en de aanwezigheid van oudere ophogingen en archeologische sporen. Voorafgaand aan het onderzoek werd een bureaustudie opgemaakt en een KLIP-aanvraag gedaan. Het project werd wetenschappelijk begeleid door *Liesbeth Troubleyn (archeoloog, stad Mechelen)*.

Het project werd uitgevoerd op 30 november en 1 december door *Inge Van de Staey, Joris Steegmans en Daan Celis (Aron bvba)*. *Joris Steegmans (Aron bvba)* stond in voor de registratie met GPS. De site werd bezocht door *Bart Robberechts (archeoloog, stad Mechelen)* en *Annelies Vandevijver (Facilitair Manager, Woonzorgcentrum Hof Van Egmont)*. De graafwerken werden uitgevoerd door KVO Grondwerken. Op het einde van elke werkdag werden de aangelegde proefputten, indien mogelijk, gedicht en aangereden. Met toestemming van mevrouw *Annelies Vandevijver* en *Bart Robberechts* werd proefput 2 op 30 november opengelaten en duidelijk afgebakend met veiligheidslint.

3.2 Methodiek

Aan de hand van de historische en archeologische bureaustudie en de gemaakte afspraken bij de startvergadering werden op het terrein drie proefputten aangelegd. Proefput 1 lag in een gaaf stuk graszone, ten oosten van het huidige wooncentrum. Hier werden geen verstoringen verwacht. Ter hoogte van proefput 2, ten noorden van het woonzorgcentrum, werd geprobeerd de fundering van het oudere rusthuis bloot te leggen. Proefput 3, tenslotte, werd op de parking aangelegd. Dit stuk lag een meter lager dan de andere putten en gaf de mogelijkheid om de landschappelijke ontwikkeling van het terrein te bepalen.

De nieuwe projectzone van het woonzorgcentrum bedraagt 7500,2m². Hiervan werd 47,16m² (0.63%) onderzocht door middel van drie proefputten. De proefputten bedroegen, waar mogelijk, 4m x 4m en werden voor de veiligheid na 1m diepte verkleind tot 2m x 2m. Proefput 1 bedroeg bovenaan 17,48m², proefput 2 13,82m² en proefput 3 15,86m². Per archeologisch relevant niveau werd een vlak aangelegd.⁴¹ In proefput 1 werden op deze manier vijf vlakken geregistreerd (VI1: 17,48m², VI2: 17,48 m², VI3: 7,20 m², VI4: 4,51 m², VI5: 2,54 m²), in proefput 2 vier vlakken (VI1: 15,86m², VI2: 15,86 m², VI3: 9,22 m², VI4: 3,37 m², VI4b: 1,27 m²). In de laatste proefput was het, omwille van de aanwezigheid van meerdere leidingen, niet mogelijk om meer dan één vlak aan te leggen, opgevolgd door een kleine bemonsteringsput (1,99m²). In totaal, alle vlakken inbegrepen, werd zo een oppervlakte van 110,6m² onderzocht.

De profielputten werden machinaal aangelegd. Proefput 1 werd aangelegd tot op een diepte van -3,10 m (VI5), proefput 2 werd aangelegd op een diepte van -3,20m (VI4b). Beide proefputten bereikten op deze diepte de moederbodem. Proefput 3 werd in eerste instantie tot op een diepte van 0,65 tot 0,75m (VI1) onder het maaiveld aangelegd. Door de aanwezigheid van leidingen kon enkel het westdeel tot op een diepte van ca. -1,40m verdiept worden. Om de diepte van de moederbodem te achterhalen werd een manuele boring gezet. Van elke proefput werd een profiel opgeschoond en geregistreerd, dit ten einde de stratigrafische opbouw te kunnen onderzoeken.⁴² Elk vlak werd opgeschoond, geregistreerd, opgemeten en gelinkt aan de gezette profielen. Bovendien werden de vlakken met een metaaldetector gescreend en de vondsten ingemeten. De

⁴¹ Bijlage 10

⁴² Bijlage 11

overige vondsten in het vlak werden ingezameld en geregistreerd. De profielwanden, de grondsporen, de metaalvondsten en de maaiveldhoogtes werden, waar mogelijk, digitaal ingemeten. Wanneer de GPS geen signaal gaf door de aanwezigheid van een gebouw (thv proefput 2), werden deze met de hand ingemeten.

Na de prospectie met ingreep in de bodem werden al de verkregen gegevens gedigitaliseerd in AutoCAD, alle lijsten werden opgemaakt in Access. De vondsten werden gedetermineerd door *Daan Celis* en *Natasja De Winter* (Aron bvba) met de hulp van *Dana Piessens* (CAR), *Koen De Grootte* (Agentschap Onroerend Erfgoed), *Roland Dreesen* en *Else Hartoch* (Gallo-Romeins Museum Tongeren).

Bij de uitwerking van het onderzoek werd een databank opgesteld met vondsten, fotolijst en sporenlijst⁴³. De veldtekeningen zijn eveneens gedigitaliseerd.

3.3 Onderzoekresultaten

3.3.1 Bodemopbouw en gaafheid van het terrein het onderzoeksgebied

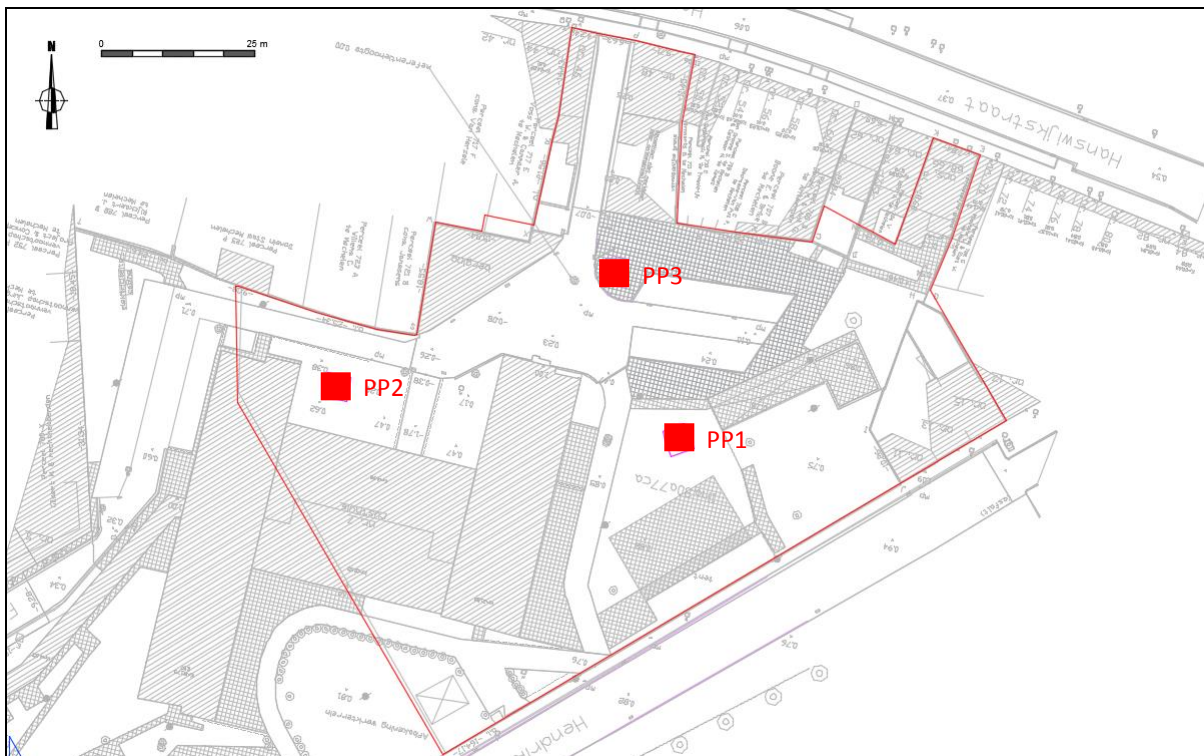
Het onderzoeksgebied is in het zuiden en het centrale gedeelte vrij vlak en gelegen op respectievelijk 11.14m TAW en 11.19m TAW tot 11.25m TAW. Meer in noordelijke richting, ter hoogte van de parkeerplaatsen en oprit van het woonzorgcentrum, daalt het terrein naar een hoogte van ca. 10.25m TAW. Deze daling is te wijten aan de aanwezigheid van de vallei van de Dijle, die op 90m ten noorden van het onderzoeksgebied gelegen is. Ook het Waterstraatje, dat de Hanswijkstraat met de Dijle verbindt, helt sterk af naar het noorden toe en bevestigt het gegeven dat reeds bij de bureaustudie werd vastgesteld, nl. dat het gebied op een hoger gelegen rug langs de Dijlevallei is gelegen (Afb. 6). De grondwatertafel - waarvan de vermoedelijke diepte op ca. 2m onder het maaiveld lag - werd tijdens de prospectie niet waargenomen.

Bij het aanleggen van de proefputten werd duidelijk dat het ganse terrein door recente puin- en ophogingspakketten tot op een diepte van -1,10 tot 1,20m (PP1 en PP2) en -0,80m (PP3) verstoord was. Hieronder bevonden zich meerdere (post-)middeleeuwse opvullingslagen en sporen (zie *infra*). De oranje tot geel gevlekte zandige moederbodem werd in de drie proefputten op verschillende dieptes waargenomen. In proefput 1 was dit op 8.75m TAW, tevens de hoogste waarde. In proefput 2 bedroeg de diepte van de moederbodem 8.10m TAW. Of het hier effectief de moederbodem betreft blijft evenwel onzeker omwille van de kleine oppervlakte van het onderste vlak van deze proefput. In de laatste proefput was het door de aanwezigheid van recente leidingen niet mogelijk om tot op de moederbodem aan te leggen. Door een boring kan de moederbodem hier geschat worden op 8.30m TAW. Ook hier is het evenwel niet met zekerheid te zeggen of deze onderste gele zandige laag de moederbodem betreft.

Het terrein is bodemkundig bekend als een bebouwde zone (OB) en herbergt het woonzorgcentrum Hof van Egmont. Dit gebouw is volledig onderkelderd en verstoort een groot deel van het mogelijk aanwezige archeologisch bodemarchief. De huisjes aan de Hanswijkstraat zijn tevens onderkelderd en ook van de huizen aan de Hendrik Speecqvest kan dit op basis van de aanwezigheid van keldergaten vermoed worden. Ook de bouw van het vorige rustoord in 1861 verstoort vermoedelijk een groot deel van de ondergrond.

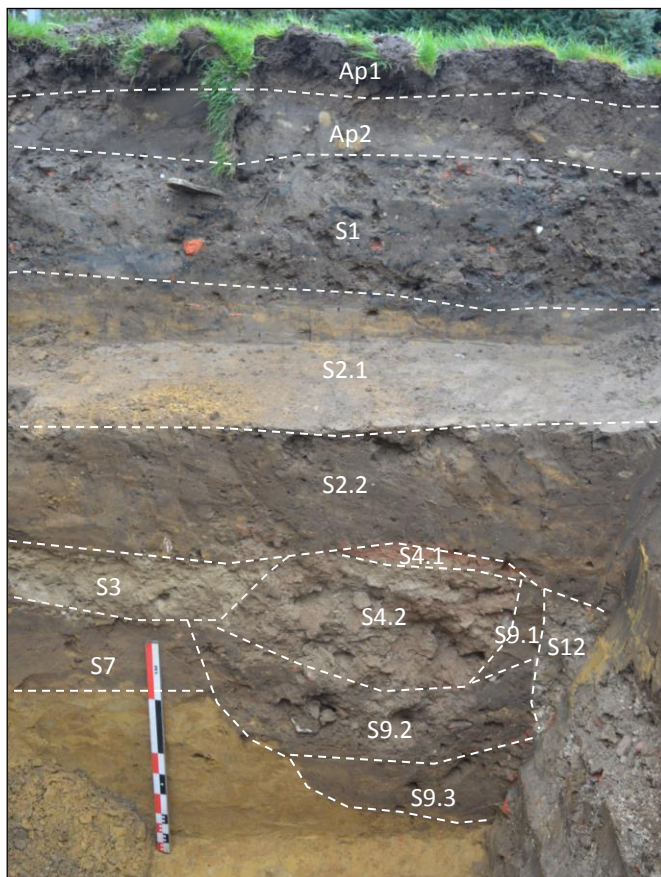
⁴³ Bijlage 4, 5 en 6.

3.3.2 De archeologische sporen en vondsten

Afb. 36: Bestaande toestand met aanduiding van de aangelegde proefputten.

3.3.2.1 Proefput 1 (PP1) (Afb. 37)

Afb. 37: Profiel 2, proefput 1

Proefput 1 situeert zich op de grasvlakte ten oosten van het huidige woonzorgcentrum (ca. 11.09m TAW). De proefput had als afmetingen 3.80m x 4.52m en werd na 1m diepte trapsgewijs verkleind. In totaal werden in deze proefput – die tot op een diepte van 3,00m onder het maaiveld werd aangelegd - vijf vlakken aangelegd.

Een **eerste vlak** (VI1, 10.42m TAW, -0,60 tot -0,70m) werd aangelegd onder een bruine gevlekte laag (Ap2) die als oudere teelaarde werd geïnterpreteerd en zich onder de huidige teelaardelaag (Ap1) bevond. In het vlak werd op deze manier een blauwzwarte ophogingslaag/puinlaag (S1) aangesneden die baksteen, mortel, plastic, steenkool en beton bevatte. Deze ca. 40 cm dikke ophoging is op basis van deze bijmenging van recente datum en kan in de 20ste eeuw gedateerd worden.

Het **tweede vlak** (VI2, 9,84m TAW, -1,30m) werd onder S1 aangelegd. In het vlak werd S2 zichtbaar, een lemige grijsbruine tot grijze zandlaag, die zich in het profiel liet opsplitsen in twee lagen. Bovenaan was deze laag met brokken geel zand gevlekt (S2.1) en werd deze 0,20 tot 0,30m dikke laag als egalisatielaag geïnterpreteerd. Het onderste ophogingspakket (S2.2) was ongeveer 50cm dik, bevatte veel minder vlekken geel zand en was egalier. Aan de hand van een bord in majolica (V1) en een munt (V29MD) die te dateren is in 1608, kan deze laag gedateerd worden in de 17de eeuw. Meer sporen werden in dit vlak niet geregistreerd.

Bij de aanleg van het **derde vlak** (VI3, 9,32m TAW, ca. -1,80m) werd de put, conform de *Bijzondere Voorwaarden*, aan de noord- en zuidzijde met 1m verkleind. Bij de aanleg van dit vlak werden meerdere rechtlijnige sporen (S3, S4.2 en S5.1 en S12) aangesneden die gevuld waren met stukjes kalkmortel en brokken zandsteen in verschillende formaten, van grote stukken puin tot gruis (Afb. 38). De fragmenten uit zandsteen kunnen geïnterpreteerd worden als architectuur- of sculptuurelementen (Afb. 39)⁴⁴. Plaatselijk werden deze sporen afgedekt met een rozige laag die bestond uit vergruisde dakpannen en/of bakstenen (laag S4.1 en S5.2). Hoewel door de geringe afmetingen van de proefput in dit vlak (2.81m x 2.75m) de volledige lengte en breedte van deze sporen niet te onderzoeken was⁴⁵, worden de sporen als opgevulde geultjes, greppels of grachtjes geïnterpreteerd. Mogelijk is deze opeenvolging, waarbij S5 zich op S3/S4 bevindt, dat op zijn beurt hoger ligt dan S12, te linken aan het gebruik van deze zone als (moes)tuin. Een rand van een grijsbakkende pot (V2) dateert ten laatste uit het midden van de 16de eeuw.

Afb. 38: Proefput 1, vlak 3

⁴⁴ De gevonden fragmenten hebben een verkeerde vorm, andere inkepingen en zijn van een zeer korrelige zandsteen waardoor ze niet geschikt zijn als maalsteenfragmenten (mondeline mededeling *Else Hartoch*, Gallo-Romeins museum te Tongeren).

⁴⁵ De rechtlijnigheid van deze sporen komt daarom ook mogelijk bedrieglijk over.

Afb. 39: Enkele architectuur- of sculptuurelementen uit V2, S3 (proefput 1).

Afb. 40: Proefput 1, vlak 4.

Onder deze sporen werd het **vierde vlak** (VI4, 8,55m TAW, -2,60 tot -2,80m) vastgelegd. Aan de noordzijde van de put werd hier reeds de oranje tot geel gevlekte lemig tot zandige moederbodem geregistreerd (cfr. *infra*). In dit vlak werden enkele sporen geregistreerd waarvan de exacte afmetingen niet te achterhalen waren. De sporen in het vlak werden geïnterpreteerd als drie kuilen (S9, S10 en S11) (Afb. 40) die een oude cultuurlaag (S7) doorsnijden. S7 betrof een egale bruine tot lichtbruine lemige zandlaag met weinig spikkels houtskool en baksteen. Kuil S10 heeft een donkergele tot lichtbruine zandvulling met spikkels verbrande leem. Deze kuil met scherpe aflijning doorsnijdt zowel kuilen S9 en S11 als laag S7 maar is ouder dan de cluster met rechtlijnige sporen (S3, S4.2 en S5.1 en S12). Kuil S9 is een spoor met komvormige doorsnede, gevuld met zwartbruin lemig zand met wat brokken baksteen/dakpan en kalkmortel (S9.3), onderaan was deze vulling meer bruingrijs en zonder puin (S9.3). Het spoor wordt doorsneden door S10, S3/S4 en S12. In dit spoor werden drie fragmenten grijsbakkend aardewerk, waaronder een sterk afgesleten teil op standvinnen aangetroffen en twee roodgeglazuurde scherven, waaronder een rand van een bord (V3). Kuil S11 is gelijkaardig aan kuil S9 en werd tevens onder S10 en S3/S4 geregistreerd. De opvullingslaag was egalere en bevatte bijna geen puin.

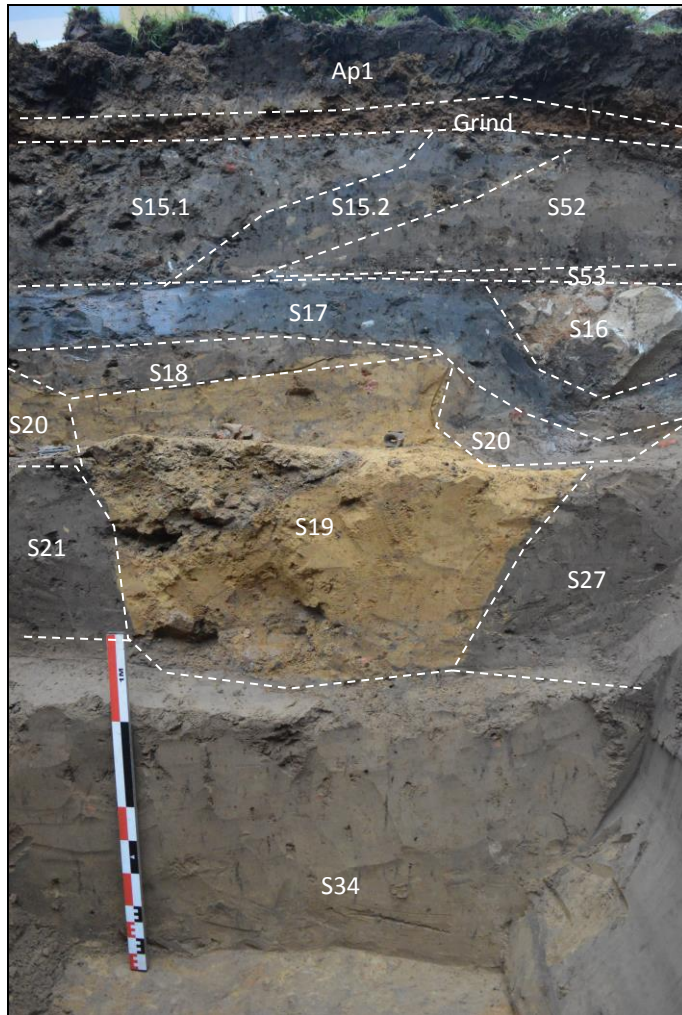
Aangezien in het vierde vlak in eerste instantie niet duidelijk was of in het noordelijke gedeelte reeds de moederbodem werd aangesneden, werd een **vijfde vlak** aangelegd (VI5, 7,99m TAW, -3,10m). In dit vlak werd naast de moederbodem kuil S14 geregistreerd, die een scherp afgelijnd rechtlijnig verloop met een oost-west oriëntatie heeft (Afb. 41). Het betreft een bruingrijze lemige opvullingslaag met vlekken lichtgroen, rood, geel, wit en zwart en bevatte brokken houtskool, baksteen, mortel, pleister en kleipropen. Een vlakke bodem in steengoed met een kobaltblauwe lijn (V6) dateert deze context na het midden van de zestiende eeuw. De relatie met kuil S9 en S10 is niet duidelijk. Onder beide sporen situeert zich nog S58, een laag die mogelijk gelijk te stellen is met kuil S11. Gezien de datering van S14 vanaf het midden van de zestiende eeuw, betekent dit dat alle hoger gelegen lagen die dit spoor afdekken/vergraven ook ten vroegste uit deze periode te dateren zijn.

Afb. 41: Proefput 1, vlak 5.

3.3.2.2 Proefput 2 (PP2) (Afb. 42)

De tweede proefput was gelegen ten noorden van het huidige woonzorgcentrum, tussen de twee noord-zuid georiënteerde vleugels van het gebouw op een hoogte van ca. 11,20 tot 11,70m TAW. Bij de aanleg van deze proefput werd rekening gehouden met de ligging van het oude rusthuis, in de hoop hiervan de funderingen aan te snijden en te zien in hoeverre de ondergrond hierdoor is verstoord. De proefput mat 3.87m bij 3.75m en werd tot op 3,20m onder het maaiveld uitgegraven. Ook deze proefput werd na ca. 1m diepte trapsgewijs verkleind.

Afb. 42: Proefput 2, profiel 3.

In het **eerste vlak** (VI1, ±10,20m TAW, -1,00m) werden onder de Ap1, een grindlaag, enkele puinlagen (S15 en S57), een ophogingslaag (S52) en een mogelijke egalisatielaag (S53) aangesneden. Het vlak werd in een 35cm dik puinig pakket (S17) aangelegd, dat brokken beton en steenkool bevatte en door waterwerking blauwgrijs gekleurd was. Op de scheiding met S18, een nagezakte laag op kuil S19 (zie *infra*), vertoonde deze laag een ijzeren corrosielaag ('iron pan'), waar het water stagneerde en ijzer gevormd werd. Door deze verkleuring is het onderscheid met S20 niet duidelijk. In deze blauwe laag is een brok zandsteen (S16) nagezakt, die mogelijk nog iets te maken heeft met de bouw van het 19de-eeuwse rustoord.

Een **tweede vlak** (VI2, ±9,40 tot 9,50m TAW, -1,50 tot 1,70m) (Afb. 43) werd onder lagen S17, S18 en S20 aangelegd. In het vlak werden meerdere vergravingen zichtbaar. Het betrof twee kuilen (S19 en S31) met een egale gele tot een gelaagde bruine tot gele opvullingslaag. De kuilen konden door de geringe vondsten niet nader gedateerd worden. Wel snijden ze doorheen enkele nagezakte lagen S22/S23/S29 van twee kuilen (S32 en S33, zie *infra*) die aan de hand van een pijpjarde pijpje en een majolicabord gedateerd worden tussen de 17de en 18de eeuw (V8, V9 en V30). Enkele oudere roodgeglazuurde scherven uit de 15de-16de eeuw zijn vermoedelijk opspit. De donkergrijsbruine tot donkergrijze egale lemige zandlaag S21/S27/S28/S30 is de oudste

laag in dit vlak en is als ophogingslaag te linken aan het gebruik als tuinzone. Deze laag bevatte eveneens een fragment van een pijpje (V11). Verder bevatte de laag nog twaalf kleine fragmentjes roodgeglazuurd en twee fragmenten grijsbakkend aardewerk en één fragment Rijnlands steengoed (V10, V11 en S12).

Afb. 43: Proefput 2, vlak 2.

Het **derde archeologische vlak** (V13, $\pm 8.90\text{m TAW}$, $-2,30\text{m}$) werd onder de jongste verstoringen (S19 en S31) aangelegd. De ophogingslaag S21/S27/S28/S30 gaat in dit vlak geleidelijk over in S34. Het onderscheid tussen beide lagen, waarbij S34 een eerder licht bruingrijze kleur heeft, is zeer moeilijk te zien. De ophogingslaag is duidelijk gebioturbeerd en kan als tuinzone geïnterpreteerd worden. In totaal werden hierin zeven roodgeglazuurde en twee grijsbakkende scherven en één schaalpje in steengoed uit Siegburg gerecupereerd (V16). Deze vondsten dateren uit de 14de tot 16de eeuw. De nagezakte lagen S22/S23/S29 kunnen in dit vlak opgesplitst worden in twee aparte vierkante kuilen met afgeronde hoeken (S32 en S33) (Afb. 44). Kuil S32 bestond uitsluitend uit dakpan- en tegelfragmenten. Kuil S33 bevatte daarentegen enkel brokken kalkmortel en wat ander baksteenpuin. De twee kuilen bevatten weinig diagnostisch materiaal (V14 en V15), één fragment steengoed dateerde deze context wel in de 16de-17de eeuw, wat meteen ook betekent dat de lagen in de hoger gelegen vlakken ook later dan deze periode te dateren zijn.

Bij de aanleg van het **vierde vlak** ($\pm 8.20\text{m TAW}$, -3m) waren de puinkuilen (S32 en S33) – die tot 1 m onder vlak 3 waren ingegraven (Afb. 45) – niet meer aanwezig. In het vlak werden drie lagen geregistreerd (S34, S36 en S54). De eerste laag (S34) is een laag die in het vorige vlak reeds voorkwam en aldaar beschreven werd. Hieronder kwamen opeenvolgend S54, een gele gevlekte zandlaag met spikkels houtskool, en S36, een lichtgrijze lemige zandlaag, voor. Beide laagjes zijn slechts enkele centimeters dik en zijn mogelijk oudere cultuurlagen. S34 bevatte twee kleine scherven roodgeglazuurd en één scherp grijsbakkend aardewerk (V18 en V19), deze dateren het spoor ten vroegste in de late middeleeuwen.

Afb. 44, onder: Proefput 2, vlak 3.
Afb. 45, rechts: Proefput 2, S32.

Afb. 46: Proefput 2, vlak 4b.

Het **laatste vlak** ($\pm 8.00\text{m TAW}$, $-3,20\text{m}$), vlak 4b, werd 20 cm onder het vorige vlak aangelegd en kan als een subvlak beschouwd worden. Het vlak werd in de oranje tot gele zandige moederbodem aangelegd. In het vlak bleven vijf sporen (S35, S37, S38, S39 en S55) (Afb. 46) zichtbaar. S37 en S38 betroffen sporen met een gelijkaardige vulling, nl. een bruin tot bruingrijze egale siltige zand met weinig spikkels houtskool. Beide sporen kunnen mogelijk geïnterpreteerd worden als één noord-zuid georiënteerde greppel die naar het oosten afwijkt, maar een dergelijke identificatie is gezien de geringe afmetingen van de proefput onzeker. Het spoor bevatte geen vondsten. Doorheen S37 en S38 werd spoor S35 gegraven. Het betreft een (paal)kuil van 0.56m bij 0.60m met een bruin gevlekte lemige zandvulling met spikkels houtskool, een schedel van een schaap/geit, brokken mortel en zandsteen, ijzeren nagels en grote scherven aardewerk (V20M). Deze laag werd bemonsterd en uitgezeefd op 1mm. Het ensemble bestond uit vier fragmenten van een grijze bloempot met verticaal worstoor en een enkelvoudig radstempelmotief op de wand en op de rand (Afb. 47 en Afb. 48 en uit vier fragmenten van een roodgeglazuurde (steel)pan. Beide vondsten zijn te dateren vanaf het midden van de 15de tot de 16de eeuw. S39 en S55, tenslotte, zijn mogelijk paalsporen die zichtbaar werden aan de rand van het vlak. Door de onstabiele profielen en geringe afmetingen van de werkput is hier niet naar de diepte van deze sporen geboord.

Afb. 47 (links) en afb. 48 (rechts): een grijze bloempot met verticaal worstoor en een enkelvoudig radstempelmotief op de wand en op de rand, S35, V20M.

3.3.2.3 Proefput 3 (PP3) (Afb. 49)

De derde en laatste proefput was gelegen op de parking, in het noordoosten van het woonzorgcentrum (10,28m TAW). Ook in deze proefput (3,4m bij 4,47m) werd een originele stratigrafische opbouw zonder recente verstoringen verwacht. Door de aanwezigheid van vier recente leidingen werden in deze proefput echter slechts twee vlakken aangelegd. De proefput werd in eerste instantie tot op een diepte van 0,65 tot 0,75m (VI1) onder het maaiveld aangelegd. Door de aanwezigheid van meerdere leidingen kon enkel het westelijk deel tot op een diepte van ca. -1,40m verdiept worden.

Bij de aanleg van het **eerste vlak** (VI1, 9.59m TAW, -0,60 tot 0,70m) werd meteen een recente afvoerbuï in plastic vrijgelegd, waardoor de proefput in het zuiden met 1m verkleind werd. Ook in het eerste archeologische vlak werden, buiten een bruin gevlekte gele zandlaag (S49), met één koperen leiding (S40) en één leiding in plastic (S41) meerdere recente leidingen aangesneden.

De leidingen werden gemeden en een **tweede vlak** (8.87m TAW, -1,40m) werd aangelegd in het noordwesten van de proefput. Bij de aanleg van dit vlak werd echter een vierde leiding in het westprofiel vrijgelegd. Het tweede vlak bestond op deze manier uit een kleine sonderingsput (1.50m op 1.40m) met in het profiel een 6 cm dikke puinige bruingrijze laag (S50) die zich op een bruingrijze tot grijsbruine egale laag (S51) bevond. Om de bodemopbouw verder te reconstrueren werd verder geboord. De onderkant van S51 bevond zich op 0,60 m onder vlak 2. In het profiel was S51 zichtbaar vanaf ca. 0,90m onder het maaiveld, wat maakt dat de dikte van

deze laag ca. 1,1m bedraagt. Deze laag werd bemonsterd (V27M) en uitgezeefd op 1mm. Buiten vele fragmenten van metaalslakken, bevatte deze laag ook veel kleine fragmenten roodgeglazuurd en grijsbakkend aardewerk (V25 en V27M), mogelijk te interpreteren als zwerfvuil. In totaal werden uit deze laag elf fragmenten roodbakkend, vijf fragmenten grijsbakkend aardewerk en één fragment steengoed gerecupereerd. Op een diepte van 2m onder het maaiveld (ca. 8,30 m TAW) werd een zandige gele laag waargenomen. Het blijft echter onzeker of deze onderste gele zandige laag met zekerheid de moederbodem betreft.

Afb. 49: Proefput 3, profiel 4.

3.3.2.4 Conclusie

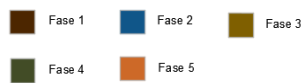
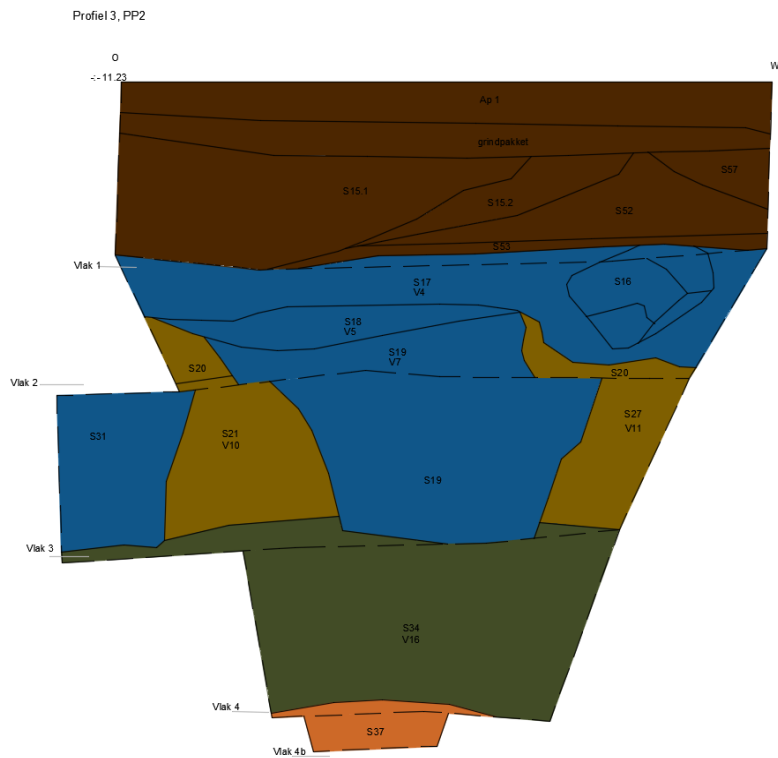
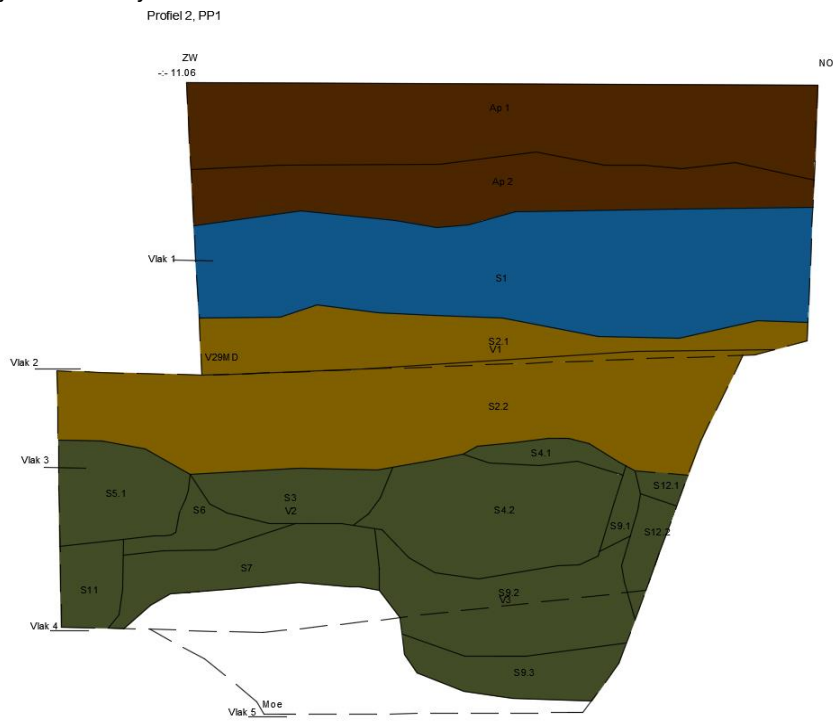
De drie proefputten kunnen over het algemeen makkelijk aan elkaar gekoppeld worden. In al de proefputten zijn enkele ophogingen geregistreerd die met enige voorzichtigheid met elkaar gelijkgesteld kunnen worden. In totaal konden op het terrein vijf fases onderscheiden worden (Afb. 50).

De **eerste fase** (Afb. 50, *bruin*) dateert ruwweg vanaf de bouw van het huidige woonzorgcentrum (vanaf 1974 tot heden) en is 60cm tot 80cm diep geattesteerd in proefput 1 en 2. Zowel in proefput 1 als 2 werd een teelaardelaag aangesneden. In proefput 2 zitten hieronder enkele opvullingslagen al dan niet in ondiepe kuilen, afgedekt met een lichtbruin grind. In proefput 3 is deze fase enkel aanwezig als een 25cm dikke grindlaag en enkele doorgravingen van recente leidingen.

De volgende fase, **fase twee** (Afb. 50, *blauw*), wordt gelinkt aan de bouw (1861) en afbraak (1974) van het oude rusthuis en dateert dus *grosso modo* in de 19de en 20ste eeuw. Deze fase is vooral zichtbaar in proefput 1 en 2 door de aanwezigheid van een 26cm tot 60cm dikke blauwgrijze puinlaag met spikkels steenkool, beton, grote (40cm x 30cm) brokken zandsteen en industrieel aardewerk. Bovenaan zat tevens plastic. Vermoedelijk is deze fase tevens in proefput 3 aanwezig, daar is ze iets minder grijsblauw.

Deze fase dekt een eerste archeologisch niveau af (**fase drie**) (Afb. 50, *lichtgroen*). Deze fase bestond uit een egale bruingrijze (proefput 1) tot grijsbruine (proefput 2) ophogingslaag van 70cm dik. Opvallend is dat ze in zowel proefput 1 als 2 exact even dik is. De ophogingslaag is tevens aanwezig in proefput 3, maar hier is in de

boring het onderscheid met de ophoging in fase vier moeilijk te zien. De ophoging is dankzij een munt, een pijpjaarde pijpje en een majolicabord te dateren vanaf de 17de eeuw.

Afb. 50: Verschillende fases (fase 1: 1974-heden, fase 2: 1861-1974, fase 3: 17de-19de eeuw, fase 4: 16de-17de eeuw en fase 4: 15de-16de eeuw) die in de proefputten aangeduid konden worden, bovenaan: profiel 2, proefput 1 en onderaan: profiel 3, proefput 2.

Deze fase is dan ook ruwweg te dateren tussen de 17de en 19de eeuw. In proefput 2 werden doorheen de ophogingslaag twee kuilen gegraven. Beiden hebben ze een vierkante vorm en zijn ze noordoost-zuidwest georiënteerd.

De **vierde fase** (*Afb. 50, donkergroen*) bestond tevens uit een ophogingslaag met daardoor enkele vergravingen. De ophogingslaag zelf dateerde uit de 16de tot 17de eeuw. De vergravingen betroffen twee noordoost-zuidwest georiënteerde vierkante kuilen met gesorteerd puin (16de-17de eeuw) en enkele rechtlijnige 'greppels' met architectuur- of sculptuurfragmenten (16de eeuw, maar mogelijk residueel materiaal). De ophogingslaag in proefput 1 is minder egaal en bestaat uit diverse nagezakte lagen op eerder gegraven kuilen. In proefput 3 is deze laag niet in de boringen geattesteerd maar kan ze wel verwacht worden.

Een laatste fase, **fase vijf** (*Afb. 50, oranje*), bestaat uit enkele dunne ophogingslaagjes en onduidelijke sporen. De sporen kunnen geïnterpreteerd worden als mogelijke (paal)kuilen of greppels. Twee oudere kuilen in proefput 1 dateerden in de 16de eeuw. In proefput 2 dateert S35 uit de tweede helft van de 15de of de zestiende eeuw. Deze fase is te dateren van de 15de tot de 16de eeuw.

Zowel fase 3, 4 als 5 kunnen aan het gebruik van het terrein als tuinzone gekoppeld worden.

Conclusie en aanbevelingen

Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?

De ontwikkeling en het historische belang van de stad Mechelen hangen nauw samen met de gunstige ligging aan de goed bevaarbare Dijle. Deze rivier doorkruist Mechelen van oost naar west en splitst de historische binnenstad in twee delen. Op de rechteroever, ten noorden, bevindt zich de benedenstad, gegroeid op de aanslibbingen van de rivier en bijgevolg doorsneden door talrijke vlieten, die van dit deel een moerassig, moeilijk bewoonbaar gebied maakten. Op de linkeroever van de Dijle, ten zuiden, ligt de bovenstad, waar de oudste stadskern te situeren valt. Gezien de hogere ligging was dit gedeelte immers gemakkelijker te verdedigen en was er minder gevaar voor overstromingen. Het onderzoeksgebied ligt op de hoge linkeroever van de Dijle en is langsheen de Hendrik Speecqvest gelegen. Deze vest maakt deel uit van de ringweg rond de stad en kan vereenzelvigd worden met de oude 13de-14de-eeuwse stadsomwalling.

Op van oude archiefteksten kan voor het onderzoeksterrein en zijn directe omgeving een korte geschiedenis geschetst worden:

In een eerste akte kan op of rondom het onderzoeksterrein het Hof van Lier gesitueerd worden. In een akte uit 1345 betreffende dit Hof is er sprake van een tuin (*hortum*) in de Potterstraat en een andere tuin in de Hanswijkstraat. Uit archiefteksten wordt het terrein vanaf de 14de eeuw het Hof van Berthout of het Hof van Duffel genoemd. Dit hof werd in 1506 aangekocht door Jan Sucquet, rekwestmeester in de Grote Raad van Mechelen. Deze bezat op dat ogenblik reeds enkele eigendommen tussen het Potterijstraatje en de Oude Brusselsestraat en liet op deze locatie een groot huis met een toren bouwen. Op basis van een archieftekst wordt duidelijk dat Jan Sucquet ook het Hof van Berthout bezat, dat er deels aan grensde maar er geen deel van uitmaakte. In een tweede akte uit 1519 werd deze eigendom immers afzonderlijk overgedragen aan zijn broer Antoon. Deze goederen kwamen in 1539 in het bezit van Francisca van Luxemburg en kwamen vervolgens toe aan haar zoon, graaf van Egmont (cfr. Hof van Egmont). Na zijn doodsvonnis en onthoofding op 5 juni 1568 werden zijn goederen aangeslagen en verkocht. Op 5 augustus 1569 kochten Remy Hallut en zijn echtgenote Heilwich van de Nieuwenhuysen het Hof van Egmont, dat nog datzelfde jaar werd ingericht als godshuis voor arme kinderen, het zogenaamde "*Sint-Heilwichsgodshuis*" of "*Putterij*". De inhuldiging had plaats op 4 juni 1570 en gaf plaats aan 72 kinderen, 52 jongens en 20 meisjes. Dit godshuis werd tijdens het Franse bewind afgeschaft en in 1803 ingericht als werkhuis van weldadigheid (weverij), maar werd in 1839 na de aanleg van de Graaf van Egmontstraat volledig afgebroken.

Op basis van verschillende iconografische bronnen wordt duidelijk dat het zogenaamde Hof van Egmont zich echter ten westen van het projectgebied bevindt. Het onderzoeksterrein zelf is enkel langsheen de Hanswijkstraat reeds in de 16de eeuw bebouwd. Het overige deel wordt ingenomen door tuinzone langsheen de stadswallen. Op de *Ferrariskaart* wordt deze tuinzone door twee paden in N-Z en O-W oriëntering in vier verdeeld. Op dezelfde kaart wordt het terrein langsheen de Hanswijkstraat deels door een kerkhof ingenomen. Dit kerkhof hoorde bij de kloosterkerk van de dalscholieren of Hanswijkheren en was tussen 1682 en 1785 schuin tegenover hun kerk gelegen.

Met de middelen die *Hendrik Speecq* (1781-1852) aan de Burgerlijke Godshuizen naliet, werd in 1861 aan de vest, ter hoogte van het onderzoeksterrein, een bejaardentehuis opgericht. Dit rusthuis werd in het voorjaar van 1974 afgebroken en vervangen door een nieuw rustoord, het huidige woonzorgcentrum Hof van Egmont.

Hoe was de oude perceelsindeling?

De *primitieve kadasterkaart* toont een sterke overeenkomst met de huidige percelering. Op basis van de beschikbare gegevens kan daarom vermoed worden dat het een groot deel van het onderzoeksterrein tot 1862 in gebruik genomen werd als tuinzone van het zogenaamde Hof van Egmont, de latere putterij. Enkel langsheen de Hanswijkstraat was het terrein bebouwd. Op de *Ferrariskaart* wordt een deel van het terrein langs de Hanswijkstraat bovendien door een kerkhof ingenomen. Dit kerkhof hoorde bij de kloosterkerk van de dalscholieren of Hanswijkheren en was tussen 1682 en 1785 schuin tegenover hun kerk gelegen.

Het terrein situeert zich net ten noorden van de oude stadsomwalling. De vesten van deze stadsomwalling kunnen ter hoogte van de huidige ring rond de stad gesitueerd worden. De stadswallen werden opgetrokken op het einde van de 13de-begin 14de eeuw. De eigenlijke stadsmuur en een weg aan de binnenzijde flankeren het terrein in het zuiden, ter hoogte van de huidige parking.

Is er via eerder archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

De dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief zijn op basis van deze eerder summier gegevens uit de omgeving moeilijk te bepalen. De enige gegevens over de diepte van het aanwezige bodemarchief komen van twee sites in de ruime omgeving. Het betreft enerzijds de site aan de Ganzedries, zo'n 720 m ten noordwesten van het onderzoeksterrein (CAI 160636). Op basis van boringen stelden de onderzoekers de moederbodem hier vast op -2,40 m met lokaal uitschieters tot -3,20 m. Anderzijds werd in 2014, ter hoogte van de Korenmarkt (Hof van Cortenbach), ca. 580 m ten noordwesten van het onderzoeksterrein, een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd waar de stratigrafie in de twee aangelegde werkputten met een maximale diepte van ca. 1 à 1,20 m onder het maaiveld eerder beperkt was.

Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

Het huidige onderzoek leverde meerdere archeologische lagen op. Bij het aanleggen van de proefputten werd duidelijk dat het ganse terrein door recente puin- en ophogingspakketten tot op een diepte van -1,20 tot 1,30 (PP1), -1,50 tot 1,70m (PP2) en -0,80m (PP3) verstoord was. Hieronder bevonden zich meerdere (post-) middeleeuwse opvullingslagen en sporen, die op de moederbodem rusten en aan een algemeen gebruik als tuinzone gekoppeld kunnen worden. De oranje tot gele lemige zandbodem (cfr. de moederbodem) werd in de drie proefputten op verschillende dieptes waargenomen. In proefput 1 was dit op 8.75m TAW (2,35m tov maaiveld), tevens de hoogste waarde. In proefput 2 bedroeg de diepte van de moederbodem 8.10m TAW (3,10m tov het maaiveld). In de laatste proefput was het niet mogelijk om het vlak tot op de moederbodem aan te leggen. Door middel van een handmatige boring kan de moederbodem hier geschat worden op 8.30m TAW (2 m tov het maaiveld). Het is evenwel niet met zekerheid te zeggen of de onderste gele zandige laag die in de boring werd aangetroffen, de moederbodem betreft.

Waarom kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Zowel in proefput 1 als 2 werd onmiddellijk onder het maaiveld een teelaardelaag aangesneden, die in proefput 1 een blauwgrijze puinlaag afdekt. In proefput 2 zitten hieronder enkele opvullingslagen al dan niet in ondiepe kuilen, afgedekt met lichtbruin grind dat op zijn beurt dezelfde blauwgrijze puinlaag afdekt. In proefput 3 werden onder het maaiveld een 25 cm dikke grindlaag en enkele doorgravingen van recente leidingen aangesneden. Toch kunnen in alle proefputten archeologische lagen onder deze aangetroffen lagen aangeduid worden.

Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?

Het onderzoeksgebied is in het zuiden en het centrale gedeelte vrij vlak en op een hoogte van ca. 11,20 m TAW gelegen. Meer in noordelijke richting, ter hoogte van de parkeerplaatsen en de inrit van het woonzorgcentrum, daalt de bodem naar een hoogte van ca. 10.25m TAW. Op basis van topografische gegevens is deze daling te wijten aan de aanwezigheid van de vallei van de Dijle, die 90 m ten noorden van het onderzoeksgebied gelegen is. Ook het Waterstraatje, dat de Hanswijkstraat met de Dijle verbindt, daalt op deze manier sterk naar het noorden toe en bevestigt het gegeven dat reeds bij de bureaustudie werd vastgesteld, nl. dat het gebied op een hoger gelegen rug langs de Dijlevallei is gelegen.

Hoewel de beperkte gegevens ter hoogte van proefput 3, die door de aanwezigheid van meerdere leidingen niet volledig onderzocht kon worden, lijken de archeologische sporen en lagen deze lokale topografie te volgen.

Het terrein wordt op de bodemkaart door een door bebouwing geroerde bodem (OB) ingenomen. Het terrein herbergt het woonzorgcentrum Hof van Egmont. Ook de bouw van het vorige rustoord in 1861, waarvan tot op heden niet met zekerheid geweten is of het (volledig) onderkelderd was, verstoort een deel van de ondergrond. Op het terrein werden, naast enkele recente puin- en ophogingslagen, meerdere laat- tot postmiddeleeuwse lagen en sporen aangeduid, die alle aan het gebruik van het terrein als tuinzone gekoppeld kunnen worden.

In hoeverre is de bodemopbouw intact?

Met uitzondering van enkele 19de-20ste-eeuwse verstoringen lijkt de bodemopbouw in grote mate intact bewaard te zijn.

Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?

Er werden tijdens het onderzoek geen begraven bodems vastgesteld

Welke impact hebben eerdere ingrepen gehad op de bewaringstoestand van het archeologisch relevante niveau?

Het terrein is bodemkundig bekend als een bebouwde zone (OB) en herbergt het woonzorgcentrum Hof van Egmont. Dit gebouw is volledig onderkelderd en verstoort een groot deel van het aanwezige archeologische bodemarchief. De huisjes aan de Hansewijkstraat zijn tevens onderkelderd en ook van de huizen aan de Hendrik Speecqvest kan dit op basis van de aanwezigheid van keldergaten vermoed worden. Ook de bouw van het vorige rustoord in 1861, waarvan tot op heden niet met zekerheid geweten is of het (volledig) onderkelderd was, verstoort een deel van de ondergrond. Deze verstoring wordt in proefputten 1 en 2 zichtbaar door de aanwezigheid van een 26cm tot 60cm dikke blauwgrijze puinlaag met spikkels steenkool, beton, grote (40cm x 30cm) brokken zandsteen en industrieel aardewerk.

Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.

Het proefputtenonderzoek leverde in totaal 58 sporen op. Het betreft, naast enkele recente puin- en ophogingslagen, meerdere (mogelijk) laat- tot postmiddeleeuwse lagen en sporen (kuilen, greppels en paalkuilen), die alle aan het gebruik van het terrein als tuinzone gekoppeld kunnen worden.

Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

De sporen zijn antropogeen

Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De bewaringstoestand van de sporen valt als goed te omschrijven.

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

De drie proefputten kunnen over het algemeen makkelijk aan elkaar gekoppeld worden. In de proefputten zijn enkele ophogingen geregistreerd die met enige voorzichtigheid met elkaar gelijkgesteld kunnen worden. In totaal konden op het terrein vijf fases onderscheiden worden.

De **eerste fase** dateert ruwweg vanaf de bouw van het huidige woonzorgcentrum (vanaf 1974 tot heden) en is ca. 60 tot 80 cm diep geattesteerd in proefput 1 en 2. In beide proefputten werd een teelaardelaag aangesneden. In proefput 2 zitten hieronder enkele opvullingslagen al dan niet in ondiepe kuilen, afgedekt met een lichtbruin grind. In proefput 3 is deze fase enkel aanwezig door middel van een 25cm dikke grindlaag en enkele doorgravingen van recente leidingen.

De volgende fase, **fase twee**, wordt gelinkt aan de bouw (1861) en afbraak (1974) van het oude rusthuis en dateert dus *grosso modo* in de 19de en 20ste eeuw. Deze fase is vooral zichtbaar in proefput 1 en 2 door de aanwezigheid van een 26 cm tot 60 cm dikke blauwgrijze puinlaag met spikkels steenkool, beton, grote (40 cm x 30 cm) brokken zandsteen en industrieel aardewerk. Bovenaan zat tevens plastic.

Deze fase dekt een eerste archeologisch niveau af (**fase drie**). Deze fase bestond uit een egale bruingrijze (proefput 1) tot grijsbruine (proefput 2) ophogingslaag van 70 cm dik. Opvallend is dat ze in zowel proefput 1 als 2 exact even dik is. De ophogingslaag is tevens aanwezig in proefput 3, maar hier is in de boring het onderscheid met de ophoging in fase vier moeilijk te zien. De ophoging is dankzij een munt, een pijpjaarde pijpje en een majolicabord te dateren vanaf de 17de eeuw. Deze fase is dan ook ruwweg te dateren tussen de 17de en 19de eeuw. In proefput 2 werden doorheen de ophogingslaag twee recente kuilen gegraven.

De **vierde fase** bestond tevens uit een ophogingslaag met daardoor enkele vergravingen. De ophogingslaag zelf dateert uit de 16de tot 17de eeuw. De vergravingen betroffen twee noordoost-zuidwest georiënteerde vierkante kuilen met gesorteerd puin (16de-17de eeuw) (proefput 2) en enkele rechtlijnige 'greppels' met architectuur- of sculptuurfragmenten (16de eeuw, maar mogelijk residueel materiaal) (proefput 1). De ophogingslaag in proefput 1 is minder egaal en bestaat uit diverse nagezakte lagen op eerder gegraven kuilen. In proefput 3 is deze laag niet in de boringen geattesteerd maar kan ze wel verwacht worden.

Een laatste fase, **fase vijf**, bestaat uit enkele dunne ophogingslaagjes en onduidelijke sporen. De sporen kunnen geïnterpreteerd worden als (paal)kuilen en greppels. Deze fase is te dateren van de 15de tot de 16de eeuw.

Kan op basis van het sporenbestand in de proefputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?

Op basis van het sporenbestand in de proefputten kunnen zowel fase 3, 4 als 5 aan het gebruik van het terrein als tuinzone gekoppeld worden. Deze gegevens bevestigen het beeld uit de bureaustudie, waaruit blijkt dat het onderzoeksterrein gedurende meerdere eeuwen in gebruik werd genomen als tuinzone van het hof van Lier, later van Duffel en Egmont. Over de aanwezigheid van een mogelijk kerkhof, dat zich langsheen de Hanswijkstraat bevond, kunnen op basis van de aangelegde proefputten geen bijkomende uitspraken gedaan worden. Hetzelfde geldt voor de bebouwing langsheen de Hanswijkstraat.

Zijn er indicaties die kunnen wijzen op een inrichting van een erf?

Tijdens het onderzoek werden geen indicaties aangetroffen die op de inrichting van een erf wijzen.

***Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?***

Op basis van de aangelegde proefputten kan het ganse terrein van de 15de/16de eeuw tot het midden van de 19de eeuw als tuinzone bestempeld worden. Over de aanwezigheid van een mogelijk kerkhof, dat zich langsheen de Hanswijkstraat bevond, kunnen op basis van deze aangelegde proefputten geen bijkomende uitspraken gedaan worden. Ook over de bebouwing langsheen de Hanswijkstraat kunnen geen uitspraken gedaan worden.

Er zijn uit de omgeving geen nabijgelegen archeologische vondsten gekend die aan deze sporen gekoppeld kunnen worden.

Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Sporen en lagen van de voormalige tuinzone zijn goed bewaard voor zover dit op basis van de aangelegde proefputten gezegd kan worden. Een eerste archeologisch vlak werd op een diepte van ca. -1,20 tot 1,30m (proefput 1), -1,40 tot -1,50m (proefput 2) en -0,80m (proefput 3) geregistreerd. Hieronder werden tot op een diepte van -3,10m (proefput 1), -3,20m (proefput 2) en -2,00m (proefput 3) meerdere archeologische lagen en sporen geattesteerd. Op deze diepte werden in proefput 1 en proefput 2 echter nog meerdere sporen geregistreerd waarvan de diepte tot op heden onbekend blijft.

De zone met het huidige woonzorgcentrum, dat volledig onderkelderd is, is vermoedelijk tot op deze diepte verstoord. Ook de zone waar het voormalig rusthuis stond, is tot op zekere diepte verstoord. Hoewel exacte gegevens over de ligging van een kelder van deze bouw tot op heden niet gekend zijn, bleef deze verstoring op basis van de gegevens uit proefput 2 mogelijk eerder beperkt, waarbij archeologische sporen bewaard bleven.

Over de bewaringstoestand van het voormalige kerkhof, dat zich voor de huidige kerk bevond ter hoogte van de Hanswijkstraat 66-74, kan op basis van het ontbreken van een proefput op deze locatie niets gezegd worden. Het terrein is langs deze zijde wel door de aanwezigheid van een kelder verstoord. Hetzelfde geldt voor de oude bewoningsresten langs de Hanswijkstraat.

Wat is de impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Daar waar de realisatie van een nieuw woonzorgcentrum wordt voorzien, meer bepaald de zone die onderkelderd zal worden (3082 m²), zal het aanwezige archeologische archief grotendeels zo niet volledig verstoord worden. De meest ingrijpende verstoring zal ter hoogte van deze kelders plaatsvinden plus een zone rondom deze kelders ten behoeve van de uitgraving in talud. De bodem wordt hier verwijderd tot op een diepte van ca. -4,65 m ter plaatse van de technische zone tot op een diepte van ca. -3,6 m in de andere kelderzones. Indien een *in situ* behoud in deze kelderzone niet tot de mogelijkheden behoort, wordt voor deze zone een vervolgonderzoek (zie *infra*) geadviseerd.

De juiste fundering van het gebouw is nog niet bekend maar zal waarschijnlijk gebeuren met palen. De palen worden hierbij op een diepte van maximaal 10 m geboord. Het betreft palen met een diameter van 40 à 50 cm waarbij tot 7 stuks per kolom, op ca. 1,30 m van mekaar voorzien zijn. In de praktijk komen er dus rond de centrale kolommen in een cirkel met straal van 1,3 m telkens 7 kolommen. Waar geen kelder is voorzien, wordt enkel een oppervlaktelaag van ca. 40 cm verwijderd. Ter plaatse van de funderingspalen wordt ca. 50 cm dieper uitgegraven. Ter hoogte van de te ontwikkelen gebouwen in het noorden van het projectgebied en langsheen de Hanswijkstraat zal een afgraving van ca. 20 tot 90 cm gebeuren.

Daarnaast zal op het binnenplein een systeem met grondbuizen komen om lucht te koelen. Een juiste installatie is tot op heden nog niet bekend. Op basis van gegevens van deze systemen kan voor deze buizen wel een verstoringsdiepte tussen 1,5 tot 3,0 m vermoed worden. Indien deze gegevens kloppen en in deze zone een afgraving van meer dan 1-1,20 m voorzien is, zal het archeologisch erfgoed in deze zone aangetast worden en wordt ook voor deze zone een vervolgonderzoek geadviseerd.

Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- ***Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?***
- ***Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?***

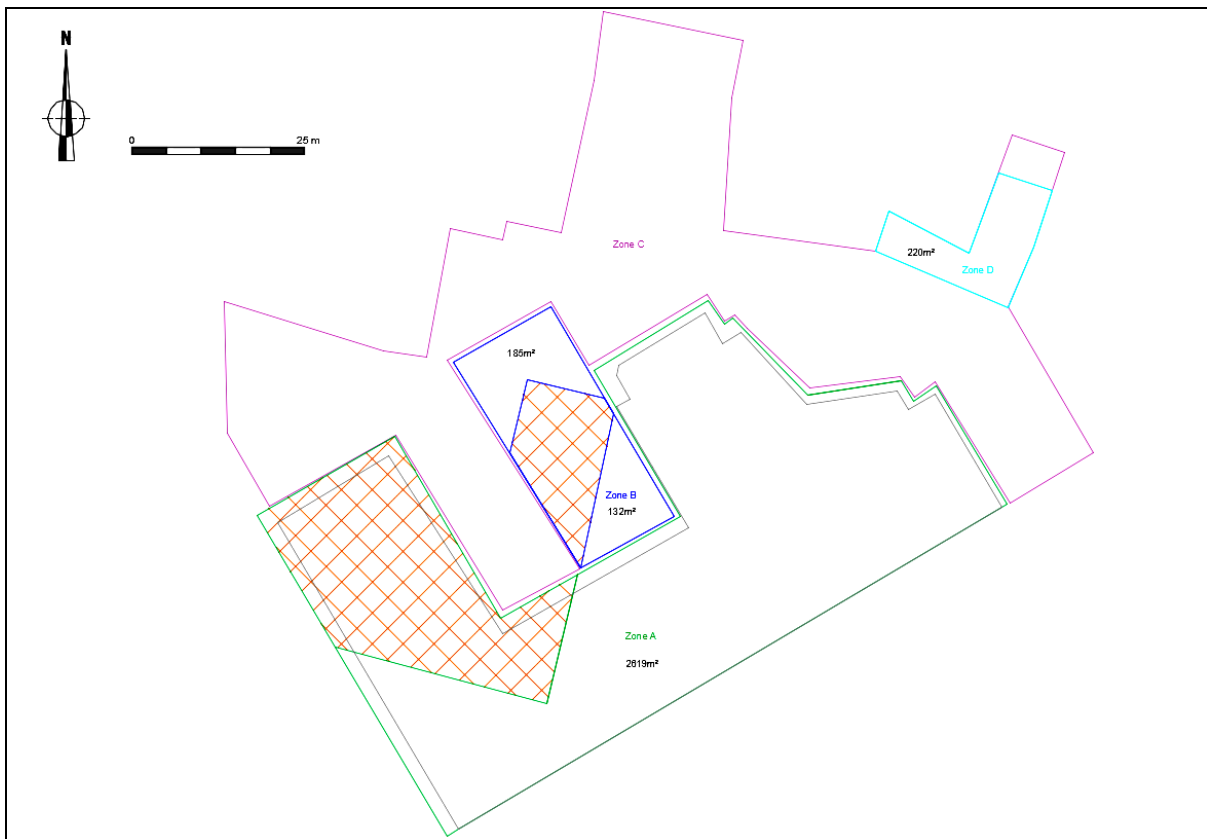
Op basis van de gegevens ivm de geplande ruimtelijke ontwikkeling en de eerdere verstoringen op het terrein kan het terrein in verschillende zones onderverdeeld worden:

ZONE A: Ter hoogte van de bouw van de ondergrondse kelder en de uitgraving van de talud (Afb. 51 en Bijlage 12, groen)

De uitgraving van de kelder en omliggende talud (ca. 2 m) heeft een totale oppervlakte van 3480 m² en wordt tot een diepte van 3,60 tot 4,65m onder het maaiveld afgegraven.

Een deel van deze zone (864 m²) is de huidige bebouwing van het woonzorgcentrum. We kunnen ervan uitgaan dat deze zone volledig verstoord is. Een vervolgonderzoek wordt in deze zone bijgevolg niet geadviseerd.

Een zone van ca. 2619m² werd door eertijds bodembebruik in mindere mate verstoord, waardoor een vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving wordt geadviseerd. Voor de feitelijke archeologische opgraving raden we aan om van minstens drie vlakken uit te gaan waarbij het eerste vlak zich op de bovenkant van de meest recente 19de tot 17de-eeuwse ophogings- en egalisatielaag bevindt. Het tweede vlak situeert zich vlak onder deze laag op het niveau van een oudere (16de -17de eeuwse) ophogingslaag met doorheen enkele vergravingen. Het derde vlak en laatste vlak wordt in de moederbodem aangelegd. Op te merken bij deze zone is dat de meest noordoostelijke zone zich aanzienlijk lager bevindt dan de rest van het terrein. Hoewel in de aangelegde proefput in deze zone (PP3) vermoedelijk eenzelfde laagopbouw op te merken was, is het mogelijk dat in deze zone slechts twee vlakken aangelegd dienen te worden.

Afb. 51. Zones voor vervolgonderzoek met zone A (groen), 2619 m², zone B (donkerblauw), 317 m² (132 + 185 m²), Zone C (paars, geen vervolgonderzoek) en zone D, 220m² (lichtblauw). De rood gearceerde gebieden in zone A en B geven de locatie weer waar het huidige woonzorgcentrum Hof van Egmont de ondergrond reeds volledig verstoorde.

Op te merken is dat deze zone grotendeels doorsneden wordt door de bouw van het voormalige rusthuis. Hoewel exacte gegevens over de ligging van een kelder van deze bouw tot op heden niet gekend zijn, bleef deze versterking op basis van de gegevens uit proefput 2 mogelijk eerder beperkt. Archeologische sporen bleven hierbij tot op een diepte van ca. 3 tot 3,20 m bewaard. Het is echter mogelijk dat de bouw van het voormalige rusthuis bepaalde zones wel verstoerde waarbij mogelijk niet alle vlakken aangelegd dienen te worden.

ZONE B: Zone voor luchtinstallatie met grondbuizen (Afb. 51 en Bijlage 12, donkerblauw)

Op het binnenplein zal een systeem met grondbuizen komen om lucht te koelen. Een juiste installatie evenals de juiste afbakening van deze grondbuizen is tot op heden nog niet bekend. Op basis van gegevens van deze systemen kan voor deze buizen wel een verstoringsdiepte tussen 1,5 tot 3,0 m vermoed worden. Indien deze gegevens correct zijn wordt ook voor deze zone een vlakdekkend vervolgonderzoek in drie vlakken geadviseerd. De zone wordt centraal evenwel door de bouw van het huidige woonzorgcentrum doorsneden waardoor een oppervlakte van 317 m² te onderzoeken blijft. Indien blijkt dat de zone van de grondbuizen zich evenwel meer in noordelijke richting verspreid, moet de afbakening van deze zone herbekeken worden.

ZONE C: Zone waar geen kelder voorzien is en overige uitgravingen (Afb. 51 en Bijlage 12, paars)

Waar geen kelder is voorzien, wordt enkel een oppervlaktelaag van ca. 40 cm verwijderd. Op de plaats van de funderingspalen wordt ca. 50 cm dieper uitgegraven. Ter hoogte van de te ontwikkelen gebouwen in het noorden van het projectgebied en langsheen de Hanswijkstraat zal een afgraving van ca. 20 tot 90 cm gebeuren. Op basis van deze gegevens zal het aanwezige archeologisch bodemarchief niet verstoord worden en wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.

ZONE D: Zone van het voormalige kerkhof (Afb. 51 en Bijlage 12, lichtblauw)

Bij de bespreking van zone C dient rekening gehouden worden dat de zone van het voormalige kerkhof, dat zich tegenover de kerk van de Hanswijkheren bevond, door de huidige proefputten niet aangesneden werd. Om deze reden wordt voor deze ca. 200 m² grote zone, de voorzijde zou door middel van een kelder reeds verstoord zijn, aanbevolen om het terrein na afbraak van de bestaande bebouwing door middel van twee proefputten te onderzoeken. Indien hierbij restanten van het kerkhof of oudere bebouwing worden aangesneden, wordt voor dit deel van het terrein een bijkomende vlakdekkende opgraving tot op verstoringsdiepte aanbevolen.

Aangezien de bouw van het nieuwe woonzorgcentrum gefaseerd gepland is tussen 2017-2020. Hierbij zal in een eerste fase het huidige woonzorgcentrum behouden blijven. Pas in een tweede fase zal dit deel afgebroken worden en wordt het meest westelijke deel gerealiseerd. De archeologische opgraving dient daarom deze planning en fasering te volgen en zal in twee delen opgesplitst dienen te worden.

Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

- Kunnen de resultaten uit het vooronderzoek fijngesteld worden?
- Kunnen de gegevens in verband met het natuurlijke landschap, zoals tijdens de bureaustudie en de prospectie met ingreep de bodem werd vastgesteld, bevestigd worden?
- Zijn er sporen aanwezig van tuininrichting en cultiveringslagen? Hoe was de zone ingedeeld? Is er een evolutie in tijd waar te nemen?
- Kunnen de ophogingslagen gedateerd worden?
- Hebben er andere specifieke activiteiten in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
 - Zijn er restanten van het kerkhof?
 - Indien ja:
 - In welke mate werd het kerkhof geruimd?
 - Bevinden er zich verschillende begravningsniveaus? Wat zijn de oudste en meest recente dateringen?
 - Wat is de omvang van het voormalige kerkhof?
 - Wat is de begravningsdensiteit uitgedrukt in minimum aantal individuen per oppervlakte?
 - Hoe is de bewaringstoestand (preservatie) en de volledigheid van de skeletten en aanverwante sporen?
 - Wat is het geslacht, de leeftijd, de lichaamslengte en de gezondheid van de verschillende individuen?
 - Betreft het primaire of secundaire begravingen en waaruit valt dit af te leiden?
 - Betreft het begravingen in volle grond, kisten, bekiste grafkuil, grafkelders...?
 - Wat is het fysieke aspect van de eventuele funeraire structuren (kistvorm en assemblage, grafkuil, grafkelders, grafstenen, knekelput...)?
 - Zijn er elementen die kunnen wijzen op een begrafenisritueel (bijgiften, positie van het lichaam en ledematen, balseming...) en zo ja welke informatie valt hieruit af te leiden?
 - Zijn er aanwijzingen voor een begraving met kledij of in een lijkwade?

- Zijn er binnen de populatie, groepen aan te wijzen die als verwantschapsgroepen geïnterpreteerd kunnen worden? Bijvoorbeeld door de wijze van begraven, of de locatie van de graven en de samenstelling naar geslacht en leeftijd? Kunnen er op basis van eventuele patronen in het grafritueel statusgroepen worden gereconstrueerd? En zo ja: bestaat er een relatie tussen gezondheid en status; waren personen die tot een zogenaamde hogere statusgroep behoorden, gezonder en leefden zij langer?
 - Zijn er restanten of kuilen aanwezig die tot te linken zijn aan de pottenambacht die op basis van toponymische gegevens rondom het onderzoeksterrein te situeren was? Of van de kanongietterij?
 - Kunnen er sporen aan het voormalige Hof van Egmont of haar recentere geschiedenis gekoppeld worden?
- In verband met de vondsten: tot welke vondsttypes en vondstcategorieën behoren de vondsten, om welke aantallen gaat het en wat is hun conserveringsgraad? Wat kan er op basis van het organisch en anorganisch vondstmateriaal gezegd worden over de datering, de functie en de aard van de activiteiten/bewoning die op de site hebben plaatsgehad?
- In hoeverre wijken de interpretaties van het vooronderzoek af van de gegevens uit de opgraving? Indien van toepassing wat zijn de aanbevelingen voor toekomstige projecten?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Mechelen?

Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Indien skeletresten worden aangetroffen dient een fysisch antropoloog bij de verwerking betrokken worden.

Om de overige vraagstellingen te kunnen beantwoorden lijken onderstaande types van staalnames noodzakelijk:

- 5 VH C14-datering houtskool
- 5 VH C14-datering bot
- 5 VH macroresten
- 2 VH pollenanalyse (minimaal 400 tellingen per staal)
- 10 VH archeozoölogie
- 5 VH dendrochronologie
- 40 VH fysisch – antropologisch onderzoek
- 2 VH antracologisch onderzoek (minimaal 100 tellingen per staal)
- 2 VH determinatie hout(skool)
- 10 VH natuursteenidentificatie en herkomstbepaling
- 5 VH mortelanalyse

Bovenstaande aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegd gezag zijnde de Archeologische Dienst van de Stad Mechelen. Een definitieve beslissing tot het al of niet uitvoeren van een vervolgonderzoek ligt dan ook bij dit bevoegd gezag.

Indien U nog vragen heeft, kan u steeds contact opnemen met

Dhr. Bart Robberechts
 Diensthoofd archeologie – Stad Mechelen
 Postadres: Grote Markt 21, 2800 Mechelen, België
 Bezoekadres: Onder den Toren 12, 2800 Mechelen, België
 Tel: 015 29 77 37
 Mobiel : 0475 95 42 81

Bibliografie

Beterams F.G.C. (1956) *Inventaris van het Archief van de Commissie van Openbare onderstand van Mechelen I, Heilig-Geesttafels en Huisarmen, Gasthuizen en Godshuizen*, Mechelen.

Beterams F.G.C. (1957): *Inventaris van het Archief van de Commissie van Openbare onderstand van Mechelen II, Het Begijnhof te Mechelen, De armenzorg in de 19e eeuw, Index*, Mechelen.

Bijzonder Voorwaarden bij de vergunning voor het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem: Mechelen, Hendrik Speecqvest.

Bogemans F. (1996) *Toelichting bij de Quartair Geologische Kaart. Kaartblad Mechelen 23*.

De Grootte K. (2008), *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen* (Relicta Monografieën 1) , Brussel (2 delen).

Devroe A., Vangenechten B. en Claesen J. (2014) *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem – Mechelen, Korenmarkt 27-29, Onze-Lieve-Vrouwestraat 22, project Hof van Cortenbach* (Archeo-conceptrapport).

Heyvaert B. en Acke B. (2011) *Archeologisch Onderzoek Schuttersvest Mechelen* (Prov. Antwerpen). *Bureaustudie – maart 2011* (Group Monument, rapport 2011/05).

Installé H. e.a. (2007) *Historische stedenatlas van België: Mechelen*, Brussel, 1997 (delen I en II).

Steurs V. en Uytterhoeven J. (1942) *De plaatsnamen van Mechelen binnen de oude wallen I*, Mechelen.

Steurs V. en Uytterhoeven J. (1943) De plaatsnamen van Mechelen binnen de oude wallen, Vervolg, *Mechelse Bijdragen* 10, 103-140.

Steurs V. en Uytterhoeven J. (1949) De plaatsnamen van Mechelen binnen de oude wallen, Vervolg, *Mechelse Bijdragen* 11/2, 76-93.

Troubleyn L., Kinnaer F. en Ervynck A. (2007) *Het Steen en de burgers. Onderzoek van de laatmiddeleeuwse gevangenis van Mechelen*, Mechelen.

Van Calster W. (1975, 1ste druk in 1901) *Namen der straten van Mechelen en korte beschrijving hunner vorige of nog bestaande oude gebouwen*, Mechelen

Verzameling Berlemont, mappen in het Stadarchief Mechelen.

Websites:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/126655>.

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/3382>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/113717>

<http://www.beeldbank.be>

<http://lucia.kbr.be/mapview/index.php?image=/deventer/>

<http://mechelen.mapt.be/wiki/Hanswijkprocessie>

http://www.cultuurraadmechelen.be/assets/files/orde/855/e-melaan_2010_04.pdf

Bijlage 1: Administratieve gegevens
Bijlage 2: Lijst met afkortingen
Bijlage 3: Tijdstabel
Bijlage 4: Sporenlijst
Bijlage 5: Vondstenlijst
Bijlage 6: Fotolijst
Bijlage 7: Overlap huidige toestand en de Poppkaart
Bijlage 8: Inplanting proefputten op de bestaande toestand
Bijlage 9.1 : Plannen nieuwe toestand – gelijkvloers
Bijlage 9.2: Plannen nieuwe toestand – kelders
Bijlage 9.3: Plannen nieuwe toestand – gevels
Bijlage 10.1: Vlakplannen proefputten – proefput 1
Bijlage 10.2: Vlakplannen proefputten – proefput 2 en 3
Bijlage 11.1: Profieltekeningen – proefput 1
Bijlage 11.2: Profieltekeningen – proefput 2
Bijlage 12: Zone aanbevelingen
Bijlage 13: Vergunningen

Projectcode:	ME-15-HE
Vindplaatsnaam	Mechelen, Hendrik Speecqvest
Opdrachtgever:	Sociaal Huis Mechelen Lange Schipstraat 27 2800 Mechelen
Opdrachtgevende overheid:	Onroerend Erfgoed
Uitvoerder:	Aron bvba
Vergunninghouder:	Inge Van de Staey
Dossiernummer vergunning:	2015/509
Begin vergunning:	25 november 2015
Einde vergunning:	Einde der werken
Aard van het onderzoek:	Prospectie met ingreep in de bodem
Begindatum onderzoek:	30 november 2015
Einddatum onderzoek:	1 december 2015
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Mechelen
Deelgemeente:	/
Adres:	Hendrik Speecqvest - Hanswijkstraat
Kadastrale gegevens:	697C2, 697L, 697N, 704W, 704X, 705D (partim), 705L (partim), 712C, 715B
Coördinaten:	X: 158098 Y: 190177
Totale oppervlakte:	7500,2m ²
Te onderzoeken:	3 proefputten van 4m bij 4m (=48m ²)
Onderzochte oppervlakte:	47,16m ² (met al de vlakken opgeteld 110,6m ²)
Bodem:	OB
Archeologisch depot:	Sociaal Huis Mechelen Lange Schipstraat 27 2800 Mechelen

Afb: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV).

Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Mechelen Speecqvest
Omschrijving van de archeologische verwachtingen:	Doel van de opdracht is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er

	<p>mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).</p>
<p>Wetenschappelijke vraagstelling m.b.t. het onderzoeksgebied:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens? - Hoe was de oude perceelsindeling? - Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief? - Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding? - Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? - In hoeverre is de bodemopbouw intact? - Is er sprake van een of meerdere begraven bodems? - Welke impact hebben eerdere ingrepen gehad op de bewaringstoestand van het archeologisch relevante niveau? - Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. - Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? - Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? - Kan op basis van het sporenbestand in de proefputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie? - Zijn er indicaties die kunnen wijzen op een inrichting van een erf? - Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen? - Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen? - Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? - Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? - Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats? - Wat is de impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? - Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud <i>in situ</i>)? - Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet <i>in situ</i> bewaard kunnen blijven: - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek? - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? - Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? - Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
<p>Geplande werkzaamheden:</p>	<p>Op het terrein zal het OCMW van de stad Mechelen een nieuw woonzorgcentrum inplanten.</p> <p>De huidige perceelsoppervlakte bedraagt 13301,4 m², hiervan is 3910 m² bebouwd. De bestaande bebouwing zal gesloopt worden, momenteel is niet duidelijk of de woningen aan de Hanswijkstraat (nrs. 66/68, 48, 46) en de Hendrik Speecqvest (nrs. 11, 13/15) onderkelderd zijn.</p> <p>De nieuwe projectzone is 7500,2 m² groot, hiervan wordt 4734,3 m² bebouwd. De oppervlakte van de kelder bedraagt 2473 m², de</p>

	diepte van de uitgraving bedraagt hier minstens -3.60 m onder het maaiveld.
Eventuele randvoorwaarden:	Conform de bijzondere voorwaarden

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Breuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodern	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
Ijzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

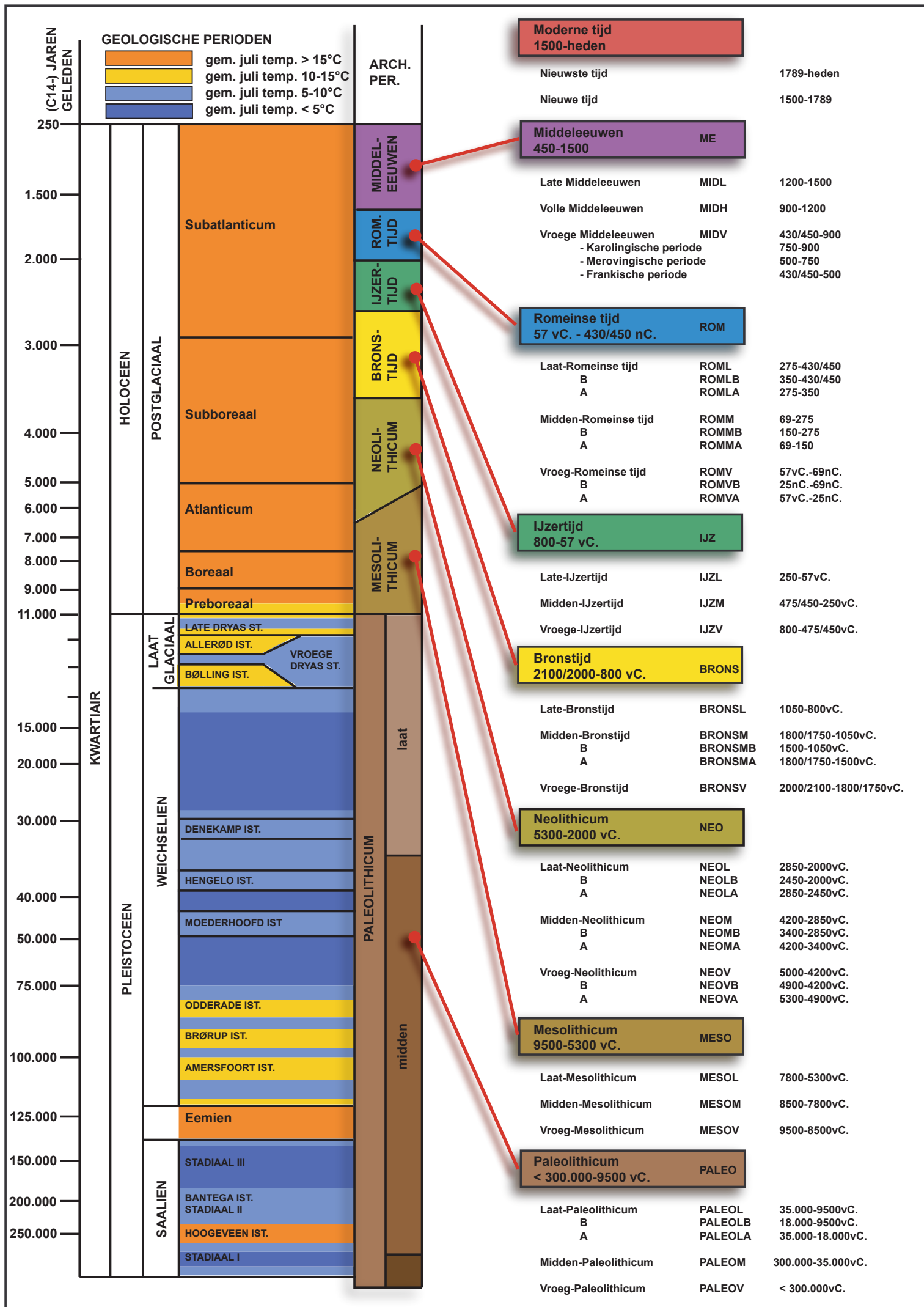
Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Volle Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

Materiaal categorie:

Glas	GL
Keramik	AW
Metaal	ME
Mortel	MO
Organisch	OR
Pleisterwerk	PL
Terracotta	TC
Steen	ST

Aardewerk:

Dikwandig (ROM)	DW
Dikwandig amfoor (ROM)	AM
Dikwandig dolium (ROM)	DO
Dikwandig wrijfschaal (ROM)	MO
Gebronsd (ROM)	GB
Geglazuurd (MID)	+ GL
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar	KU
Maaslands witbakkend (MID)	MAAS-TG1
Maaslands roodbakkend (MID)	MAASL-TG3
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein	PORS
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBES
Ruwwandig (ROM)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Lowlands (ROM)	LOW
Witbakkend (MIDP)	WIT

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
01	0	1	1	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag met puin	/	/	DOBR tot GR	Lemig Za + puin, Ba, KaMo, plastic (zw), Sk (w), industrieel wit aardewerk, beton	/	/	/	Onder Ap, op S2.1	/
02	1	1	2	Nee	Egalisatielaag	Egalisatielaag van S2	/	/	BRGR VI GE (v)	Lemig Za + Br Ba, KaMo (m), GR LeiSt (w), Hk (w)	/	/	/	Onder S1, op S2.2	/
02	2	1	2	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag	/	/	BRGR VI GE (w)	Lemig Za + Br Ba (w), KaMo (w)	/	/	/	Onder S2.2, op S5.1/2	/
02	0	1	2	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag	/	/	/	/	/	/	/	Onder S1, op S5, S3, S4, S9, S12	/
03	0	1	3	Nee	Greppel?	Greppel opgevuld met puin en architectuurelementen	Langwerpig	Breedte: 0,90m	WIGR	Puin + Za, Br ZaSt (bewerkt)	NW-ZO	/	/	Onder S2.2, op S6, op S4.2	Gelijk aan S4.2?
04	1	1	3	Nee	Laag	Laag	/	/	LIRO	Gruis van Ba en Dp	NW-ZO	/	/	Onder S2.2, op S4.2	Deel van S4
04	2	1	3	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag gevuld met puin en architectuurelementen	/	/	WIGR VI LIRO	Puin + Za (w), Br Ba/ Dp en ZaSte (bewerkt)	NW-ZO	/	/	Onder S4.1 en S3, op S7 en S9	Gelijk aan S3?
04	0	1	3	Nee	Greppel?	/	Langwerpig	Breedte: 1,10m	/	/	/	/	/	Onder S2, op S7, S9	/
05	2	1	3	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag met puin	/	/	WIGR tot DOGR	Puin + Za, ZaSt (bewerkt) en Mo	NW-ZO	/	/	Onder S2.2, op S6 en S11	Deel van S5
05	1	1	3	Nee	Laag	Laag	/	/	LIRO	Gruis van Ba en Dp, KaMo (w)	NW-ZO	/	/	Onder S2.2, op S7	Deel van S5

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
05	0	1	3	Nee	Greppel?	/	Langwerpig	Breedte: 0,60m	/	/	/	/	/	Onder S2, op S6, S11 en S8	/
06	0	1	PR	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag	/	/	BRGR VI BR	Lemig Za + Sp KaMo, Hk (w) en Ba (w)	NW-ZO	/	/	Onder S5.1, S3, S11 en S9.2, op S7	/
07	0	1	4	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag, egaal pakket	/	/	LIBR VI GR	Lemig Za + Sp Hk, Ba (w)	/	/	/	Onder S11, S5.1, S3, S9, op Moe	/
08	0	1	PR	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag, nagezakt in kuil	/	/	LIBR VI GR	Lemig Za + Sp Hk en Br Ba	/	/	/	Onder S5.1 en S5.2, op S13	/
09	3	1	PR	Nee	Opvullingslaag	Onderste, egale laag in kuil S9	/	/	BRGR	Lemig Za	/	/	/	Onder S9.2	/
09	1	1	PR	Nee	Laag	Ingestorte brok, gelijk sterk op S6 en S7	/	/	BRGR	Lemig Za	/	/	/	Onder S4, S12 en S2, op S9.2	/
09	0	1	4	Nee	Kuil	Doorsneden door andere kuil	/	Diepte: 0,65m	/	/	/	/	/	Onder S4, S2, S12, S10 op S7	/
09	2	1	4	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag van kuil	/	/	DOBR tot GR	Lemig Za + Sp Hk, BR Ba/ Dp (m), KaMo (m)	/	/	/	Onder S9.1, S4.2, S12 en op S7	/
10	0	1	4	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag kuil	/	/	GE VI OR en BRGR	Za + Br Le, Vb Le (zw)	/	/	/	Onder S13, op S11, S9, S14	/
11	0	1	4	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag kuil	/	/	DOGR	Lemig Za + Sp Hk, Ba (w)	/	/	/	Onder S13, S10, S5.1, op S6 en S7	/

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
12	0	1	PR	Nee	Greppel/ Kuil?	Opvullingslaag met puin	/	Diepte: 0,60m	GR	Puin + Br ZaSt, Br Ba/ Dp (w), KaMo	NW-ZO	/	/	Onder S2.2, op S9	/
13	0	1	PR	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag	/	/	DOGR VI Ge (w)	Lemig Za + Sp Hk (zw), Ba (zw) en KaMo (zw)	/	/	/	Onder S8, S5, op S10, S11	/
14	0	1	5	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag kuil	/	/	BRGR VI LiGR, RO, ZW, GE, WI	Lemig Za + Br Hk (w), Br Ba en Ba gruis (w), KaMo (w), Pleister, GR Kleipropen	/	/	/	Onder S9, op S10 en S11	/
15	1	2	PR	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag kuil	/	/	GRBR VI GR	Lemig Za + Br Ba, Mo, buis Cu	/	/	/	Onder grind, op S15.2	/
15	2	2	PR	Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag kuil	/	/	GR VI LiBR en GE	Lemig Za + Sp Mo	/	/	/	Onder S15.2, op S52	/
15	0	2	PR	Nee	Kuil	Ondiepe kuil onder grindpakket	/	Diepte: 0,60m	/	/	/	/	/	Onder grind, op S52	/
16	0	2	1	Nee	Fundament	Funderingsblok in zandsteen, fundering van oud hospitaal?	Vierkant	0,40 x 0,30 x ?	GEWI	ZaSt + Br Ba	/	/	/	Onder S54, op S17	/
17	0	2	1	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag, verkleurt door waterwerking, op scheiding met S18 zelfs een corrosielaag ('iron pan')	/	/	BL tot BLGR	Lemig Za + Br beton, Sk, Hk en Ba	/	/	/	Onder S16, S54, op S19, S27	/
18	0	2	PR	Nee	Laag	Nagezakte laag in kuil S19, bovenaan corrosielaag met S17	/	/	BR VI Ge (zw)	Lemig Za + Br Ba (w), KaMo (zw), industrieel wit, GR Lei	/	/	/	Onder S17, op S19, S20, S27	/
19	0	2	2	Nee	Kuil	Kuil met egale opvulling	Vierkant	+1m x +1m x 0,60m	GE VI OR (zw)	Za + Br Le, Sp Hk (zw), Br ba (zw), Beton (zw)	NO-ZW	/	/	Onder S19, op S20, S27	/
20	0	2	PR	Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag, vage overgang met S18 door de inwerking van water	/	/	BRGR VI GE (zw)	Lemig Za + Sp Hk, Ba (w) en Hk (zw)	/	/	/	Onder S18, S19, op	Deel van S21?

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking	
														S21		
21	0	2	2		Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag	/	/	DOGR tot DOGR BR	Lemig Za + Sp Hk (w), Br Ba (w), Vb Le (zw)	/	/	/	Onder S20, op S34	/
22	0	2	2		Nee	Laag	Nagezakte laag in puinkuil	/	/	DOGR BR VI BR	Lemig Za + Br Ba (w), Hk (w)	/	/	/	Op S23, sterk gelijken d op S18?	/
23	0	2	2		Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag	/	/	LiBR VI BR, RO en WI	Lemig Za + puin, Br Ba/Dp, Mo, Tegel, Hk, GR Lei	/	/	/	Onder S22, op S29	/
24	0	2	2		Nee	Paalkuil?	/	Ovaal	0,10 m x 0,08m	DOGR	Lemig Za + Ba en Sp Hk (w)	NO-ZW	/	/	Op S19	/
25	0	2	2		Nee	Laag?	Deel van S19	/	/	DOGR	Lemig Za	/	/	/	Deel van S19	Deel van S19
26	0	2	2		Nee	Laag?	Deel van S19	/	/	DOGR tot BR	Lemig Za + puin	NW-ZO	/	/	Deel van S19	Deel van S19
27	0	2	2		Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag, juist onder S20	/	/	DOBR VI GR (w)	Lemig Za + Br Hk (w), Ba (w)	/	/	/	Onder S20, op S34, gelijk aan S21, S28 en S30	/
28	0	2	2		Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag	/	/	DOGR VI BR (w)	Lemig Za + Br Hk (w), Ba (w)	/	/	/	Onder S23 en S28, gelijk aan S27, S21 en S30	/
29	0	2	2		Nee	Opvullingslaag	Opvullingslaag	/	/	BR VI GR	Lemig Za + Br Ba en Mo (w)	/	/	/	Onder S22, op S28 en S27	Gelijkt sterk op zuidelijke deel van S23
30	0	2	2		Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag	/	/	BRGR	Lemig Za	/	/	/	Onder S29, gelijk	/

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking	
															aan S21, S27 en S28	
31	0	2	2		Nee	Kuil	Kuil met gelaagd opvullingspakket	/	Diepte: 0,55m	GE met lagen BRGR	Lemig Za + Br Ba, Sk en Mo	/	/	/	Op S21	Gelijkaardig als S19
32	0	2	3		Nee	Kuil	Kuil met egale vulling met alleen dakpanpuin	/	+1m x 1m x 1,20m	RO	Puin + Dp (zv), Ba (zv) en Tegel (zv)	NW-ZO	/	/	Op S34, onder S22 en S29	Gelijkaardige vorm als S33
33	0	2	3		Nee	Kuil	Kuil met egale vulling van mortel en wat puin	/	1m x 1m x 1m	GR tot DOGR	Puin + KaMo (zv), Ba + KaMo (zw)	NW-ZO	/	/	Op S34, onder S22 en S23	Gelijkaardige vorm als S32
34	0	2	3		Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag	/	/	LIGRLI BR	Lemig Za + Sp Hk, Sp Ba	/	/	/	Onder S21, S27, S28 en S29, op S36, S35 en S54	/
35	0	2	4b		Nee	(Paal)kuil?	Paalkuil met vage aflijning en enkele (gedeponeerde?) scherven	Ovaal	0,56 m x 0,60m	BR VI LiGR en GE	Lemig Za + Sp Hk, Ba (w), Aw (v) en Bot	N-Z	/	/	Onder S34, op S36, S37 en S55	/
36	0	2	4		Nee	Laag	Egale lichtgrijze laag	/	/	LIGR tot GR VI WIGR	Lemig Za + Sp Hk (zw)	/	/	/	Onder S54, S34, op Moe	/
37	0	2	4b		Nee	Laag?	Of paalkuil? Greppel?	Onregelmatig	/	BR tot BRGR	Lemig Za + Sp Hk (zw)	/	/	/	Onder S35, op Moe	Lijkt sterk op S38
38	0	2	4b		Nee	Laag?	Of paalkuil? Greppel?	Onregelmatig	/	BR tot BRGR	Lemig Za + Sp Hk (zw)	/	/	/	Onder S35, op Moe	Lijkt sterk op S37
39	0	2	4b		Nee	(Paal)kuil?	/	/	/	DOBR tot DOBR GR	Lemig Za + Sp Hk (zw)	/	/	/	Onder S34, op Moe?	/
40	0	3	1		Nee	Verstoring	Recente mogelijk nog in gebruik zijnde koperen leiding	Langwerpig	Breedte: 0,40m	ZW VI GE	Lemig Za + industrieel	NW-ZO	/	/	Onder grind,	/

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
										wit en Sk				door S56 en S47	
41	0	3	1	Nee	Verstoring	Recente mogelijk nog in gebruik zijnde leiding, met plastic bescherming	Langwerpig	Breedte: 0,40m	BRGR VI GE	Lemig Za + Sp Sk	O-W	/	/	Onder S41, op S49	/
42	0	3	1	Nee	Greppel	Recent?	Langwerpig	Breedte: 0,85m	BRGR VI Ge	Lemig Za + Sp Sk, Vb Le, St en Sp Ba	ZO-NW	/	/	Onder S40, S43, op S45, S49, S44 en S49	/
43	0	3	1	Nee	Greppel?	/	Langwerpig	Breedte: 0,30m	DOGR BR	Lemig Za + Sp Sk, Bot, Mo en Ba	ZO-NW	/	/	Onder S40 en S44, op S42 en S49	/
44	0	3	1	Nee	Paalkuil?	/	Vierkant	0,15 m x 0,18m	BRGR	Lemig Za	O-W	/	/	Op S42, S49, S43	/
45	0	3	1	Nee	Laag	/	/	/	WI VI LiBR, BR	Lemig Za + Sp Fe en Ba (w)	/	/	/	Onder S49	/
46	0	3	1	Nee	Laag	Deel van S49?	/	/	BRGR	Lemig Za + Sp Ba, Bot, Lei	/	/	/	Gelijk aan S47	Deel van S49
47	0	3	1	Nee	Laag	Deel van S49?	/	/	BRGR	Lemig Za + Sp Ba, Bot, Lei	/	/	/	Gelijk aan S46?	Deel van S49
48	0	3	1	Nee	Laag?	Deel van S49?	/	/	BRGR	Puin + lemig Za, Sp KaMo, Ba, Dp	/	/	/	Op S47	Deel van S49
49	0	3	1	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag	/	/	GE VI BR en LiGE, LiBR	Lemig Za + Sp Ba (w)	/	/	/	Onder S47, op S50	/
50	0	3	1	Nee	Egalisatielaag	Egalisatieslaag met puin	/	/	BRGR VI GE	Lemig Za + puin, Br KaMo, Ba, Hk (m)	/	/	/	Onder S49, op S51	/
51	0	3	1	Nee	Ophogingslaag	Egale ophogingslaag	/	/	BRGR tot GRBR	Lemig Za + Sp Ba (w), Sp KaMo (w)	/	/	/	Onder S, op Moe?	/
52	2	2	PR	Nee	Ophogingslaag	Ophogingslaag	/	/	BR VI GE, GRBR,	Lemig Za + Sp Ba, Mo	/	/	/	Onder S15.2 en S57, op	/

Snr	Laag	PP	VI	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
									WI					S53	
53	2	2	PR	Nee	Egalisatielaag	Egalisatielaag/ puinlaag	/	/	GR	Gruis/ puin	/	/	/	Onder S52, op S16 en S17	/
54	0	2	4	Nee	Laag	Gelijkt zeer sterk op moederbodem, maar ligt op een antropogene grijze laar	/	/	GE VI Or	Za + Sp Le, Sp Hk (zw), Vb Le (zw)	/	/	/	Onder S34, op S36	/
55	0	2	4b	Nee	(Paal)kuil?	Of laag, of zelfs moederbodem? Slechts klein hoekje bewaard	/	/	LiGE tot LiBR en WI	Lemig Za + Sp Vb Le (?) (zw)	/	/	/	Onder S56 en S35	/
56	0	3	PR	Nee	Egalisatielaag	Egalisatie voor grind	/	/	RO tot ROBR	Lemig Za + puin/ gruis	/	/	/	Onder grind, op S47	/
57	0	2	PR	Nee	Opvullingslaag	Grind en puin	/	/	GR	Puin	/	/	/	Op S52	/
58	0	1	5	Nee	Laag	Zeer rechtlijnig	/	/	DOGR	Lemig Za + Sp Hk, Ba (w)	O-W	/	/	Onder S10, mogelijk gelijk aan S11	/

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Vlak	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
0261	Werkfoto	1	1	/	aanleg	ZO	wazig
0262	Werkfoto	1	1	/	aanleg	ZO	/
0263	Overzicht	1	1	/	met bordje, schaallat en noordpijl	N	/
0264	Overzicht	1	1	/	met bordje, schaallat en noordpijl	N	/
0265	Overzicht	1	1	/	met schaallat	N	/
0266	Overzicht	1	1	/	/	N	/
0267	Overzicht	1	2	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0268	Overzicht	1	2	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0269	Overzicht	1	2	/	met schaallat	Z	/
0270	Overzicht	1	2	/	/	Z	/
0271	Overzicht	1	2	/	/	Z	/
0272	Overzicht	1	2	/	/	Z	/
0273	Profiel	1	2	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0274	Profiel	1	2	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0275	Profiel	1	2	/	noordprofiel	Z	/
0276	Overzicht	1	3	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0277	Overzicht	1	3	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0278	Overzicht	1	3	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0279	Overzicht	1	3	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0280	Overzicht	1	3	/	met schaallat	Z	/
0281	Overzicht	1	3	/	met schaallat	Z	/
0282	Overzicht	1	3	/	/	Z	/
0283	Overzicht	1	3	/	/	Z	/
0284	Profiel	1	3	/	noordprofiel, met schaallat	Z	wazig
0285	Profiel	1	3	/	noordprofiel, met schaallat	Z	wazig
0286	Profiel	1	3	/	noordprofiel, met schaallat	Z	wazig
0288	Profiel	1	3	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0289	Profiel	1	3	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0292	Overzicht	1	3	/	opnieuw opgekrabd, met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0293	Overzicht	1	3	/	opnieuw opgekrabd, met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0294	Overzicht	1	3	/	opnieuw opgekrabd, met schaallat	Z	/
0295	Overzicht	1	3	/	opnieuw opgekrabd	Z	/
0296	Werkfoto	1	3	/	registratie vlak 3	ZO	/
0297	Werkfoto	1	3	/	registratie vlak 3	ZO	/
0298	Werkfoto	1	4	/	opschonen profiel	ZO	/
0299	Werkfoto	1	4	/	opschonen profiel	ZO	/
0300	Overzicht	1	4	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0301	Overzicht	1	4	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0302	Overzicht	1	4	/	met schaallat	Z	/
0303	Overzicht	1	4	/	/	Z	/
0304	Overzicht	1	4	/	/	Z	/
0305	Profiel	1	4	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0306	Profiel	1	4	/	noordprofiel	Z	/
0307	Profiel	1	5	/	westprofiel, met schaallat	O	/
0308	Profiel	1	5	/	westprofiel, met schaallat	O	/
0309	Profiel	1	5	/	westprofiel, met schaallat	O	/
0310	Profiel	1	5	/	westprofiel, met schaallat	O	/
0311	Profiel	1	5	/	westprofiel	O	/
0312	Werkfoto	1	4	/	registratie vlak 4	ZO	/

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Vlak	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
0313	Werkfoto	1	5	/	aanleg vlak 5	O	/
0314	Werkfoto	1	5	/	aanleg vlak 5	Z	/
0315	Werkfoto	1	5	/	profiel	Z	/
0316	Overzicht	1	5	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0317	Overzicht	1	5	/	met bordje, schaallat en noordpijl	Z	/
0318	Overzicht	1	5	/	met schaallat	Z	/
0319	Overzicht	1	5	/	met schaallat	Z	/
0320	Overzicht	1	5	/	/	Z	/
0321	Profiel	1	5	/	noordprofiel, met schaallat	Z	wazig
0322	Profiel	1	5	/	noordprofiel, met schaallat	Z	overbelicht
0323	Profiel	1	5	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0324	Profiel	1	5	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0325	Profiel	1	5	/	noordprofiel	Z	/
0326	Profiel	1	5	/	noordprofiel, met schaallat	Z	/
0327	Profiel	1	5	/	noordprofiel	Z	/
0328	Overzicht	2	1	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0329	Overzicht	2	1	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0330	Overzicht	2	1	/	met schaallat	N	/
0331	Overzicht	2	1	/	/	N	/
0332	Overzicht	2	1	/	/	N	/
0333	Profiel	2	1	/	met schaallat	N	/
0334	Profiel	2	1	/	/	N	/
0335	Werkfoto	2	2	/	registratie	N	/
0336	Overzicht	2	2	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0337	Overzicht	2	2	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0338	Overzicht	2	2	/	met schaallat	N	/
0339	Overzicht	2	2	/	met schaallat	N	/
0340	Overzicht	2	2	/	/	N	/
0341	Overzicht	2	2	/	/	N	/
0342	Profiel	2	2	/	met schaallat	N	/
0343	Profiel	2	2	/	met schaallat	N	/
0344	Profiel	2	2	/	met schaallat	N	/
0345	Overzicht	2	3	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0346	Overzicht	2	3	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0347	Overzicht	2	3	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0348	Overzicht	2	3	/	met schaallat	N	/
0349	Overzicht	2	3	/	met schaallat	N	/
0350	Overzicht	2	3	/	met schaallat	N	/
0351	Overzicht	2	3	/	/	N	/
0352	Overzicht	2	3	/	/	N	/
0353	Overzicht	2	3	/	/	N	/
0354	Profiel	2	3	/	met schaallat	N	/
0355	Profiel	2	3	/	met schaallat	N	/
0356	Profiel	2	3	/	met schaallat	N	/
0357	Profiel	2	3	/	/	N	/
0358	Profiel	2	3	/	/	N	/
0359	Profiel	2	3	/	/	N	/
0360	Overzicht	2	4	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	wazig
0361	Overzicht	2	4	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0362	Overzicht	2	4	/	met schaallat	N	/
0363	Overzicht	2	4	/	/	N	/

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Vlak	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
0364	Profiel	2	4	/	met schaallat	N	/
0365	Profiel	2	4	/	/	N	/
0366	Profiel	2	4	/	/	N	/
0367	Profiel	2	3	/	/	N	/
0368	Profiel	2	4	/	/	NNW	/
0369	Profiel	2	4	/	met schaallat	Z	/
0370	Profiel	2	4	/	/	Z	/
0371	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0372	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0373	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0374	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0375	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0376	Overzicht	2	4b	/	met schaallat	zenit	/
0377	Overzicht	2	4b	/	met schaallat	zenit	/
0378	Overzicht	2	4b	/	met schaallat	zenit	/
0379	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	wazig
0380	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0381	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	W	/
0382	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	zenit	/
0383	Overzicht	2	4b	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	zenit	/
0384	Overzicht	2	4b	/	met schaallat en noordpijl	zenit	/
0385	Overzicht	2	4b	/	met schaallat en noordpijl	zenit	/
0386	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0387	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0388	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0389	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0390	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0391	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0392	Overzicht	2	4b	/	/	zenit	/
0393	Werkfoto	2	4b	/	schuivende, modderige zandbergen	W	/
0394	Werkfoto	2	4b	/	registratie	Z	/
0395	Profiel	2	4b	/	met schaallat	N	/
0396	Profiel	2	4b	/	met schaallat	N	/
0397	Werkfoto	2	/	/	zicht op profielput	W	/
0398	Werkfoto	2	/	/	zicht op profielput	ZW	/
0399	Werkfoto	2	/	/	zicht op profielput	Z	/
0400	Werkfoto	2	/	/	zicht op profielput	Z	/
0401	Werkfoto	2	/	/	zicht op profielput	W	/
0402	Werkfoto	3	1	/	aanleg	NO	/
0403	Werkfoto	3	1	/	aanleg	NO	/
0404	Werkfoto	3	1	/	zicht op recente rioolbuis	NO	/
0405	Werkfoto	3	1	/	zicht op recente rioolbuis	NO	/
0406	Werkfoto	3	1	/	zicht op recente rioolbuis	O	/
0407	Overzicht	3	1	/	met schaallat, noordpijl en schaallat	N	/
0408	Overzicht	3	1	/	met schaallat	N	/
0409	Overzicht	3	1	/	/	N	/
0410	Profiel	3	1	/	met schaallat	N	/
0411	Profiel	3	1	/	/	N	/
0412	Werkfoto	3	1/2	/	zicht op recente leidingen	NO	/
0413	Werkfoto	3	1/2	/	aanleg	N	/
0414	Werkfoto	3	1/2	/	aanleg	N	/

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Vlak	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
0415	Werkfoto	3	2	/	zicht op recente leiding	NO	/
0416	Werkfoto	3	2	/	zicht op recente leiding	NO	/
0417	Werkfoto	3	2	/	met schaallat en noordpijl	zenit	/
0418	Werkfoto	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0419	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0420	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0421	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0422	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0423	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0424	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0425	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0426	Boring	3	2	/	/	zenit	/
0427	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0428	Boring	3	2	/	met schaallat	zenit	/
0429	Boring	3	2	/	/	zenit	/
0430	Werkfoto	3	2	/	registratie	NO	/
0431	Werkfoto	3	2	/	registratie	NO	/
0432	Werkfoto	3	1/2	/	registratie	ZW	/
0433	Werkfoto	3	1/2	/	registratie	ZW	/
0434	Werkfoto	3	1/2	/	registratie	NO	/
0435	Werkfoto	3	1/2	/	registratie	NO	/
0436	Werkfoto	3	1/2	/	registratie	NO	/
0437	Werkfoto	3	1/2	/	/	NO	/
0438	Werkfoto	3	1/2	/	/	NO	/
0439	Werkfoto	3	1/2	/	/	O	/
0440	Werkfoto	2	/	/	zicht op dichtgegooide proefput	NW	/
0441	Werkfoto	3	/	/	zicht op dichtgegooide proefput	Z	/
0442	Werkfoto	1	/	/	zicht op dichtgegooide proefput	NW	/
0443	Werkfoto	3	/	/	zicht op dichtgegooide proefput	Z	/
0444	Werkfoto	1	/	/	zicht op dichtgegooide proefput, opschonen oprit	N	/

Vnr	M	PP	VI	Snr	Laag	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI	Hoort bij vnr	Versiering/ Afwerking	Foto	Baksel	Opmerkingen
1	Nee	1 2	2 2	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/	/	/	Nee	GFG	/	
1	Nee	1 2	2 2	AW	STG	/	/	1300	/	0	1	0	0	1	/		Bruine engobe; Zoutglazuur	Nee	RY	/	
1	Nee	1 2	2 2	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	1	0	0	0	1	/			Nee	GFG	/	
1	Nee	1 2	2 2	AW	ROOD	/	/	1200	/	0	1	0	0	1	/		Loodglazuur	Nee	/	Grijzig baksel	
1	Nee	1 2	2 2	AW	ROOD	/	/	1200	/	0	1	0	0	1	/		Koperglazuur; Loodglazuur	Nee	/	Binnenkant witte engobe met daarop een koperglazuur, buitenkant loodglazuur, open vorm	
1	Nee	1 2	2 2	AW	MAI	/	/	1600	/	0	1	0	0	1	/		Tinglazuur	Nee	/	Blauwe gebogen strepen, floraal motief?	
2	Nee	1 3	3 0	ST	ZAND	/	/	/	/	0	0	0	8	8	/		/	Ja	/	Fragmenten bewerkte zandsteen, vermoedelijk een architectuur- of sculptuurfragment. 1 fragment is 16cm x 6cm x 5m en bovenaan visgraat gegroefd aan de zijkant enkele lobben, 2 fragmenten hebben kleine parallele groeven	
2	Nee	1 3	3 0	AW	GRIJS	Pot	/	1050	1550	1	0	0	0	1	/		/	Nee	GFG	Lichtgrijs baksel met donkere buiten- en binnenkant	
3	Nee	1 4	9 0	AW	GRIJS	/	/	1150	1550	0	0	0	1	1	/		/	Nee	GFG	Worstoor	
3	Nee	1 4	9 0	AW	ROOD	Bord	/	1300	/	0	1	0	0	1	/		Loodglazuur	Nee	/	Loodglazuur op wit slib: gele bol	
3	Nee	1 4	9 0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/		/	Nee	GFG	/	
3	Nee	1 4	9 0	AW	GRIJS	Teil	/	/	1550	0	0	1	0	1	/		/	Nee	GFG	Standvin (meervoudig, sterk afgesleten)	
3	Nee	1 4	9 0	AW	ROOD	/	/	1200	/	1	0	0	0	1	/		/	Nee	/	Plompe rand, naar buiten verdikt, vermoedelijk van kom	
4	Nee	2 1	17 0	AW	IND WIT	Bord	/	/	/	1	1	0	0	1	/		/	Nee	/	/	
5	Nee	2 1	18 0	AW	STG	/	/	1300	/	0	1	0	0	1	/		Paarse engobe	Nee	LA	/	
6	Nee	1 5	14 0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/			Nee	GFG	/	
6	Nee	1 5	14 0	AW	ROOD	/	/	1200		0	1	0	0	1	/		Loodglazuur	Nee	/	Glazuur binnenkant, gedeeltelijk buitenkant	
6	Nee	1 5	14 0	AW	STG	/	/	1575		0	0	1	0	1	/		Zoutglazuur	Nee	RY	Vlakke bodem, kobaltblauwe lijn rondom	
6	Nee	1 5	14 0	MO	/	/	/			0	0	0	2	2	/			Nee	/	/	
7	Nee	2 2	19 0	AW	ROOD	Grape/kookkan	/			1	0	0	0	1	/		Loodglazuur	Nee	/	Binnen volledig geglazuurd, buiten op rand en hals. Grape met hoge hals en lichte dekselgeul, beroeting aan de buitenkant	

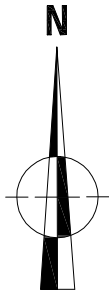
Vnr	M	PP	VI	Snr	Laag	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI	Hoort bij vnr	Versiering/ Afwerking	Foto	Baksel	Opmerkingen
7	Nee	2	2	19	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	1	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Binnen en buiten volledig geglazuurd
8	Nee	2	2	22	0	ORG	BOT DIER	/	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	Onderkaak, geen tanden meer bewaard
8	Nee	2	2	22	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	2	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	/
8	Nee	2	2	22	0	AW	PIJP	Pijp	/	17de eeuw	20ste eeuw	0	0	0	1	1	/		Nee	/	Fragment van steel
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	3	0	0	3	/	Loodglazuur	Nee	/	Glazuur aan binnen- en buitenzijde
9	Nee	2	2	23	0	AW	WIT	Deksel	/	13de eeuw		1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Ja	MAAS	Platte afgeronde rand met opstaande ribbel op overgang van vlag naar spiegel, glazuur enkel aan buitenzijde
9	Nee	2	2	23	0	ORG	BOT DIER	/	/			0	0	0	2	2	/		Nee	/	/
9	Nee	2	2	23	0	GL	DOGRO	/	/			0	0	2	0	2	/		Nee	/	Vierkante fles met lensbodem
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	Bord	/			0	1	0	0	1	/	Koperglazuur	Nee	/	Koperglazuur op wit slib
9	Nee	2	2	23	0	MO	/	/	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	/
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	Kan/ Kruik	De Groote L61C	15de eeuw	16de eeuw	1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Ja	/	Kleine kan, rechtopstaand bandvormige rand met afgeronde top en geprononceerde doorn (L131C)
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	0	0	2	2	/	Loodglazuur	Nee	/	Worstoor en bandoor
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	3	0	0	3	/	Loodglazuur	Nee	/	Glazuur aan buitenzijde
9	Nee	2	2	23	0	AW	STG	/	/			0	0	1	0	1	/	Zoutglazuur	Nee	RY	Vlakke bodem
9	Nee	2	2	23	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	0	1	0	1	/		Nee	GFG	Blinkend en donkergrijze kern, aanzet van bodem
9	Nee	2	2	23	0	AW	MAI	Bord	/	1600	1750	0	0	1	0	1	/	Tinglazuur	Ja	Nederlanden	Monochroom kobaltblauwe deocratie
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	Teil	De Groote L57D	15de eeuw	16de eeuw	1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Ja	/	Manchetvormige rand met geprononceerde ronde boven- en onderlip (L57D), Enkel glazuur aan binnenzijde
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	Teil/Kom	/			0	0	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Standvin
9	Nee	2	2	23	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	2	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	Glazuur enkel aan binnenzijde
10	Nee	2	2	21	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	3	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	Niet volledig geglazuurd
11	Nee	2	2	27	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	5	0	0	5	/	Loodglazuur	Nee	/	Eén fragment beroet, volledig geglazuurd aan binnen- en buitenzijde
11	Nee	2	2	27	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	2	0	0	2	/		Nee	GFG	Eén fragment fijn lichtgrijs en met fijn zand en zwarte spikkels

Vnr	M	PP	VI	Snr	Laag	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI	Hoort bij vnr	Versiering/ Afwerking	Foto	Baksel	Opmerkingen
11	Nee	2	2	27	0	AW	STG	/	/	1300		0	1	0	0	1	/	Zoutglazuur	Nee	RY	/
11	Nee	2	2	27	0	AW	ROOD	/	/	1200		1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Naar buiten verdikt randje, te fragmentair voor determinatie
11	Nee	2	2	27	0	AW	PIJP	Pijp	/	17de eeuw	20ste eeuw	1	0	0	0	1	/		Nee	/	Beroete kop, geen merktekens
11	Nee	2	2	27	0	MET	SL	/	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	/
12	Nee	2	2	28	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	2	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	/
13	Nee	2	2	31	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/		Nee	GFG	/
14	Nee	2	3	32	0	AW	GRIJS	/	/			0	0	1	0	1	/		Nee	GFG	Twee uitgeknepen enkelvoudige vinnen
14	Nee	2	3	32	0	AW	STG	/	/	1300		0	1	0	0	1	/	Bruine engobe; Zoutglazuur	Nee	LA	/
14	Nee	2	3	32	0	AW	STG	/	/	1550	17de eeuw	0	0	1	0	1	/	Zoutglazuur	Ja	RY	Vlakke bodem, grootste diameter ligt onderaan
14	Nee	2	3	32	0	AW	WIT	Kom	/			0	1	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Rozig baksel met aanzet van een horizontaal worstoor bovenaan rand
14	Nee	2	3	32	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	0	0	1	2	/	Loodglazuur	Nee	/	Bandoor
14	Nee	2	3	32	0	AW	ROOD	/	/	1400		0	0	1	0	1		Loodglazuur	Nee	/	Gedraaide standring, enkel glazuur aan binnenzijde
14	Nee	2	3	32	0	AW	ROOD	Grape	/	1300		1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Binnen- en buitenkant groenig glazuur, afgebroken oor, uitstaande rand, aan buitenzijde licht driehoekig verdikt
15	Nee	2	3	33	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	1	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Binnenkant geglazuurd
15	Nee	2	3	33	0	AW	ROOD	Kom	/			1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Randfragment met horizontaal worstoor, binnenkant geglazuurd, breed bandvormig oor met geprononceerde doorn (L117E?), binnenin witte aanslag
15	Nee	2	3	33	0	AW	ROOD	/	/	1400		0	0	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Gedraaide standring, enkel glazuur aan binnenzijde
15	Nee	2	3	33	0	AW	ROOD	Grape	/	1300		0	0	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Pootje. Glazuur aan de binnenkant, roet aan buitenzijde
15	Nee	2	3	33	0	AW	ROOD	/	/	1400		0	0	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Gedraaide standring. Wit slib onder loodglazuur
16	Nee	2	3	34	0	AW	GRIJS	/	/	1150	1550	0	0	0	2	2	/		Nee	GFG	Twee worstoren
16	Nee	2	3	34	0	AW	ROOD	/	/			0	0	0	3	3	/	Loodglazuur	Nee	/	Drie worstoren, waavan één licht geknepen
16	Nee	2	3	34	0	AW	ROOD	/	/	1400		0	0	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Gedraaide standring, enkel glazuur aan

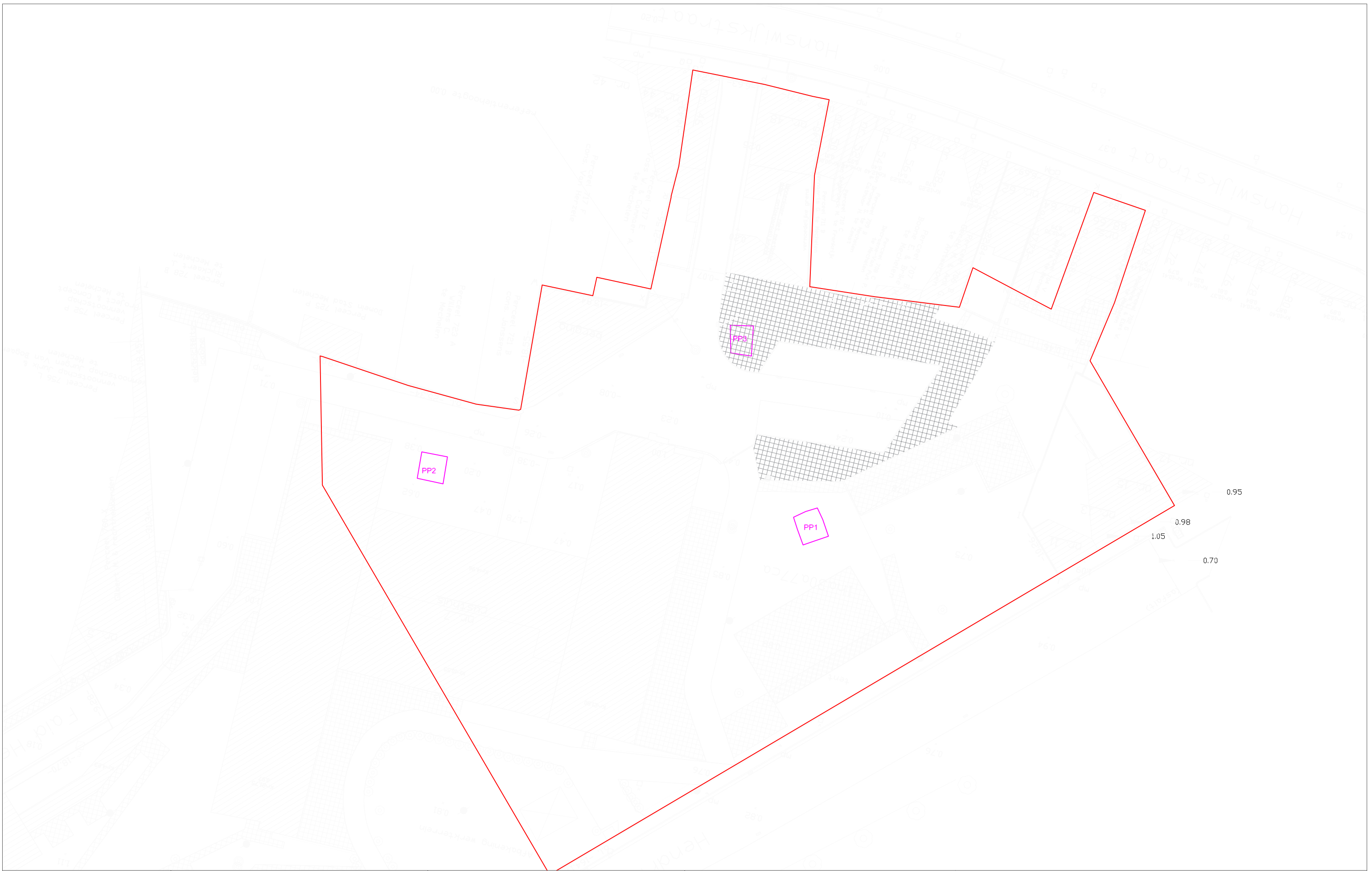
Vnr	M	PP	VI	Snr	Laag	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI	Hoort bij vnr	Versiering/ Afwerking	Foto	Baksel	Opmerkingen
																					binnenzijde
16	Nee	2	3	34	0	AW	ROOD	/	/			1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Grape?
16	Nee	2	3	34	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	2	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	Glazuur aan binnen- en buitenzijde
16	Nee	2	3	34	0	AW	STG	Schaaltje	/	1300	1600	1	0	0	0	1	/		Nee	RY-SI	/
17	Nee	2	4	39	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	2	0	0	2	/		Nee	GFG	Eén fragment met twee vingervegen
18	Nee	2	4	36	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	1	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	/
18	Nee	2	4	36	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/		Nee	GFG	/
19	Nee	2	4	36	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	1	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Binnen- en buitenkant
20	Ja	2	4b	35	0	AW	GRIJS	Kannetje	/	1150	1550	0	0	0	1	1	/		Nee	GFG	Fijn worstoor van een kannetje, met inkervingen van gebruik
20	Ja	2	4b	35	0	TC	/	/	/			0	0	0	9	9	/		Nee	/	/
20	Ja	2	4b	35	0	AW	GRIJS	Bloempot	/		1450	1	3	0	0	1	/	Radstempel	Ja	GFG	Groot exemplaar, horizontaal oor, radstempels op steengoed komen niet voor na de 2de helft van de 15de eeuw, haaks uitstaande rand met afgeplatte en gegroefde bovenzijde
20	Ja	2	4b	35	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	6	0	0	6	/		Nee	GFG	/
20	Ja	2	4b	35	0	ORG	/	Mortel	/			0	0	0	2	2	/		Nee	/	/
20	Ja	2	4b	35	0	AW	ROOD	Steelpan?	/	1450	16de eeuw	3	1	0	0	1	/	Loodglazuur	Ja	/	Binnenkant en op de rand geglazuurd, beroet aan buitenzijde, rand bovenaan afgebroken, niet afgesleten
20	Ja	2	4b	35	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	6	0	0	6	/	Loodglazuur	Nee	/	Eén fragment met aanzet hals
20	Ja	2	4b	35	0	ST	ZAND	/	/			0	0	0	2	2	/		Nee	/	/
20	Ja	2	4b	35	0	ORG	BOT DIER	Schaap/ Geit	/			0	0	0	17	17	/		Nee	/	/
20	Ja	2	4b	35	0	AW	GRIJS	/	/	1150	1550	0	1	0	0	1	/		Nee	GFG	Zeer zwart baksel, aanzet worstoor
20	Ja	2	4b	35	0	MET	FE	Nagel	/			0	0	0	3	3	/		Nee	/	Zeer kleine fijne nageltjes
20	Ja	2	4b	35	0	ORG	/	/	/			0	0	0	0	0	/		Nee	/	Bulk, uitgezeefd op 1mm
21	Nee	3	1	40	0	AW	IND WIT	Tegel	/			1	0	0	0	1	/		Nee	/	/
21	Nee	3	1	40	0	AW	IND WIT	/	/			1	0	0	0	1	/		Nee	/	Eenvoudige rand, open vorm

Vnr	M	PP	VI	Snr	Laag	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI	Hoort bij vnr	Versiering/ Afwerking	Foto	Baksel	Opmerkingen
22	Nee	3	1	41	0	AW	IND WIT	/	/			0	1	0	0	1	/		Nee	/	/
22	Nee	3	1	41	0	AW	MAI	/	/	1600		0	1	0	0	1	/		Nee	/	Blauwe beschildering, klein fragment
22	Nee	3	1	41	0	AW	WIT	/	/			0	2	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	Rozig baksel, enkel buitenkant bruinige glazuur
23	Nee	3	1	42	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	3	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Oranje baksel (vermengd wit- en roodbakende klei?), buitenkant bruin glazuur (mangaan?) en binnenkant geel
23	Nee	3	1	42	0	AW	IND WIT	Bord	/			1	0	0	0	1	/		Nee	/	Blauwe decoratie met florale motieven
23	Nee	3	1	42	0	AW	STG	/	/	1300		0	1	0	0	1	/	Paarse engobe	Nee	LA	/
24	Nee	3	2	50	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/		Nee	GFG	/
24	Nee	3	2	50	0	MET	FE	/	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	/
24	Nee	3	2	50	0	AW	STG	/	/	1300		0	1	0	0	1	/	Zoutglazuur	Nee	RY	/
25	Nee	3	2	51	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	1	0	0	0	1	/		Nee	GFG	Eenvoudige rechte rand met smalle top
25	Nee	3	2	51	0	MET	FE	Nagel	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	Platte kop, gebogen in 90°
25	Nee	3	2	51	0	MET	SL	/	/			0	0	0	2	2	/		Nee	/	/
25	Nee	3	2	51	0	GL	GEEL	/	/			0	1	0	0	1	/		Nee	/	Goudkleurig door irisatie
25	Nee	3	2	51	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	8	0	0	8	/	Loodglazuur	Nee	/	Allemaal kleine fragmentjes
25	Nee	3	2	51	0	AW	ROOD	/	/	1200		1	0	0	0	1			Nee	/	Klein fragment, driehoekig verdikte en ondersneden randje
25	Nee	3	2	51	0	AW	GRIJS	/	/	1050	1550	0	1	0	0	1	/		Nee	GFG	/
26	Nee	2	0	57	0	AW	PIJP	Pijp	/	17de eeuw	20ste eeuw	0	0	0	1	1	/		Nee	/	Fragment van steel
27	Ja	3	2	51	0	AW	GRIJS?	/	/	1050	1550	1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Grijs baksel met groen glazuur
27	Ja	3	2	51	0	ST	/	/	/			0	0	0	0	1	/		Nee	/	Verbrand
27	Ja	3	2	51	0	ORG	BOT DIER	Kip?	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	/
27	Ja	3	2	51	0	GL	GEEL	/	/			0	1	0	0	1	/		Nee	/	/
27	Ja	3	2	51	0	MET	FE	Nagel	/			0	0	0	3	3	/		Nee	/	/
27	Ja	3	2	51	0	AW	GRIJS	/	/			0	2	0	0	2	/		Nee	/	/

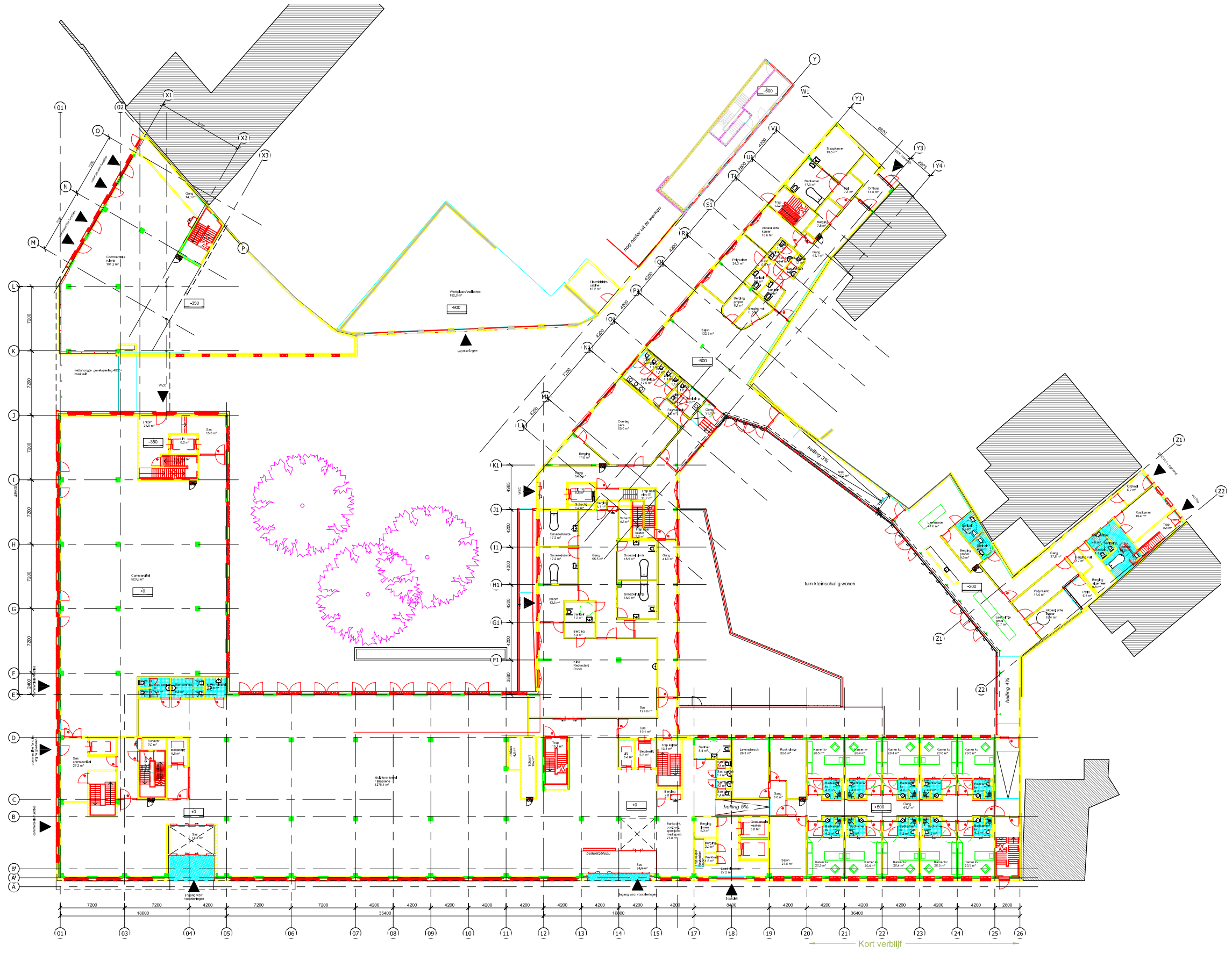
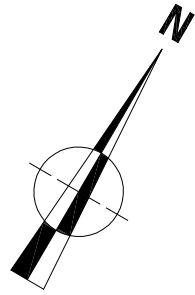
Vnr	M	PP	VI	Snr	Laag	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI	Hoort bij vnr	Versiering/ Afwerking	Foto	Baksel	Opmerkingen
27	Ja	3	2	51	0	ORG	/	Monster	/			0	0	0	0	0	/		Nee	/	Bulk, uitgezeefd op 1mm, opvallend veel brokken ijzerslakken
27	Ja	3	2	51	0	AW	ROOD	/	/	1200		0	2	0	0	2	/	Loodglazuur	Nee	/	/
28	Nee	1	2	2	2	MET	PB	Musketkogel	/			0	0	0	1	1	/		Nee	/	MD, gewicht: 14g., diameter: 1,4cm tot 1,5cm
29	Nee	1	2	2	2	MET	CU	Munt	Oord	1608	1608	0	0	0	1	1	/		Nee	/	MD, Albrecht en Isabella, geslagen in Antwerpen (?), voorzijde: gekroond Spaans wapenschild, keerzijde: vuurijzer in kruisvorm, daarboven een kroon (Vanhoudt I 390)
30	Nee	2	2	29	0	AW	ROOD	Bloempot/Kom	De Grote L183B	1450	16de eeuw	1	0	0	0	1	/	Loodglazuur	Ja	/	Glazuur aan de binnenkant en op de rand, haaks uitstaande rand met afgeplatte en gegroefde top
30	Nee	2	2	29	0	AW	ROOD	/	/	1400		0	0	1	0	1	/	Loodglazuur	Nee	/	Gedraaide standing, enkel glazuur aan binnenzijde

	ME-15-HE	Onderwerp	Datum	Legende		
	Mechelen - Hendrik Speecqvest	Bestaande toestand met overlap Popp-kaart	December 2015	Onderzoeksgebied		
	Schaal	0 25 m		Proefputten		
	1 : 500			Omtrek gebouw Popp		

	ME-15-HE	Onderwerp	Datum	Legende		
	Mechelen - Hendrik Speequest	Overzichtsplan			Onderzoeksgebied	
		Schaal	0 25 m		Proefputten	
		1 : 500				

ME-15-HE

Mechelen - Hendrik
Speecest

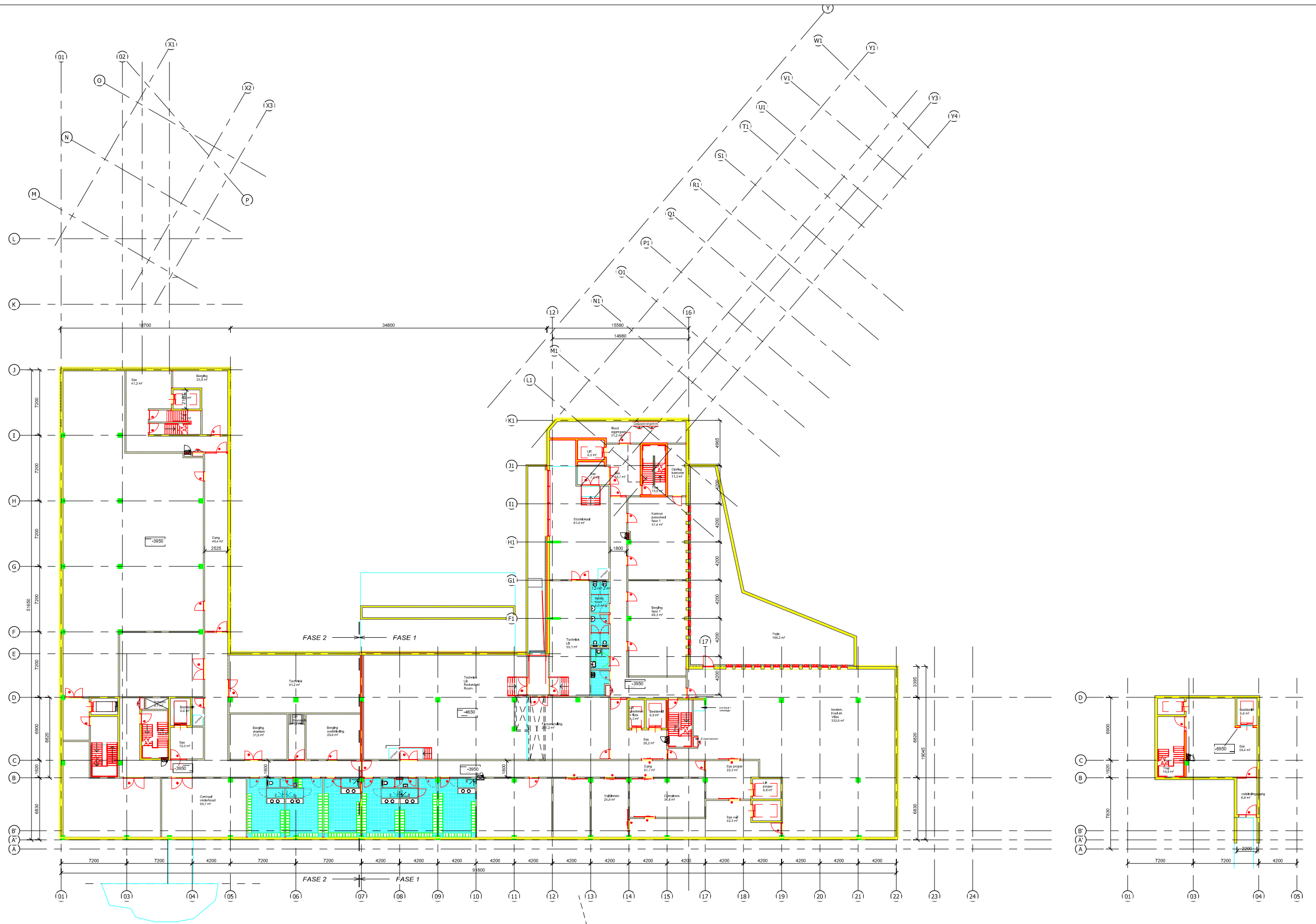
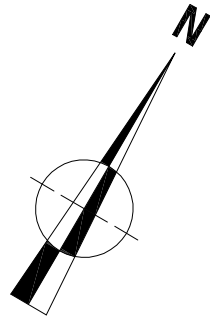
Onderwerp
Plan gelijkvloers - nieuwe toestand

Datum
December 2015

Legende

Schaal
1 : 500

ME-15-HE
Mechelen - Hendrik Speequevest

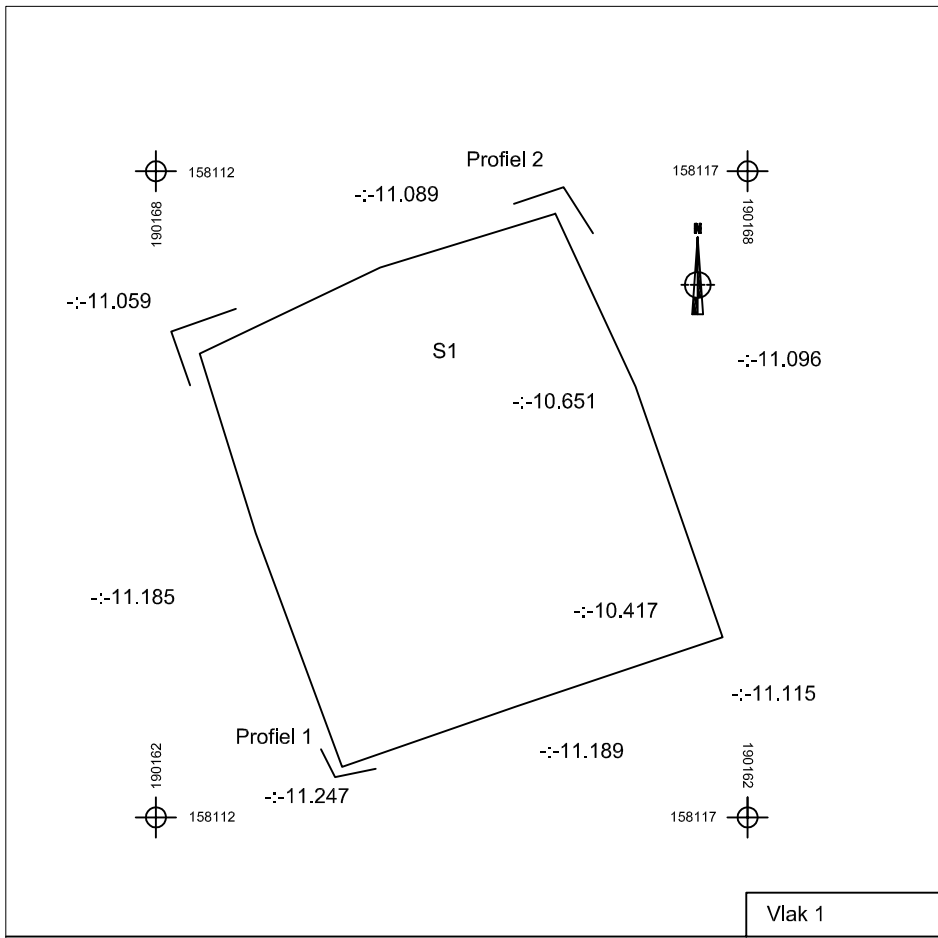
Onderwerp
Plan kelderverdieping - nieuwe toestand

Schaal
1 : 500

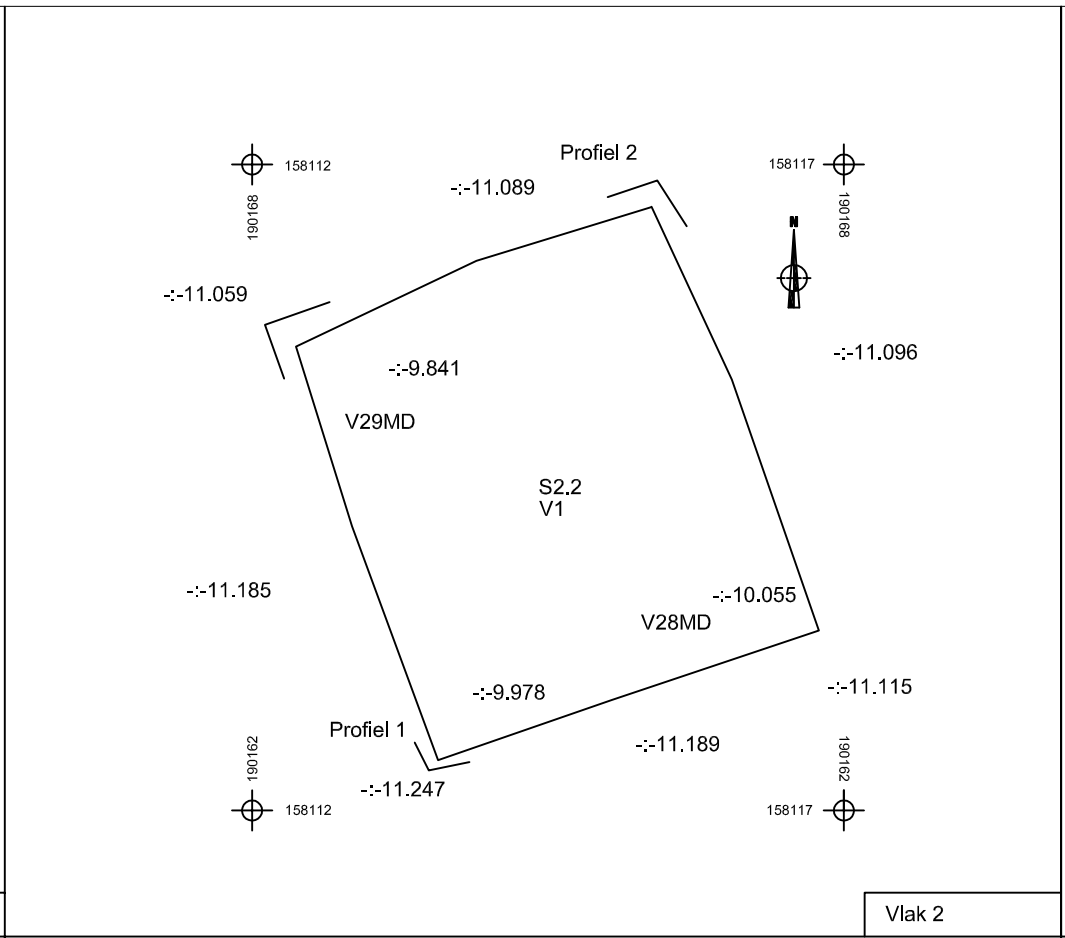
Datum
December 2015

0 25 m

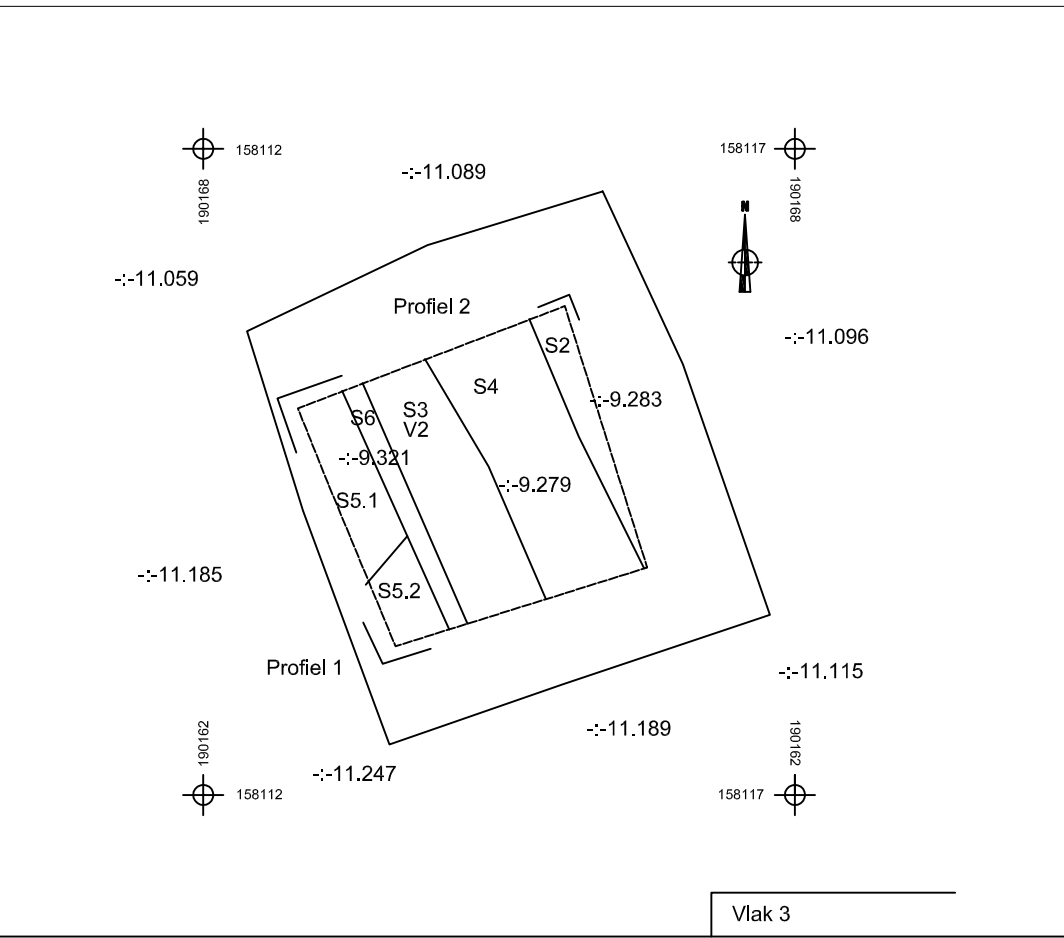
Legende			

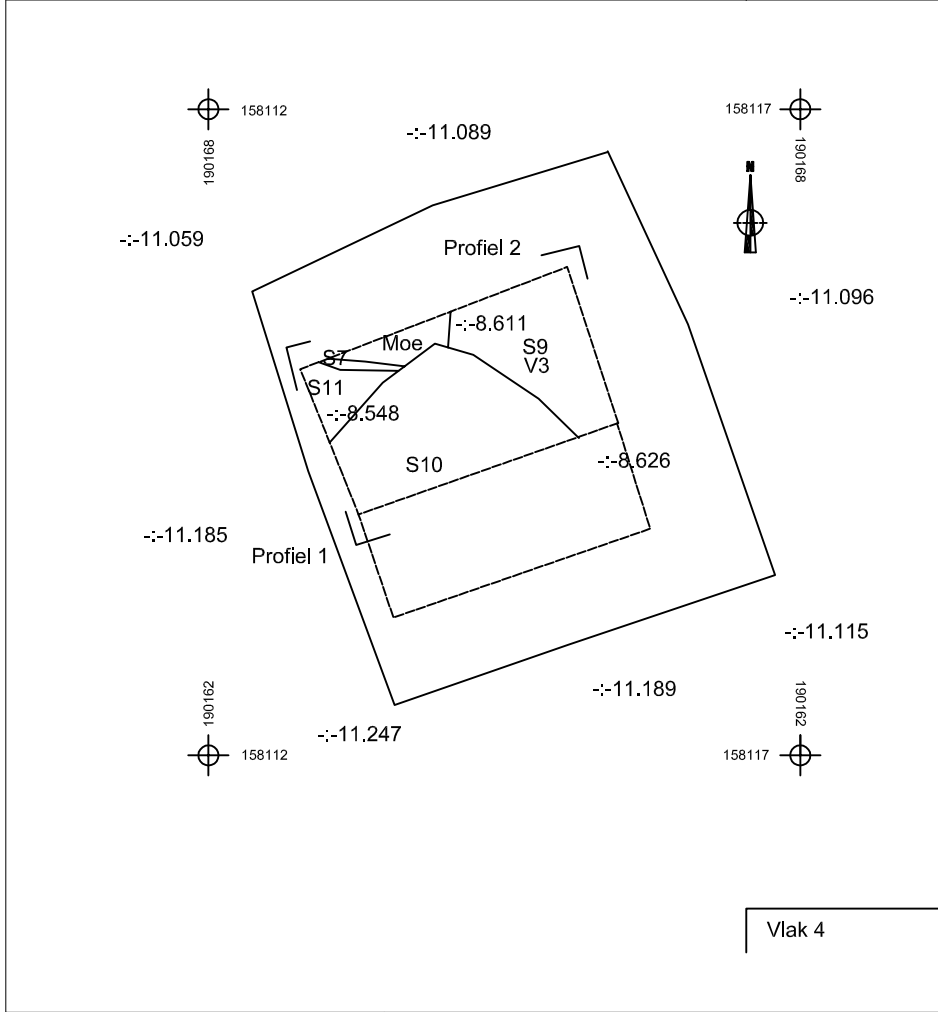
Vlak 1

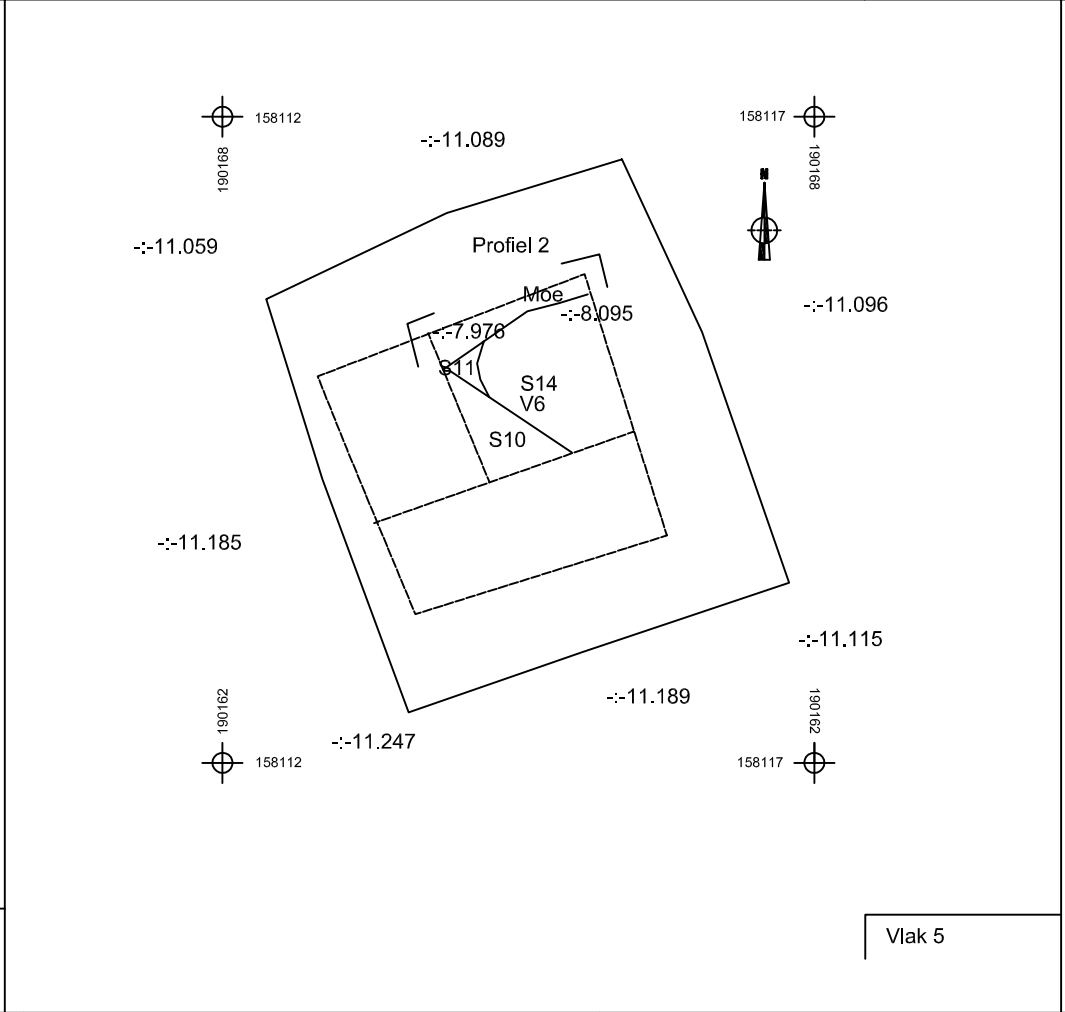
Vlak 2

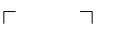

Vlak 3

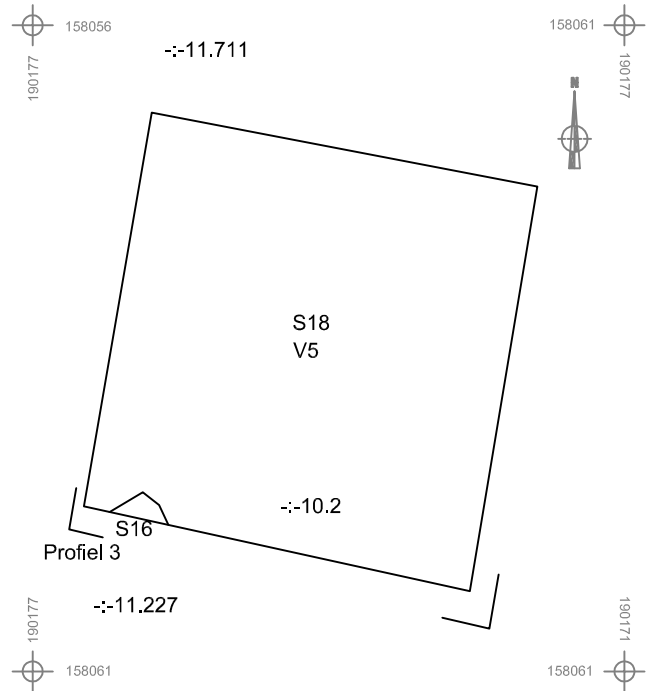

Vlak 4

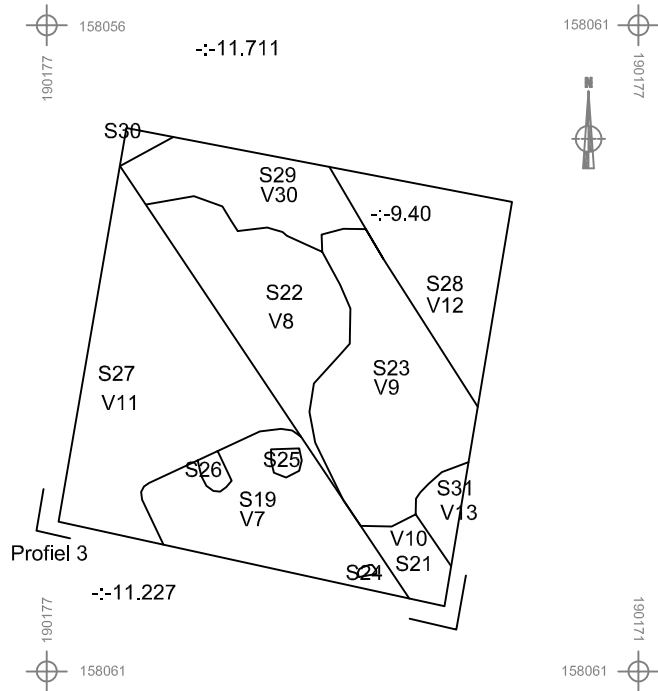

Vlak 5

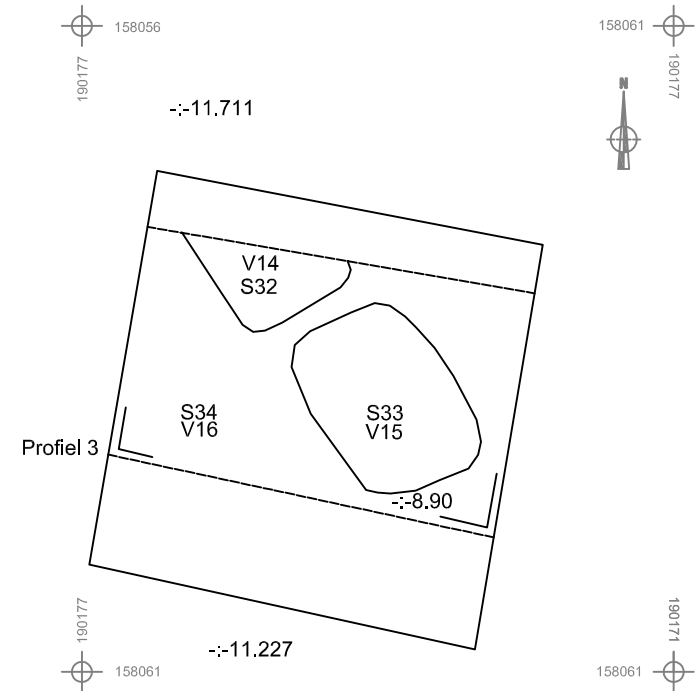
	ME-15-HE	Onderwerp	Datum	Legende			
	Mechelen - Hendrik Speecqvest	PP1: details per vlak	december 2015	 Spoorcontouren	 Coupehaken	 Verstoring	
	Schaal	0 3.75 m		S1 Spoornummer	V1 Vondstnummer	 Proefput	
	1 : 75			1 Laagnummer	-:- 40.508 Absolute hoogte (in m TAW)	 Verdieping	

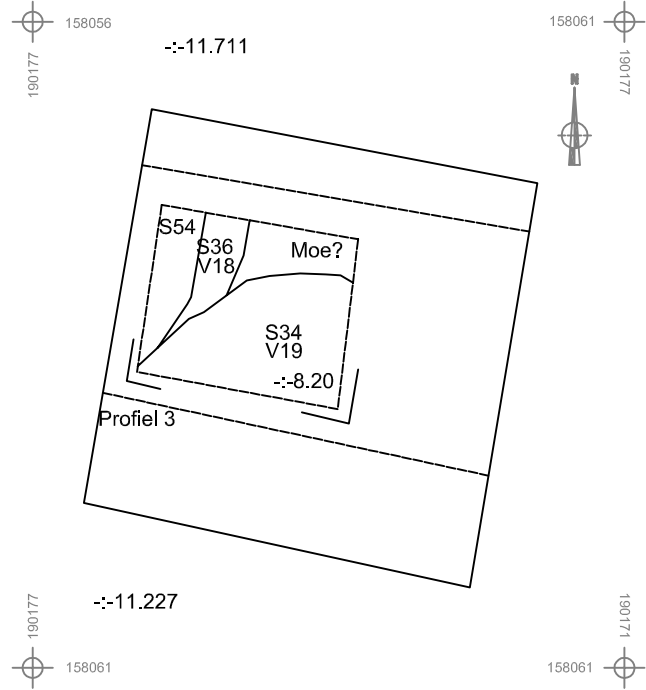
PP2, Vlak 1

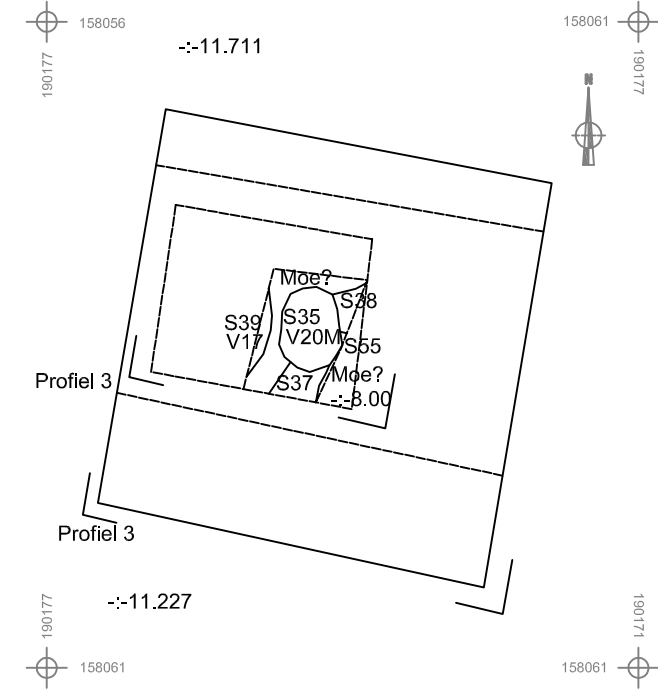
PP2, Vlak 2

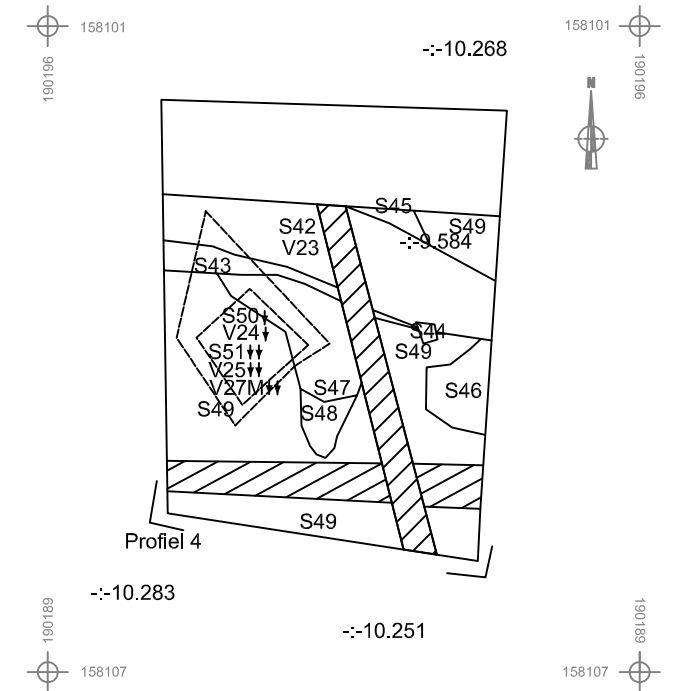
PP2, Vlak 3

PP2, Vlak 4

PP2, Vlak 4b

PP3 Vlak 1 en 2

ME-15-HE

Mechelen - Hendrik Speecqvest

Onderwerp

PP2 en PP3: details per vlak

Datum

december 2015

Legende

	Spoorcontouren		Coupehaken		Verstoring
S1	Spoornummer	V1	Vondstnummer		Proefput
1	Laagnummer	-:- 40.508	Absolute hoogte (in m TAW)		Verdieping

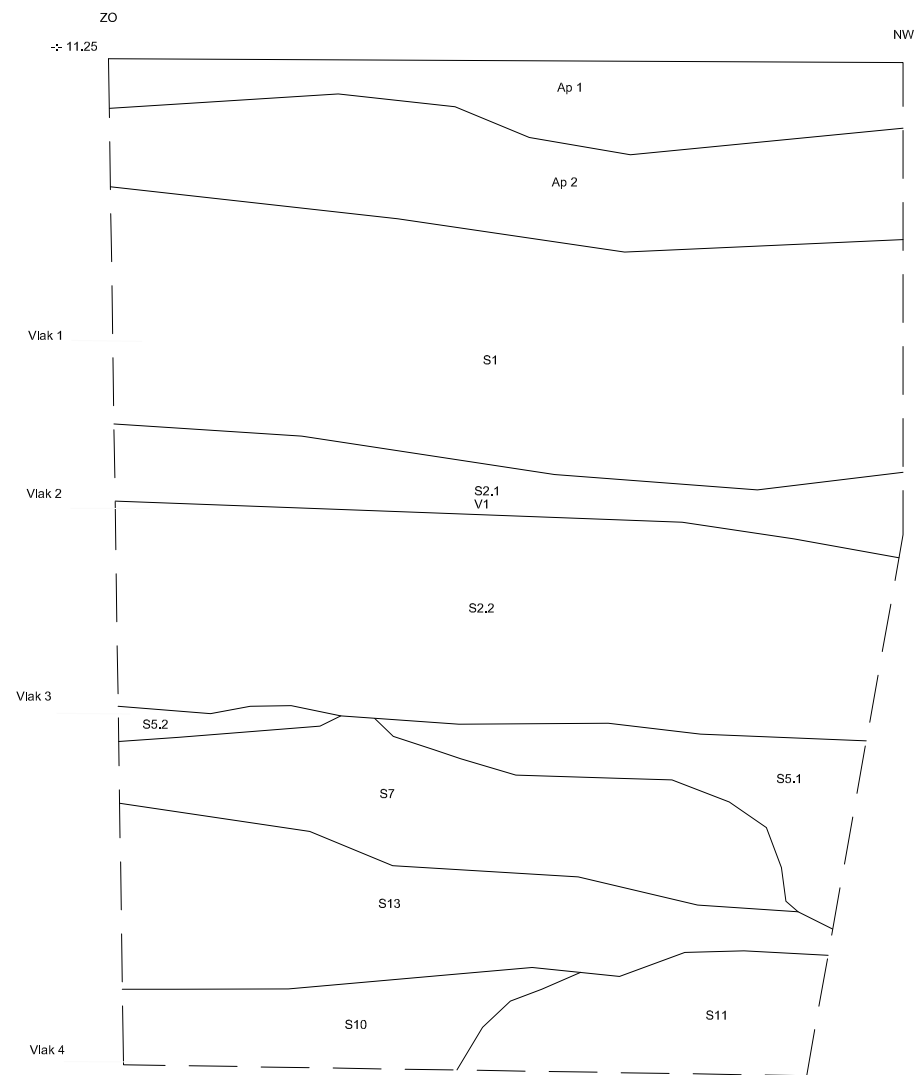
Schaal

1 : 75

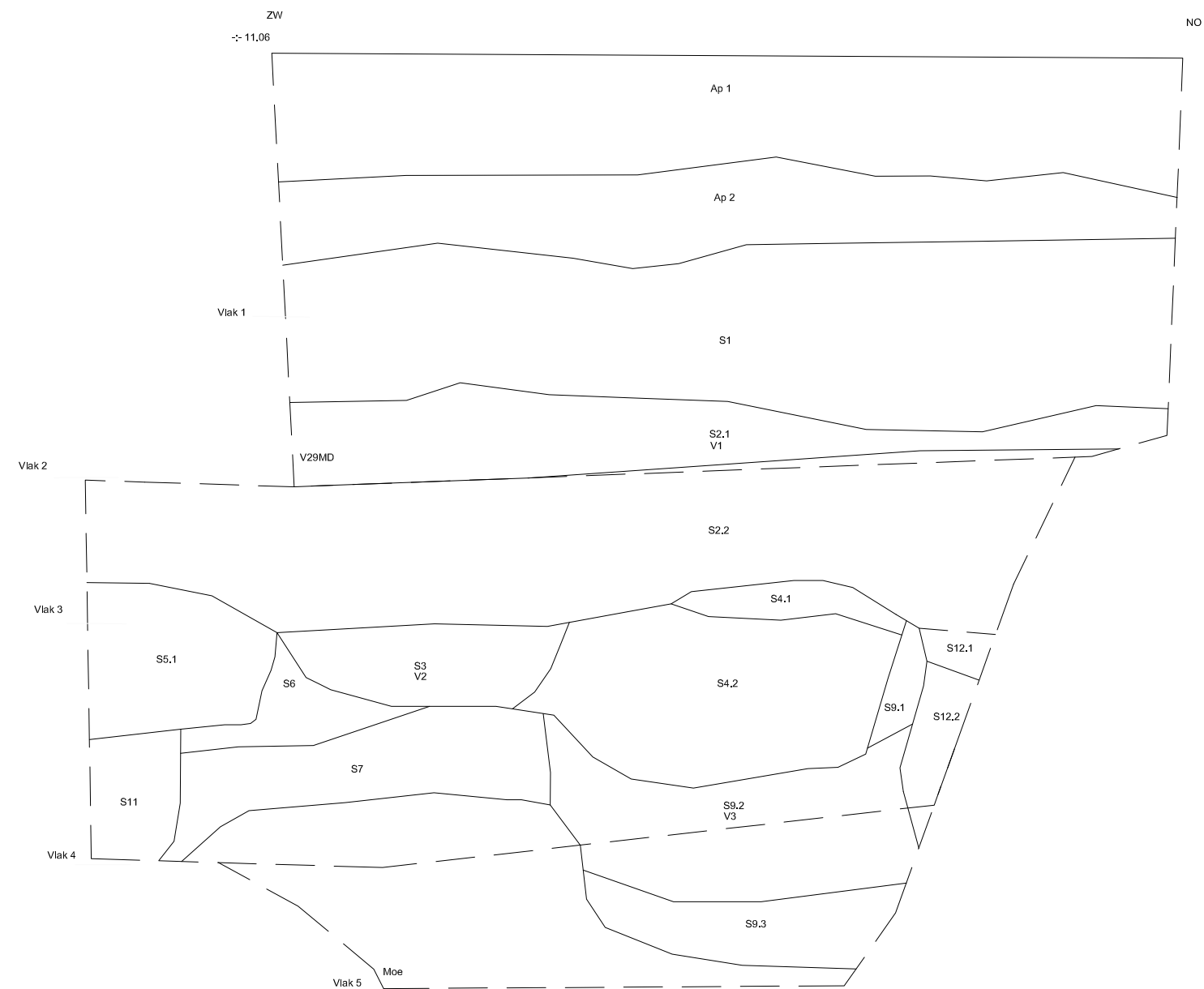
0 3.75 m

Profiel 1, PP1

Profiel 2, PP1

ME-15-HE
Mechelen - Hendrik
Speequest

Onderwerp

Detailplan: Profielen

Schaal

1 : 20

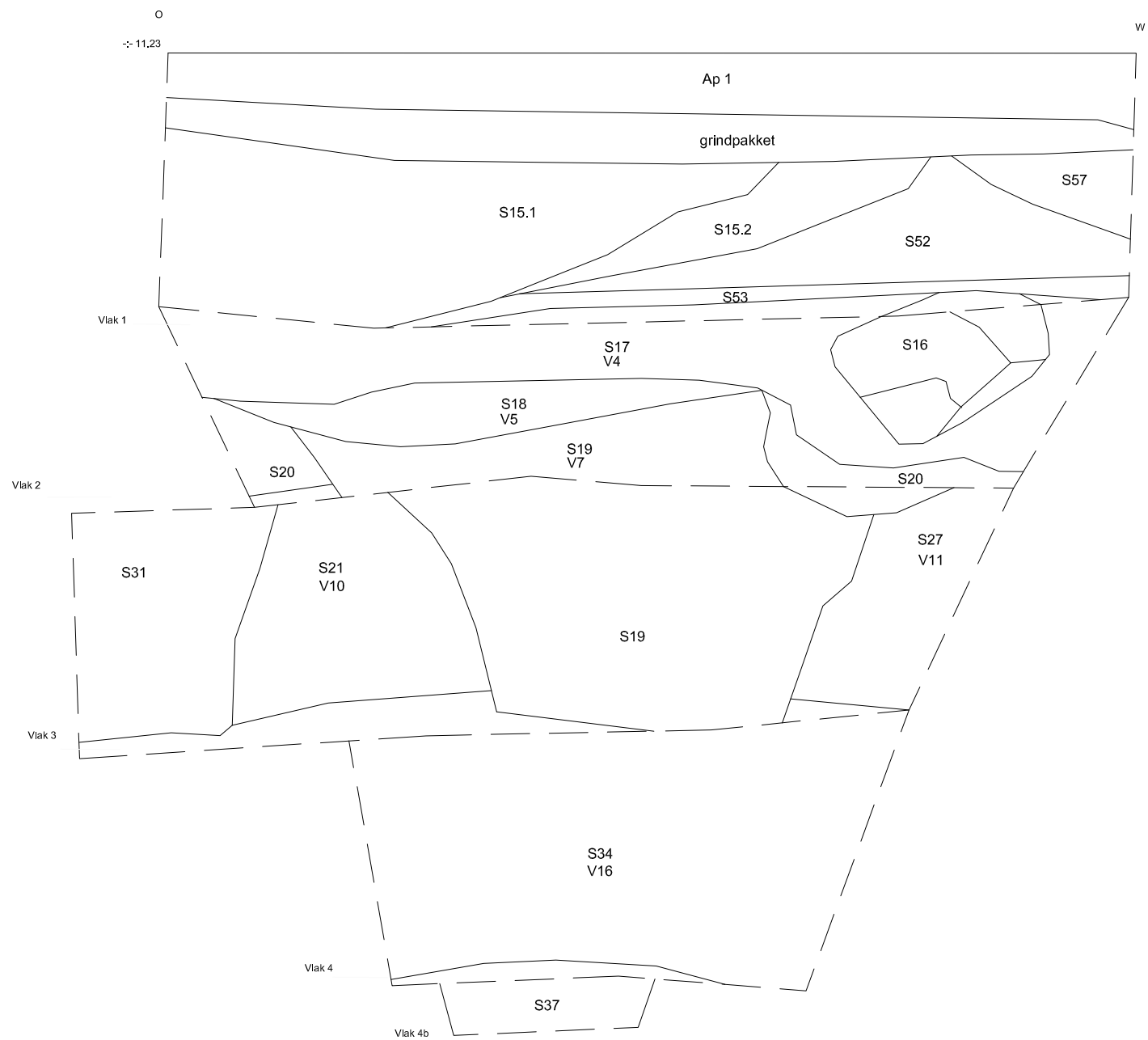
Datum

december 2015

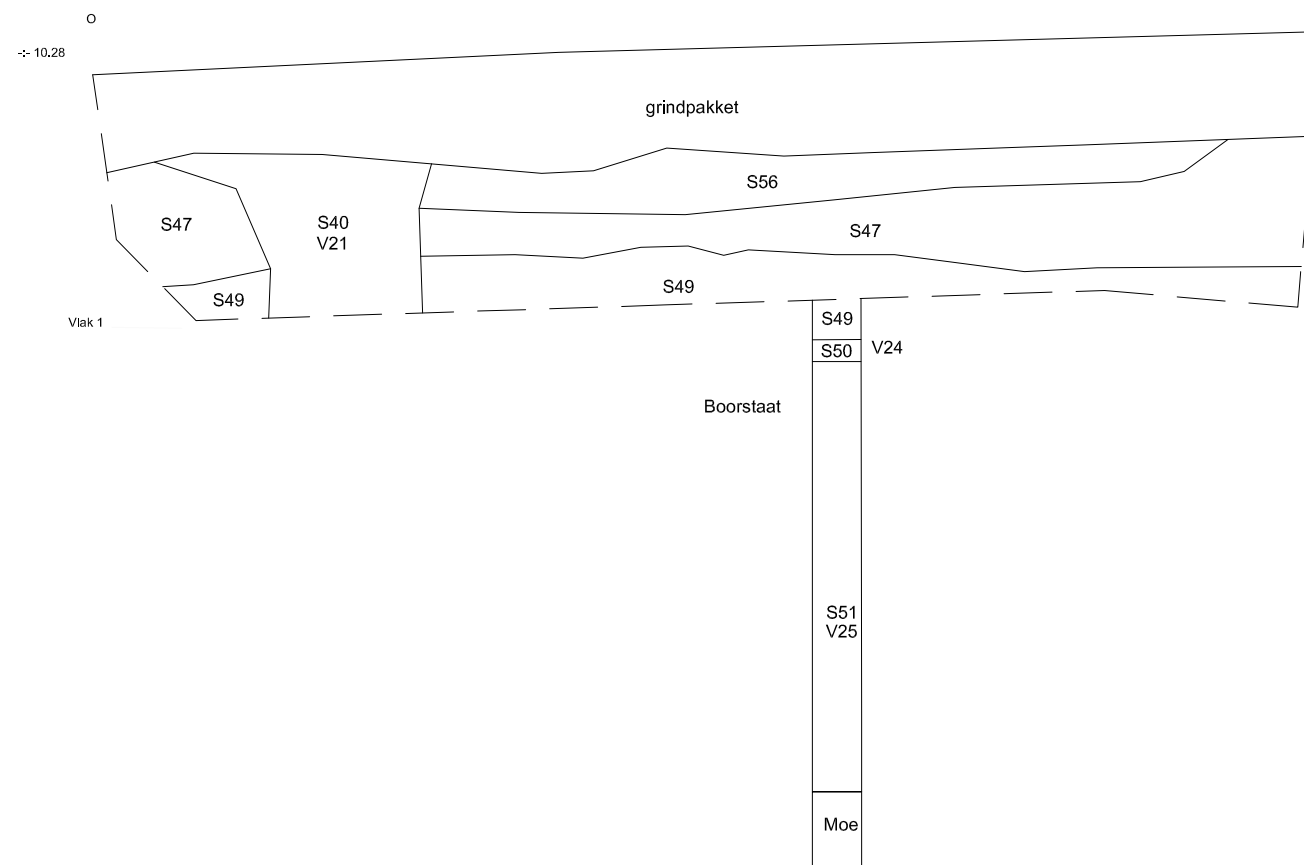
Legende

	Rand coupe	Za	Moederbodem	-:- 90.508	Absolute hoogte (in m TAW)
S 1	Spoornummer	M 1	Monsternummer	/	Verdieping
1	Laagnummer	V 1	Vondstnummer	⊗	Verstoring

Profiel 3, PP2

Profiel 4, PP3

ME-15-HE
Mechelen - Hendrik
Speequest

Onderwerp

Detailplan: Profielen

Schaal

1 : 20

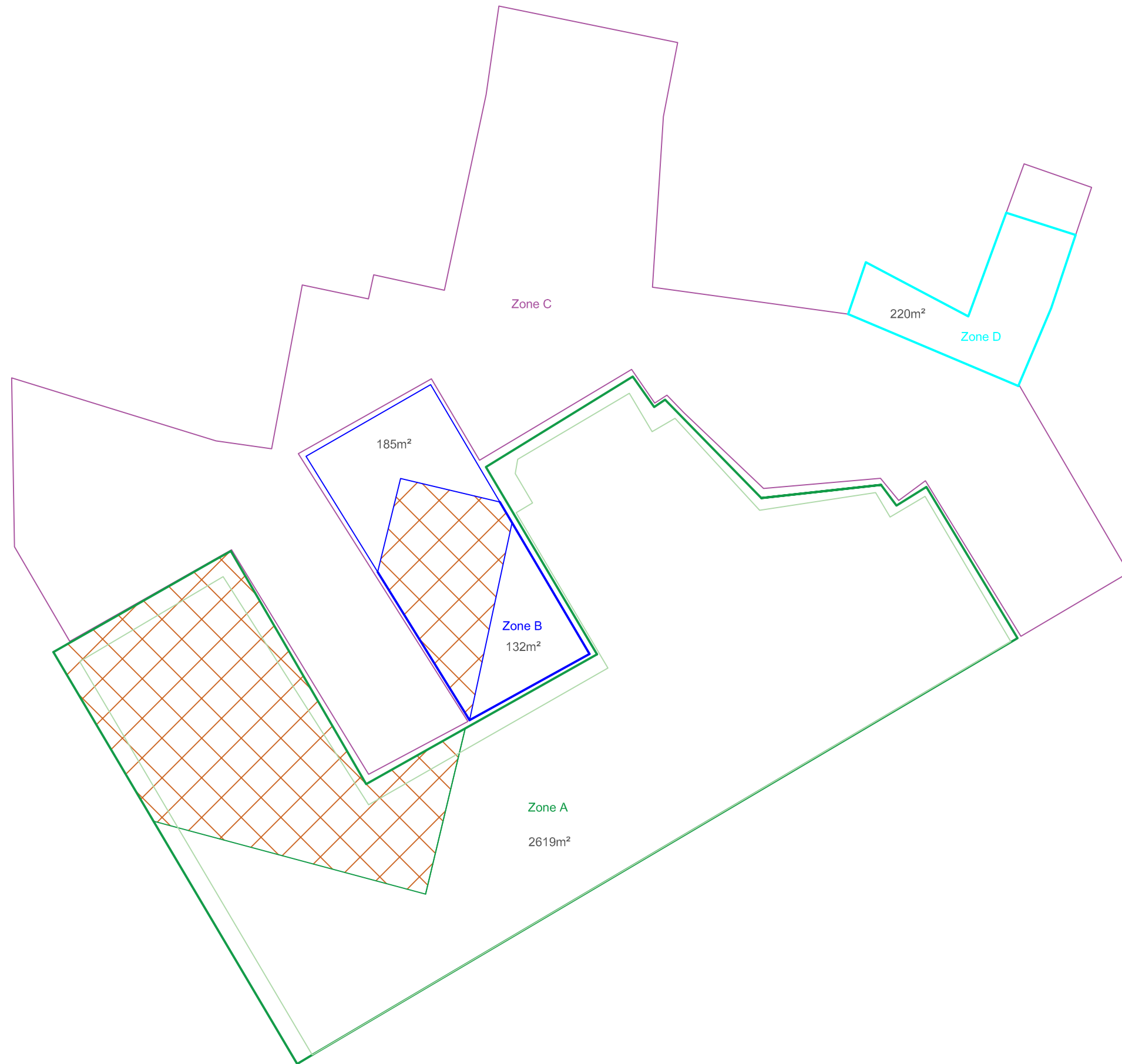
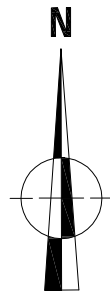

Datum

december 2015

Legende

	Rand coupe	Za	Moederbodem	-:- 90.508	Absolute hoogte (in m TAW)
S 1	Spoornummer	M 1	Monsternummer	/	Verdieping
1	Laagnummer	V 1	Vondstnummer	⊠	Verstoring

ME-15-HE

Mechelen - Hendrik
Speecqvest

Onderwerp

Aanbeveling toekomstig onderzoek

Datum

December 2015

Schaal

1 : 500

0

25 m

Legende

Onderzoeksgebied

Huidig onderkelderd
woonzorgcentrum

Zone A

Zone B

Zone C

Zone D

Proefputten

Hendrik Speecqvest

-3000

Dieptes uitgraving (in
cm)

Kelders

AANGETEKEND

ARON bvba
Inge VAN DE STAEY
Daan CELIS

Neremweg 110
3700 Tongeren

uw bericht van
05 november 2015

uw kenmerk

ons kenmerk
2015/509

bijlagen
1

vragen naar / e-mail
werner.wouters@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 39

Datum
17 NOV. 2015

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem** op een terrein gelegen in de **gemeente MECHELEN** met adres Hendrik Speecqvest-Hanswijkstraat, kadastraal gekend als **afdeling 1, sectie C, percelen 697c2, 697l, 697n, 704w, 704x, 705l (partim), 712c en 715b**. Het aangevraagde onderzoek zal uitgevoerd worden tussen **25 NOVEMBER 2015** en **HET EINDE DER WERKEN**.

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft uw aanvraag ontvangen op **05 november 2015**.

BESLISSING:

Een **vergunning** tot het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt verleend aan **Inge VAN DE STAEY**.

Volgens artikel 15 § 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed (VCOE), vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier, over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren. Deze termijn kan verlengd worden met 30 dagen wanneer het agentschap het advies van de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed wenst in te winnen.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 6 § 1 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden zonder voorafgaande en schriftelijke vergunning van het agentschap archeologische opgravingen of graafwerken met de bedoeling archeologische monumenten op te sporen en vrij te leggen, uit te voeren.*

In artikel 6 § 2 staat: *Voor het uitvoeren van archeologische prospecties met ingreep in de bodem gelden de bepalingen die van toepassing zijn op de archeologische opgravingen.*

Gelet op artikel 12, artikel 13, artikel 14 en artikel 15 §2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft genoten, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake de perioden waartoe het archeologisch monument behoort.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem is verantwoord gezien de aanwezige archeologische monumenten op korte termijn bedreigd zijn door de bouw van een woonzorgcentrum.

Gezien het voorgestelde personeelsplan waarbij minstens **2 archeologen permanent worden ingezet**, de voorziene financiering en de vooropgestelde uitvoeringstermijn van minimum **5 werkdagen** zijn voldoende middelen, infrastructuur en personeel beschikbaar om de archeologische prospectie met ingreep in de bodem uit te voeren en af te werken.

Het onderzoek van de voorgestelde opgravingsstrategie toont aan dat deze op voldoende wijze tegemoet komt aan de aard van de te onderzoeken site, de archeologische verwachtingen en de te beantwoorden vraagstellingen.

De begeleiding door **Bart ROBBERECHTS** als gemeentelijk archeoloog waarborgt voldoende expertise inzake regiokennis.

Het voorstel van publicatie via ARON rapporten tegen 30 juni 2016 voldoet aan de verplichting om de resultaten van het onderzoek binnen een redelijke termijn kenbaar te maken.

De vergunning wordt verleend,

mits in acht name van art. 15 § 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, **dat stelt dat de vergunninghouder die rechtstreeks voor deze prospectie verantwoordelijk is deze ook daadwerkelijk op het terrein leidt,**

en mits in acht name van de algemene voorwaarden uit artikel 14 § 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium en de hierna volgende bijzondere voorwaarden:

BIJZONDERE VOORWAARDEN

1. Een kopie van het verslag dient in drievoud aan het agentschap Onroerend Erfgoed **Antwerpen** te worden overgemaakt, telkens op zowel een digitale als een papieren drager.
2. Het opvolgingsformulier in bijlage dient na het onderzoek aan het agentschap Onroerend Erfgoed **Antwerpen** te worden overgemaakt.
3. De vergunninghouder brengt de (inter)gemeentelijke archeologische dienst op de hoogte van deze vergunning (indien van toepassing).
4. De vergunninghouder brengt het College van Burgemeester en Schepenen van de betreffende gemeente op de hoogte van het archeologisch project.

5. De vergunninghouder brengt het agentschap Onroerend Erfgoed **Antwerpen** op de hoogte van het archeologisch project.
6. Deze vergunning en de eraan gekoppelde vergunningen dienen in origineel exemplaar aanwezig te zijn op het terrein tijdens het onderzoek.
7. Het rapport vermeldt in het colofon het ISBN/ISSN nummer of het nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan.

BIJKOMENDE INFORMATIE

Beroep:

Binnen de dertig dagen na ontvangst van deze vergunning kan beroep aangetekend worden tegen deze beslissing conform de procedure zoals voorzien in artikel 16 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium. Het beroep dient per beveiligde zending ingediend te worden bij Onroerend Erfgoed, Koning Albert II-laan 19 bus 5, 1210 Brussel.

Minimumnormen:

De actuele versie van de minimumnormen voor archeologisch onderzoek met bodemingreep in Vlaanderen kan u vinden op <http://www.codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1020865¶m=informatie> .

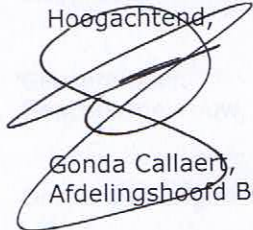
Behandelaar:

Voor nadere toelichting bij deze vergunning en voor meer informatie betreffende uw dossier kan u zich wenden tot Werner Wouters via de hoger vermelde contactgegevens.

Andere regelgeving:

Deze vergunning ontheft u niet van de verplichting om eventuele door andere wet-, decreet- en regelgevingen vereiste vergunningen, machtigingen of toelatingen te bekomen.

Hoogachtend,

Gonda Callaert,
Afdelingshoofd Beheer

AANGETEKEND

ARON bvba
Inge VAN DE STAHEY
Daan CELIS

Neremweg 110
3700 Tongeren

uw bericht van
05 november 2015

uw kenmerk

ons kenmerk
2015/509(2)

bijlagen

vragen naar / e-mail
werner.wouters@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 39

Datum
17 NOV. 2015

betreft: Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector op een terrein gelegen in de **gemeente MECHELEN** met adres Hendrik Speecqvest-Hanswijkstraat, kadastraal gekend als **afdeling 1, sectie C, percelen 697c2, 697l, 697n, 704w, 704x, 705l (partim), 712c en 715b**. Het aangevraagde onderzoek zal uitgevoerd worden tussen **25 NOVEMBER 2015 en HET EINDE DER WERKEN**.

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft uw aanvraag ontvangen op **05 november 2015**.

BESLISSING

Een **vergunning** tot het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector wordt verleend aan **Inge VAN DE STAHEY**.

Volgens art 19 § 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 9 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van het agentschap detectoren, inzonderheid metaaldetectoren, te gebruiken om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen.*

Hetzelfde artikel stelt verder: *Het gebruik van detectoren kan slechts worden vergund in het kader van een in toepassing van artikel 6, § 1, vergunde opgraving.*

Gelet op artikel 12, artikel 13 en artikel 19 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft genoten, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake het gebruik van een metaaldetector om archeologische monumenten op te sporen.

Onroerend Erfgoed heeft vastgesteld dat het gebruik van de metaaldetector zal plaatsvinden in het kader van de vergunde archeologische prospectie met ingreep in de bodem, waarvoor een vergunning verleend werd aan **Inge VAN DE STAEY** met nummer **2015/509**.

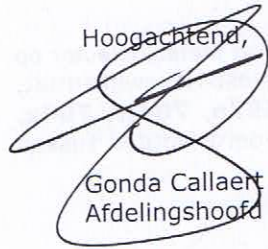
Uit de opgave van de aard van de detector (**White's Prizm III SL**) blijkt dat dit apparaat geschikt is voor het opsporen van archeologische monumenten.

BIJKOMENDE INFORMATIE

Voor nadere toelichting bij deze vergunning en voor meer informatie betreffende uw dossier kan u zich wenden tot Werner Wouters via de hoger vermelde contactgegevens.

Deze vergunning ontheft u niet van de verplichting om eventuele door andere wet-, decreet- en regelgevingen vereiste vergunningen, machtigingen of toelatingen te bekomen.

Hoogachtend,

Gonda Callaert
Afdelingshoofd Beheer

